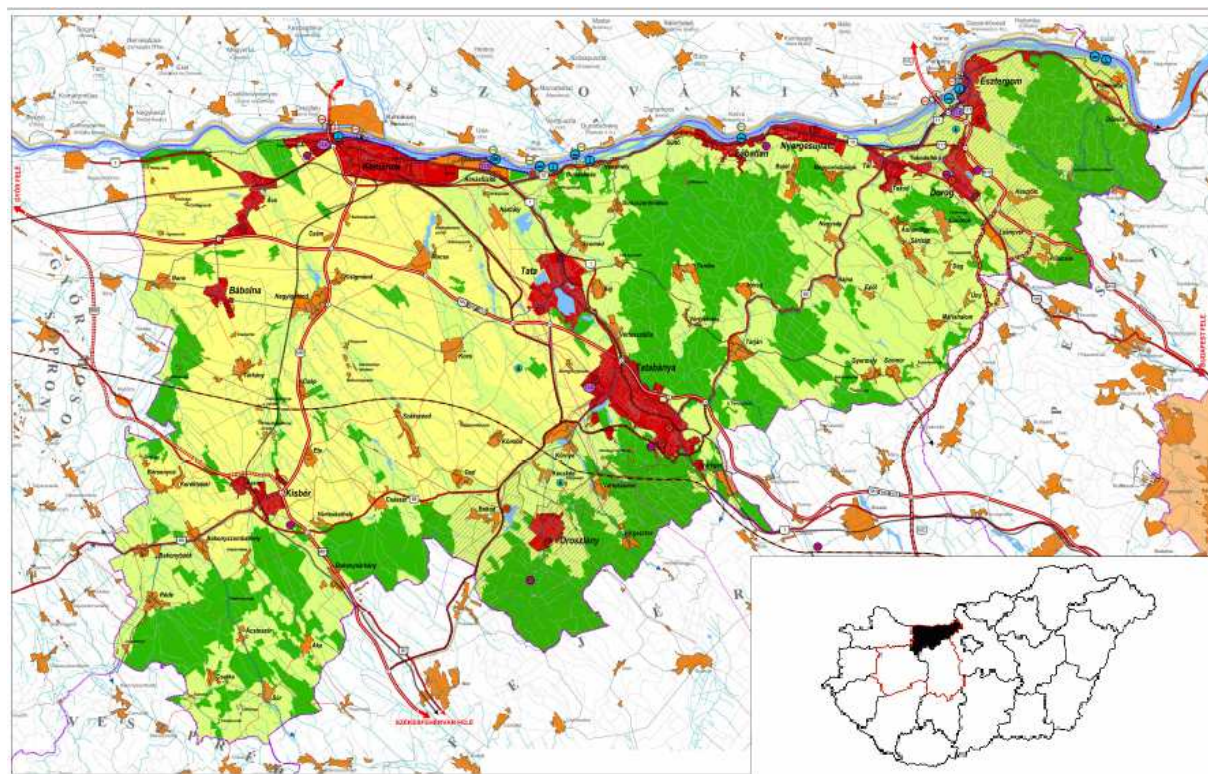

KOMÁROM-ESZTERGOM MEGYEI

Területfejlesztési Konceptió és Stratégiai Program

2007-2013

ÖSSZEFOGLALÓ

TATABÁNYA, 2007.

Készítette

Tatabánya Megyei Jogú Város Önkormányzatának
GAZDASÁGFEJLESZTŐ SZERVEZETE KHT.

H-2800 Tatabánya, Fő tér 6. Pf. 111

Tel/fax: 06-34-310-096

E-mail: gfsz@axelero.hu

www.gfsz.hu

Gazdaságfejlesztő Szervezete Kht

Gíber Erzsébet, ügyvezető igazgató

Németh Márton, projekt menedzser

Moskovics Krisztina, projekt menedzser

Rákóczi Ferenc, projekt menedzser

MTESZ KEM Szervezete

Takács Zsuzsanna

Fűrész József

Juhász Sándor

Musicz László (környezetvédelmi szakértő)

Szabóné Csernai Éva (Top Csomópont Bt.)

Szabó Miklós (Úthálózat Mérnökiroda Kft.)

A Területfejlesztési koncepció és Stratégiai Program elkészítéséhez véleményükkel, észrevételeikkel az adott területek több szakértője is hozzájárult, akiknek a tervezők ezúton is megköszönik a segítségüket. A közreműködők listája az összefoglaló végén található

TARTALOMJEGYZÉK

Tartalomjegyzék.....	3
Előzmények.....	5
TERVEZÉSI TEMATIKA.....	5
MÓDSZERTAN - A NYÍLT TERVEZÉSI FOLYAMAT.....	6
IDŐINTERVALLUM.....	6
Helyzetfeltárás.....	7
KÜLSŐ FELTÉTELEK.....	7
Területi tervek.....	7
Új Magyarország Fejlesztési Terv.....	7
Országos Fejlesztéspolitikai Konceptió.....	10
Országos Területfejlesztési Konceptió.....	11
A megye pozíciója szűkebb környezetében.....	14
Foglalkoztatottság / munkanélküliség, főbb gazdasági adatok.....	15
Külföldi tőkebefektetés, turizmus, közműolló.....	16
Az ipar termelési értékekben megmutatkozó szerkezeti sajátosságai Észak-Dunántúl négy megyéjében és Pest megyében.....	17
BELSŐ ADOTTSÁGOK.....	18
Összefoglalás.....	18
Mezőgazdaság.....	19
Ipar.....	20
Építőipar.....	21
Kiskereskedelem.....	21
Idegenforgalom.....	21
Gazdasági szervezetek.....	22
Beruházás.....	23
Népesség, népmozgalom.....	23
Foglalkoztatottság, keresetek.....	24
Munkanélküliség.....	24
Lakásépítés.....	25
Közúti közlekedési balesetek.....	26
Igazságszolgáltatás.....	26
A KISTÉRSÉGEK FŐBB JELLEMZŐI.....	27
Dorogi Kistérség.....	27
Esztergomi kistérség.....	28
Kisbéri kistérség.....	30
Komáromi kistérség.....	32
Oroszlányi kistérség.....	33
Tatai kistérség.....	34
Tatabányai kistérség.....	36
Komárom-Esztergom megye fejlesztésének meghatározó tényezői, összefoglaló értékelés...	39
ÖSSZEGZETT SWOT-ANALÍZIS.....	39
Erősségek.....	39
Gyengeségek.....	40
Lehetőségek.....	41
Veszélyek.....	42
JÖVŐKÉP, ÁLTALÁNOS CÉL.....	43
SPECIFIKUS CÉLOK, PRIORITÁSOK.....	44

CÉLPIRAMIS	50
1. Fenntartható gazdaságfejlesztés prioritás	53
1.1. Befektetés-ösztönzés	53
1.2. KKV-k támogatása	53
1.3. K+F, innováció ösztönzése	54
1.4. Szolgáltatásfejlesztés.....	55
1.5. Agrárszektor fejlesztése	55
1.5.1. Az agro-ökológiai potenciálnak megfelelő gazdálkodás kialakítása, az agrárgazdaság hatékonyságának növelése, birtok összevonások támogatása.....	55
1.5.2. Az erdőgazdálkodás értékteremtésének elismerése, a kedvezőtlen adottságú területek erdősítésének kiszámítható támogatása	56
1.5.3. A megye hegy és dombvidéki részein a legeltetési állattartás versenyképességének javítása	56
1.5.4. Élelmiszeripari, élelmiszer-feldolgozás támogatása	57
1.6. A megújuló és alternatív energiaforrások felhasználásának ösztönzése.....	57
1.7. Turizmusfejlesztés.....	58
2. Örökségvezérelt környezetfejlesztés prioritás.....	59
2.1. Épített környezet védelme, műemlékvédelem.....	59
2.2. Természeti-táji örökség védelme	59
2.3. Hátrányos helyzetű térségek; aprófalvak, tanyák, puszták, majorságok fejlesztése	60
2.4. Településfejlesztés, települési környezetvédelem.....	61
2.5. Tájrehabilitáció, a nehézipari múlt tájsebeinek felszámolása	61
2.6. Korszerű környezetbarát technológiák ösztönzése az ipari, illetve szolgáltató szektorban.....	62
2.7. A hatékonyabb energiagazdálkodás ösztönzése az önkormányzati, a vállalkozói és a lakossági területen	63
2.8. Vízgazdálkodás, katasztrófavédelem	64
3. Humán erőforrás- és közösségfejlesztés prioritás	65
3.1. Oktatás, képzés, szakképzés fejlesztése	65
3.2. Egészségügy és szociális ellátás fejlesztése	65
3.3. Foglalkoztatottság növelése	66
3.4. A kulturális örökség és a hagyományok őrzése, kulturális fejlesztések.....	67
3.5. Ifjúsági és sport-célú fejlesztések.....	67
3.6. A nemzeti hagyományok, értékek érvényesítése	68
3.7. A társadalmi aktivitás növelése.....	68
3.8. Társadalmi befogadást támogató fejlesztések	69
4. Kapcsolatfejlesztés - eszközök és funkciók - prioritás.....	69
4.1. Közlekedésfejlesztés – a fizikai elérhetőség javítása	69
4.2. Virtuális elérhetőség fejlesztése – infokommunikáció.....	78
4.3. Határmenti és régióközi együttműködések	79
4.4. Kistérségek és települések közötti együttműködés	79
4.5. Területfejlesztés és –rendezés, területi monitoring fejlesztése	79
Finanszírozás	81
Közreműködők listája	83

ELŐZMÉNYEK

A Komárom-Esztergom Megyei Területfejlesztési Tanács 2006. márciusában bízta meg – közbeszerzési eljárás előzetes lefolytatását követően - Tatabánya Megyei Jogú Város Gazdaságfejlesztő Szervezetét a megye új területfejlesztési koncepciójának és középtávú stratégiai programjának elkészítésével.

Tervezési tematika

A munka során a készítőik ötvözték a hazai területi tervezési gyakorlatban egyébként túlságosan is két ágra szakadt „**fejlesztési típusú**” ill. „**rendezési típusú**” módszertant, és dokumentum rendszert, mely a területi tervezéssel kapcsolatos változásokkal-teli időszakban kihívást is jelentett. Ez többek között azt is jelenti, hogy ha felmerül a megyei rendezési terv módosítását igénylő elképzelés, és e körül konszenzus alakul ki, úgy azt jelzik a megye önkormányzat felé, hiszen akár a rendezési terv módosításának, akár az egyedi területrendezési hatósági eljárásnak fennáll a lehetősége.

A **megyei területfejlesztési koncepció előkészítő fázisaként a helyzetelemzés** 3 ütemre bontva készült el egyeztetett tématerületenként, melyek felsorolását az 1. sz. melléklet tartalmazza.

- *A megye külső környezetének vizsgálata:* Az országos, régiós és kiemelt térségi területi tervek és ágazati dokumentumok elemzése mellett el kellett helyezni a megyét az országban és a régióban. Tekintettel arra, hogy a legfontosabb koncepciók és tervek véglegesítésére a tervezési időszakban került sor, ezért ezt az ütemet az egyeztetési és elfogadási időszak végéig nyitva kellett tartani a várható változások átvezethetősége miatt. (Pl.: NFT II., új ágazati operatív programok, regionális program, országos Területrendezési Terv felülvizsgálata)
- *A megye területi adottságainak, belső erőforrásainak, megyei – kistérségi – települési szintű koncepcióinak, terveinek és területfejlesztési eszköz-, intézmény-rendszerének vizsgálata* során a már begyakorolt közösségi tervezési módszertan (SWOT; probléma- és célfa-elemzés ágazatonként ill. elsődlegesen kistérségenként) remélt eredményei mellett számba kellett venni, ki mit tervezett és mit ért el, mit tervez most és azt milyen erőforrásokra alapozza, reálisak-e ezek az erőforrások (pl. humán, pénzügyi, környezeti).
- *Szcenáriók, azaz a megye fejlődési-fejlesztési lehetőségeinek fő „forgatókönyvei”:* ez 3 fejlődési-fejlesztési változat felvázolását jelentette. A „rossz irányú” forgatókönyvek az ezekhez vezető utak elkerülésére, azaz a megye területfejlesztési szereplői „védekező típusú” intézkedéseinek megalapozására szolgálnak; míg a kívánatos szcenárióra a **jövőkép**, a megye „küldetésének” megfogalmazása, és a megteendő lépések fő irányának ismerete végett van szükség.

A **megyei területfejlesztési koncepció javaslattevő fázisa** a megyei jövőképre alapozva meghatározta:

- a megye területfejlesztésének, területi fejlődésének fő irányait, céljait;
- a célsoportokat és a részcélok rendszerét, azaz a célpiramist;
- a részcélok kapcsolatát és megvalósításuk javasolt vázlatos ütemtervét (hosszú táv, középtáv, rövid távú bontásban);
- a részcélok és a megye egyes területi egységei kapcsolatát (ún. megyei szinten horizontális, ill. „zonális”: egyes kistérségekre vagy településekre vonatkozó);

- a megyei területfejlesztés intézményrendszerének (ideértve a területi monitoringot is) a fejlesztését.
- Végül önálló munkarészként 3 elemzés zárja e fázist: a területfejlesztési koncepció megvalósítása következtében várható környezeti, gazdasági és társadalmi változások ill. társadalmi reakciók leírása (vizsgálati elemzése)

A tervezési tematika utolsó ciklusa **a megye középtávú területfejlesztési stratégiai programja volt, amely leírja:**

- a közép- ill. rövid távú célpiramist;
- a végrehajtandó közép- ill. rövid távú feladatokat, rangsorolva is ezeket;
- a fejlesztésekhez szükséges lehetséges források körét, a finanszírozást;
- a stratégiai program és alprogramjai eredményességi kritériumait ill. mutatóit (indikátorait);
- a program által javasolt társadalmi, gazdasági, környezeti beavatkozások hatásait;
- a program végrehajtásában közreműködők munkamegosztását, együttműködését, információ-cseréjét és az érdekérvényesítés rendszerét;
- a stratégiai program és alprogramjai (ill. az egyes részprogramok) végrehajtásáért felelős operatív szervezeteket;
- azt a monitoring-rendszert, amely a fejlesztési programok (alprogramok, ill. az egyes részprogramok) megvalósítását, valamint a társadalmi, gazdasági és környezeti beavatkozások hatásait figyelemmel kíséri, hatékonyság-elemzést végez és a fejlesztési források felhasználását nyomon követi.

Módszertan - a nyílt tervezési folyamat

A tervezési munka során a közösségi tervezés módszertana került alkalmazásra. **Hét ágazati és hét területi (kistérségi) munkacsoport jött létre**, amelyekbe sikerült bevonni a területfejlesztés szempontjából meghatározó szakmai, térségi-települési szakembereket, személyeket. Emellett **személyes interjúk** is kiegészítették a szakmai és területi ismeretek, vélemények és javaslatok összegyűjtését.

Időintervallum

A szerződés megkötésére 2006. március 31-én került sor. A megyei területfejlesztési koncepciót és a stratégiai programot a Területfejlesztési Tanács a 2007. október 25-ei ülésén fogadta el.

Az időtervben – többek között – a területfejlesztési koncepciók és programok, valamint a területrendezési tervek egyeztetésének és elfogadásának rendjéről szóló 184 / 1996. (XII. 11.) Korm. rendelet hatályos előírásait is betartották a tervezők.

HELYZETFELTÁRÁS

Külső feltételek

Területi tervek

Új Magyarország Fejlesztési Terv

Az Új Magyarország Fejlesztési Terv szerepe

Az Új Magyarország Fejlesztési Terv legfontosabb célja a foglalkoztatás bővítése és a tartós növekedés feltételeinek megteremtése. Ennek érdekében hat kiemelt területen indít el összehangolt állami és uniós fejlesztéseket: a gazdaságban, a közlekedésben, a társadalom megújulása érdekében, a környezet és az energetika területén, a területfejlesztésben és az államreform feladataival összefüggésben.

Helyzetértékelés

1. Gazdasági növekedésünk szerkezeti kockázatokkal párosul

A magyar gazdaság 1996 óta töretlenül és gyorsan növekszik. A munkaerő termelékenysége a rendszerváltás óta a fejlett országokét meghaladó mértékben nőtt. Ugyanakkor az utóbbi években felerősödtek az egyensúlyi problémák, amelynek kockázatait növeli gazdaságunk rendkívüli nyitottsága. Az energiaimporttól való függőségünk további komoly makrogazdasági kockázattal jár.

2. Magyarországon alacsony az aktivitás és stagnáló a foglalkoztatás

Hazánkban rendkívül alacsony a munkaerő-piaci részvétel, különösen a képzetlenek közül dolgoznak nagyon kevesen. Sokan rossz egészségi állapotuk miatt szorulnak ki a munkaerőpiacról. Számottevően rontja a foglalkoztatási helyzetet a be nem jelentett foglalkoztatás. Miközben általában magas a munkaerő termelékenysége, életkor szerint nagy szórást mutat. Ennek egyik legfontosabb oka, hogy kevesen képezik magukat folyamatosan, tanulnak munka mellett.

Kistérségi szinten nagyon jelentősek a területi eltérések a foglalkoztatás területén. Ezt erősíti a munkaerő alacsony mobilitása, és egyes térségekben a legközelebb fekvő munkalehetőségek rossz megközelíthetősége. Mindezek következtében a piaci folyamatok nem tudják kiegyenlíteni a munkaerő keresletében és kínálatában fennálló területi és strukturális egyenlőtlenségeket.

3. Gazdasági szerkezetünkre a dualitás jellemző

A magyar gazdaság sikeresen integrálódott a világgazdaságba, szerkezete modernizálódott. Eközben azonban a gazdaság területi egyenlőtlenségei jelentősek és növekednek.

A nemzetközi vállalatok szerepe meghatározó hazánk gazdaságában. Nagyvállalataink nemzetközi összehasonlításban is versenyképesek. A kis- és középvállalatok a legjelentősebb foglalkoztatók, azonban a termelékenységük növekedésében még jelentős tartalékok vannak. Korszerű szervezetfejlesztési és vezetési módszereket jellemzően a nagyvállalatok alkalmaznak. A kkv-k együttműködési képessége és hajlandósága alacsony, piaci finanszírozásuk nehézségekbe ütközik. A hazai K+F ráfordítások elmaradnak az EU átlagától. Különösen a vállalatok költenek keveset a saját kezdeményezésű fejlesztésekre, mert innovációs stratégiájuk jellemzően adaptív. Kutatói kapacitásaink jelentősek, de részben kihasználatlanok. A jelentős bővülés ellenére lemaradásunk az információs társadalom létrejöttében még számottevő.

4. Közlekedési rendszerünk fejlesztésre szorul

Sűrű közlekedési hálózattal rendelkezünk, de a forgalmi igények számos helyen meghaladják az út- és vasúthálózat kapacitását. Közlekedési hálózatunkat Budapest-centrikusság és jelentős területi eltérések jellemzik.

Magyarország gazdaságföldrajzi fekvése kedvező, ami jó lehetőséget kínál a nemzetközi kereskedelmi, szállítási, logisztikai szolgáltatások hazai fejlődésére. Az autópálya-építések fontosságát mutatja, hogy ezen utak közelsége meghatározó volt a külföldi tőke telephelyválasztásában. Elsősorban úthálózatunk minősége marad el a forgalmi igényektől. Vasúthálózatunk műszaki jellemzői gyengék. A vasúti áruforgalom aránya nálunk is romlik, de helyzetünk egyelőre kedvezőbb az európai átlagnál.

Nő az egyéni autóhasználat, többek között azért, mert a tömegközlekedés nem tud lépést tartani az ingázók számának növekedésével.

5. A piacgazdaságra való áttérésünk jelentős társadalmi áldozatokkal járt

A rendszerváltoztatás folyamatában jelentős tömegek szorultak ki a munkaerőpiacról. Ez, és a kedvezőtlen demográfiai folyamatok – Magyarország lakossága öregszik, lélekszáma csökken – egyre nagyobb terhet jelentenek az ellátórendszereknek.

Miközben jelentősen emelkedett a lakosság képzettségi szintje, nem javult az oktatás eredményessége. A közoktatás minőségi és strukturális megújulás előtt áll, amire többek között azért van szükség, mert a jelenlegi iskolarendszer felerősíti a társadalmi különbségeket. A felsőoktatásban tanulók száma dinamikusan növekedett, romlott viszont a felsőoktatás eredményessége és költséghatékonyasága. A szakképzés nem igazodott a munkaerőpiac igényeihez, a felnőttkori képzésben való részvétel alacsony és jelentősek benne az egyenlőtlenségek. Gazdag szellemi-kulturális örökségünk hasznosítása és a kultúrához való hozzáférés javítása komoly feladat, amely számos lehetőséget tartogat a társadalom számára.

Gazdasági fejlettségünkhöz képest egészségi állapotunk rossz. Alacsony szintű az egészségtudatosság, az egészségügyi ellátás rendszere elavult, még mindig betegség-központú, az ellátás infrastruktúrája pedig korszerűtlen. Az egészségügy hiányosságai komoly terhet jelentenek a gazdaság számára is. A magyar egészségügyi szolgáltatás ugyanakkor jelentős potenciállal rendelkezik.

Az inaktivitás a szegénység újratermelődéséhez vezetett, amely együtt jár a leszakadók területi koncentrációjával is. A szűkös, bizonytalan jövedelmek, a rossz lakásviszonyok, a családokban a szülők munkanélkülisége és a közszolgáltatásokhoz való nehezebb hozzáférés is mélyítette a társadalmi kirekesztődést. Növekvő gondot okoz a gyermekszegénység.

A leszakadás a roma népesség körében különösen nagyarányú. A fogyatékkal élő alig vannak jelen a munkapiacra. A gyermeket nevelő anyák munkaerő-piaci esélyei rosszak.

Az egyes területeken növekvő civil aktivitás ellenére a társadalmi kapcsolatok és az együttműködési készség alacsony szintű.

6. Jelentős környezeti értékekkel rendelkezünk, de a kockázatok is nagyok

Hazánk környezeti állapotára jelentős hatást gyakorolnak mind a Kárpát-medence ökológiai rendszerének minősége, mind a globális éghajlati folyamatok. Egyre szélsőségesebb időjárási viszonyokra kell felkészülnünk.

Természeti adottságaink igen kedvezőek, termálvíz- és geotermikus energiakészleteink jelentősek. Környezeti állapotunk jó, de sokat kell tennünk a megőrzéséért, mivel a jelenlegi környezeti folyamatok nem fenntarthatóak. Javuló, de még mindig alacsony a környezettudatosság szintje, energiateljesítményünk pedig a javuló energiahatékonyság ellenére sem csökken.

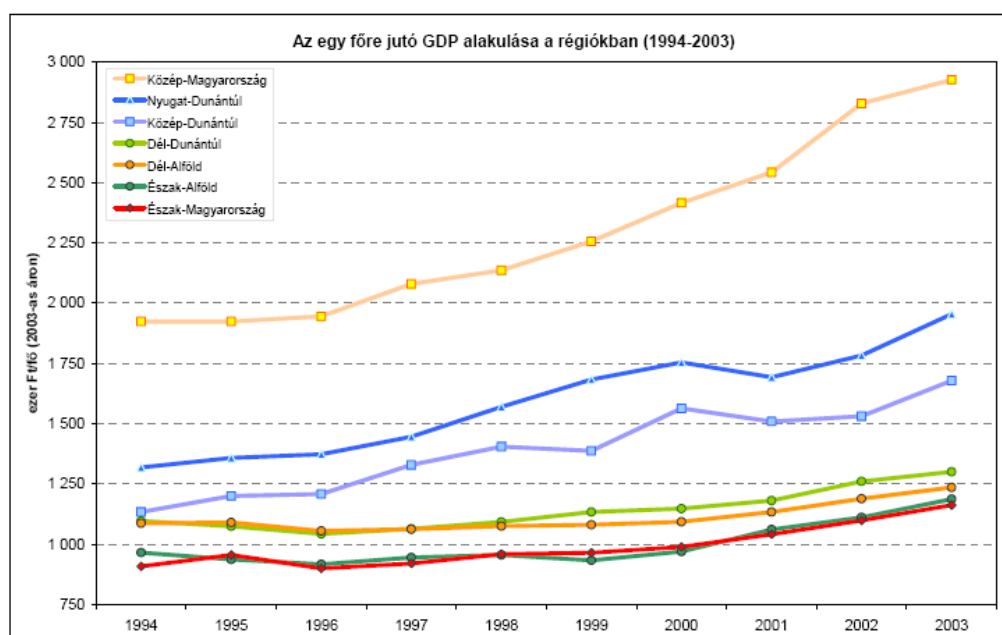
A városi térségek sajátos környezeti gondokkal küzdenek. Épített örökségünket számos veszély fenyegeti. Komoly lehetőséget rejt magában a városrészek és a vidéki térségek újjáélesztése.

7. A területi különbségek növekednek

A fejlettség területi különbségei az elmúlt 15 évben nem csökkentek. Különösen a kistérségek szintjén szembetűnők az ország fejlettségbeli különbségei, de a régiók között is jelentős eltérések tapasztalhatók.

Közép-Magyarország fejlettsége kiemelkedik a régiók közül, de belső ellentmondásokkal terhelt. Északkeleti régióink gazdaságilag a legelmaradottabbak, a déli régiók strukturális átalakulásra szorulnak, fejlődésük üteme elmarad a többi régióétól. A nyugati és észak-dunántúli területek az országos átlagnál gyorsabban fejlődnek, de belső ellentmondásaik ennek ellenére erősek. A régiókon átnyúló problémák orvoslása összehangolt nagytárségi fejlesztéseket igényel.

Magyarország regionális fejlettségbeli különbségei az elmúlt 15 évben nem csökkentek. A területi különbségek sok esetben nem csak a régiók között, hanem azokon belül (nagyvárosok és kistelepülések viszonylatában, illetve kistérségek között) is jelentősek. Ilyen problémát jelentenek egyes térségek, kistelepülések tömegközlekedéssel való elérhetőségének hiányosságai, közszolgáltatási ellátórendszerekkel való lefedettségük vagy éppen emberi erőforrásuk állapota (alacsony aktivitás és képzettség, rossz egészségi állapot). A központi régió **gazdasági fejlettségét** tekintve egyre jobban felülmúlja a többi régiót, melyek közül a Közép- és a Nyugat-Dunántúl fejlődik a legdinamikusabban. A másik négy régió hasonló fejlettségi szinten áll, a két legfejletlenebb (az Észak-Alföld és Észak-Magyarország) valamelyest közelít a két dél-magyarországihoz (a Dél-Alföldhöz és a Dél-Dunántúlhoz).

Forrás: KSH

A **Közép-dunántúli** és a **Nyugat-dunántúli régió** gazdasági mutatóik alapján – a központi régió után – az ország két legfejlettebb térsége. A Nyugat-dunántúli régióban működik az ország legjelentősebb autóiipari klasztere. Mindkét régióba sok külföldi működőtőke áramlott a rendszerváltástól kezdődően, sok multinacionális vállalat települt be ide. A két régió gazdasága ugyanakkor szerkezetváltás előtt áll, mert a nagy exportőr multinacionális vállalkozások többnyire betanított munkán alapuló gazdasági tevékenységet végeznek. Az innovációt hordozni képes, ma még e régiókban gyenge kkv-szektor finanszírozási és szerkezeti gondokkal küzd. Így nem meglepő, hogy a térségben jelenleg alacsony a K+F-potenciál, és annak eloszlása is egyenetlen. Az innováció beágyazottsága sem területileg, sem

vertikálisan nem elég erős, a tudomány, a felsőoktatás, a szakoktatás, a gazdasági szféra és ezek szektorai közötti intézményi és gazdasági kapcsolatok gyengék. Magyarország felsőoktatási és képzési szerkezetében sem a Közép-, sem a Nyugat-Dunántúl nem játszik vezető szerepet, hiányzik egy valódi egyetemi központ vagy egyetemi hálózat.

Magyarország medence-helyzete miatt a közigazgatási határoktól függetlenül elterülő **vízrendszereknek** nagyon nagy hatásuk van egy-egy térség környezetére, társadalmára és gazdaságára. Ilyen vízrendszerek a Balaton, a Tisza és a Duna térsége. Az elmúlt évszázadnak a környezeti adottságokat figyelmen kívül hagyó, nagymértékű emberi beavatkozásai (a folyók ártereinek leszűkítése, az intenzív mezőgazdaság kiterjesztése, a nagy természetes tájképi értékű vagy az építésre alkalmatlan, mély fekvésű területek beépítése), valamint az utóbbi évtizedek éghajlati szélsőségei felborították e környezeti szempontból nagyon érzékeny térségek táji egyensúlyát. Mindez a táji adottságokra épülő helyi gazdaság és társadalom válságához vezetett. E térségek több régiót is érintenek, problémáik egységes kezelése miatt a beavatkozások hatékonysága ma még alacsony.

8. Az állam szerepe újragondolásra szorul

A demokratikus jog- és intézményrendszer kialakult, de továbbfejlesztése jelentős erőforrásokat szabadíthat fel. A magyar közigazgatás nem hatékony, sem korösszetétele, sem az ösztönzési rendszer nem megfelelő. A magyar társadalomban az európai átlagnál alacsonyabb a jogkövető magatartás és a közbizalom szintje. Ennek részben oka a minőségi jogalkotásban való komoly lemaradásunk. A közszolgáltatások ma még kevésbé támaszkodnak az infokommunikációs technológiákra. A közigazgatás központi és területi szintjei közötti fel-adatmegosztás újragondolása elodázhatatlan.

Az I. NFT tapasztalatai

Az I. Nemzeti Fejlesztési Terv fő célkitűzése, az egy főre jutó GDP szintjében mért lemaradásunk mérséklése részben teljesül, ám a lemaradás még így is jelentős maradt. Az I. NFT megvalósítása során szerzett tapasztalatok számos jól hasznosítható tanulsággal szolgáltak. Az időközben végrehajtott jogszabályi módosítások az eljárások egyszerűsítésére és felgyorsítására, valamint a közpénzek védelmére koncentráltak.

A végrehajtás és a tervezés szorosabb együttműködésével a beavatkozások eredményessége tovább javítható. A megvalósítás során meghatározóak a számonkérhető és jól definiált célok, valamint oldani kell a túlszabályozottságot és teljesítménymérési eljárásokat kell bevezetni. Szükség van a korábbi beavatkozások értékelésére, és nagyobb figyelmet kell fordítani a fejlesztések hatásmechanizmusainak feltárására is.

Országos Fejlesztéspolitikai Konceptió

Összefoglaló

Magyarországon az elmúlt másfél évtizedben kiépült a **demokratikus politikai intézményrendszer**, és kialakult egy versenyképes **piacgazdaság**. 2004 májusában az ország az **Európai Unió** tagjává vált.

Az átalakulási folyamat ugyan súlyos terheket rótt a társadalomra, de a lakosság képes volt ezekkel megbirkózni, és alkalmazkodott a kihívásokhoz. Növekedésnek indultak a reálbérek, jelentősen javult a háztartások felszereltsége. Javult a lakások víz-, gáz- és csatornaellátása, általánossá vált a vezetékes telefon, illetve a mobilhasználat. Széles körben terjed az internet használata. A gépkocsik száma és minősége jelentősen emelkedett.

Magyarország a kelet-közép-európai országok sorában élen járt a privatizációban, a piacgazdaság kialakításában. Kialakult a kapitalista gazdaságot segítő adó-, pénzügyi, számviteli rendszer, jogi szabályozás.

Az 1990-es évek elején a nem piacképes termelés leépülésével párhuzamosan gyorsan fejlődtek a versenyképes vállalkozások, így a gazdasági növekedés motorjává váló, nemzetközi szinten is versenyképes ágazatok alakultak ki. A magyar gazdaság integrálódott a világ gazdaságba.

Az ezredfordulóra a magyar GDP meghaladta a rendszerváltás előtti szintet, és **lemaradásunk a fejlettebb európai országoktól** folyamatosan **csökken**.

Ez a folyamat azonban ma még nem kiegyensúlyozott, és a fejlődés üteme is elmarad attól, amit az ország adottságai lehetővé tennének. Sőt a fejlődés jelenlegi ütemének a fenntartása is komoly erőfeszítéseket igényel.

A **gazdaság versenyképessége megerősítésre szorul**. A felgyorsuló európai integráció nagyobb lehetőségeket kínál, ám vállalatainknak sokkal erősebb versenyben kell helytállniuk. A gazdaság fejlődése néhány térségre és ágazatra koncentrálódik, a hazai vállalkozások és a foglalkoztatottak meghatározó része a kevésbé prosperáló szektorokban és régiókban működik. A modern technológiai, informatikai eljárások alkalmazása terjedőben van, de nemzetközi összehasonlításban továbbra is elmaradásunk van ezen a területen.

A **fejlődés társadalmi háttere megerősítésre szorul**. Csökken a népesség és azon belül az aktív korúak aránya. Sokan tartósan kívül rekedtek a munkaerőpiacon. Jelentős az érvényesüléshez szükséges tudással és egészséggel nem rendelkezők aránya. A szegénység néhány társadalmi csoportban tartóssá vált. A cigányság nagy része leszakadóban van. A társadalmi különbségek rögzültek, a szegregáció egyre erősebb. A területi különbségek az elmúlt években folyamatosan nőttek. A társadalom belső kapcsolatai gyengék. Egyre érezhetőbbek a fogyasztói társadalom negatív mellékhatásai.

Több közszolgáltatás minősége és hatékonysága továbbra sem kielégítő. Az állami intézmények sok esetben hozzájárulnak a társadalmi különbségek fennmaradásához és növekedéséhez. Egyes állami feladatok, erőforrások és hatáskörök megoszlása rosszul meghatározott és aránytalan. A közösségi infrastruktúra szerkezete és minősége nem igazodik a társadalmi és gazdasági igényekhez. A közlekedési hálózat például túlzottan központosított, gyakori a rendeltetészerű használatot korlátozó állagromlás.

Az ország fejlesztésének stratégiáját két elemre kell építeni: **az akadályokat lebontó felzárkóztatásra, valamint az ország erősségeit és lehetőségeit kihasználó kitorési pontok megtalálására**. A fejlődéshez kedvező **geostratégiai adottságokkal, gazdag történelmi és kulturális örökséggel rendelkezünk**. Magyarország Európa meghatározó piacait összekötő közlekedési tengelyek metszéspontjában helyezkedik el, logisztikai adottságai kedvezőek. A **budapesti agglomeráció** Kelet-Közép-Európa egyik legnagyobb és leggyorsabban fejlődő gazdasági térsége. A szomszédos országokkal való együttműködést elősegíti a határon túli magyar közösségekkel ápoltság. Hazánk bővelkedik érintetlen természeti területekben, élővilágunk gazdag, földjeink termékenyek, jelentősek elérhető édes- és termálvíz készleteink.

Kulturális hagyományaink, figyelemre méltó szellemi műhelyeink szintén szilárd bázisát jelentik az ország jövőbeli fejlődésének.

Országos Területfejlesztési Konceptió

Az új OTK célja, hogy kijelölje az ország közép- és hosszú távú területfejlesztési politikai célkitűzéseit és prioritásrendszerét, valamint a területi szempontok konzekvens érvényesítésének feltételeit, mind az ágazati szakpolitikák, mind az országos, regionális, térségi programok kidolgozásához. Ezáltal megadja a nemzeti fejlesztési tervezés területi kereteit is.

A területfejlesztési politika az ország fejlesztésével kapcsolatos területi célkitűzések konzisztens rendszere, melyet valamennyi fejlesztéspolitikának szem előtt kell tartania. A területfejlesztési tevékenység azon fejlesztési beavatkozások csoportja, amelyek közvetlenül

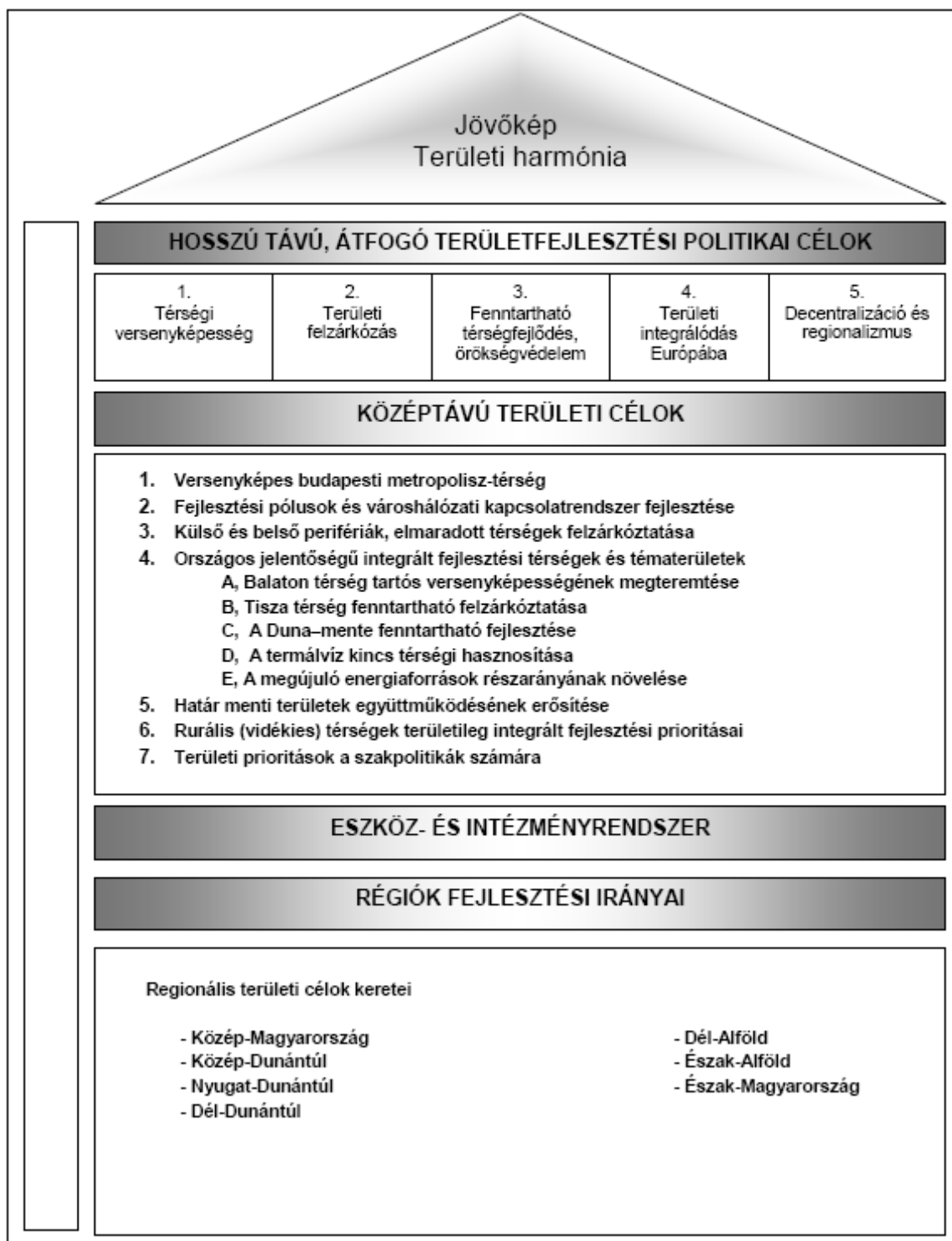
vagy közvetve területi célokat (pl. területi felzárkózás) szolgálnak, ill. egy adott területegység integrált fejlesztését valósítják meg.

Az új értelmezés szerint a területfejlesztési politika céljainak elérését hat pillér szolgálja: a nem csak országos szinten jelen lévő klasszikus területfejlesztési beavatkozások (1), a területileg integrált szakpolitikák (2), a területrendezés (3), a különböző területi szintek – különösen a regionális szint – fejlesztései (regionális politikák (4), a vidékfejlesztés (5), valamint a városfejlesztés (6).

A koncepció tartalma

- Az új dokumentum megalapozását több átfogó elemzés szolgálta, köztük az Országgyűlés által elfogadott, ill. elé kerülő első és második „Jelentés a területi folyamatok alakulásáról és a területfejlesztési politika érvényesüléséről” (2001 és 2004), valamint „Az OTK felülvizsgálata” című értékelés (2004).
- A koncepció meghatározza azt a konszenzuson alapuló területi jövőképet, amely rögzíti az ország reálisan megkívánt térszerkezetét ill. területi jellemzőit.
- A dokumentum rögzíti a jövőkép eléréséhez vezető, a kiegyensúlyozott területi fejlődést biztosító átfogó, hosszú távú területfejlesztési politikai célkitűzéseket.
- A koncepció kijelöli az ország egésze szempontjából meghatározó, az egyes régiókon átível, területi célokat. Az „ágazati” szakpolitikák számára megfogalmazott területi prioritások a különböző területekért felelős szaktárcáknak a területi célok elérésében betöltött szerepét erősítik.
- A célok elérését szolgáló intézményi és eszközrendszeri feltételekről, vagyis a végrehajtási rendszerről a dokumentum elsősorban alapelveket és bizonyos kritériumokat átfogó feladatokat jelöl ki.
- A szubszidiaritás és decentralizáció jegyében a dokumentum az ország hét területfejlesztési régiójának saját – regionális intézményeik által megfogalmazott – koncepcionális céljait rögzíti.

Az új OTK célrendszere

A megye pozíciója szűkebb környezetében (forrás: KSH, TEIR)

Komárom-Esztergom megye a maga 2265 km²-es területével nemcsak a Közép-dunántúli régió, de **az ország legkisebb területű megyéje is, a régió területének 20,4 %-át alkotja.** Fejér megye 4359 km²-es területével a régióterület 39,2 %-át, míg Veszprém megye a 4493 km²-es területével a régióterület 40,4 %-át teszi ki. Pest megye 6393 km² területű, míg a negyedik szomszédos megye, Győr-Moson-Sopron 4208 km²-es kiterjedésű.

Komárom-Esztergom megye lakónépességének száma 2004. dec. 31-én 315.544 fő volt, az 1.110.897 fős lakosságu Közép-dunántúli **régió lakóinak 28,4 %-a élt a megyénkben.** Fejér megye lakónépessége ugyanakkor 428.798 fő volt (a régió lakónépessége 38,6 %-át adva), Veszprém megye hasonló értékei: 366.555 fő (33,0 %). Pest megyében az egész Közép-dunántúli régió népességét meghaladó számban élnek: a jelzett időpontban 1.143.629 fő; Győr-Moson-Sopron megye a maga 439.922 fős lakónépességével szintén meghaladja a Fejér megyei értéket.

A fenti adatokból számított népsűrűségi értékek jól mutatják az egyes közigazgatási egységek pozícióját. Komárom-Esztergom megye **139,3 fő/km²-es** értéke mind Fejér megye (98,4), mind Veszprém megye (81,6) értékénél, s így **a régiós átlagnál** (99,9 fő/km²) is **magasabb.** Pest megye 178,9 fő/km²-es népsűrűségi mutatójánál kisebb, azonban Győr-Moson-Sopron megye 104,5 fő/km²-es értékénél magasabb megyénk népsűrűségi hányadosa.

Me gyénk és a vizsgált négy szomszédos megye helyzete nemcsak területe, népessége és ebből adódó népsűrűségi átlag-értékei szerint sajátos, hanem az egyes megyéken belüli településszerkezet adottságai folytán is. Komárom-Esztergom megyében egy megyei jogú város (Tatabánya) található, vele együtt **76 a települések száma.** A 75 másik településből Lábatlan várossá nyilvánítása óta 9 a (nem megyei jogú) városok száma, 66 a községeké. A (statisztikai-területfejlesztési-többcélú) **kistérségek száma megyénkben: 7;** 5 kistérségnek csak a székhelye város (közülük a tatabányaié megyei jogú város), a Komárom-központú kistérségben Bábolna is város, míg az Esztergom-központú kistérségnek Nyergesújfal u mellett már Lábatlan is további városi rangú települése. Fejér megyében 2 megyei jogú város (Székesfehérvár és Dunaújváros) mellett 2004. dec. 31-én 9 város és 98 község volt található 10 kistérségben. Veszprém megyében a megyeszékhely megyei jogú város mellett 12 város és 211 község összesen 9 kistérséget alkot, jól mutatva e megye aprófalvas településszerkezetét. Pest megye térszerkezete és településszerkezete teljesen rendhagyó a hazai közigazgatási egységek sorában, ezt a magas népességszáma mellett jól mutatja, hogy a fővárost körülölelő megyének megyei jogú városa csak a 2006. évi önkormányzati választások napjától lesz (Érd), ugyanakkor 2004. dec. 31-én 31 városból és 153 (jórészt népes) községből állt; a várossá avatási hullám e megyében sem futott még le. Régi és új városok egyaránt találhatók a negyedik szomszéd megyében: Győr és Sopron, a két megyei jogú város mellett a jelzett időpontban 8 további város és 167 község volt regisztrálható. Pest megye 15, míg Győr-Moson-Sopron megye 7 kistérségre tagozódik. **Komárom-Esztergom megyében már csak a Kisbér-központú kistérség és az Oroszlányi kistérség kedvezményezettje a területi kiegyenlítő rendszernek;** ez a szám a szomszédoknál: Fejér megye: 3 kistérség, Veszprém megye: 2 kistérség; Pest megye: 1 kistérség; Győr-Moson-Sopron megye: 2 kistérség.

Az 1995. és 2004. évek közötti 10 esztendő népesség-változását összesítve, a lakónépesség százalékában kifejezve azt látjuk, hogy **Komárom-Esztergom megye nemcsak megőrizte népességszámát, de kis mértékben (0,2 %-al) növelni is tudta.** Jelentősebb arányban növekedett e 10 év alatt Fejér megye népessége (1,3 %-al), Győr-Moson-Sopron megyéé (2,2 %-al), és országosan is a legkiugróbban Pest megyéé (14,9 %-al). Ez utóbbi értékben nemcsak a fővárosiak kiköltözése érhető tetten (bár ez a legerősebb hatás), hiszen az egész Közép-magyarországi régió népessége is érzékelhetően növekedett. Csökkent ugyanakkor (a legtöbb magyarországi megyéhez hasonlóan) Veszprém megye népessége: e 10 év

alatt 2 %-al. A természetes szaporodás mutatói a vizsgált területi egységekben jellemzően negatívak; ezért a megye pozícióját ennél relevánsabban mutatja meg a vándorlási egyenleg alakulása. Két időpont adatait emeltük ki a TEIR-ből:

1999. évben az 1000 főre jutó vándorlási egyenleg megyénkben: + **3,01**; Fejérben: + 1,66; Veszprém megyében: - 1,39; Pest megyében: + 17,32; Győr-Moson-Sopronban: + 2,77.

2004. évben az 1000 főre jutó vándorlási egyenleg megyénkben: + **2,05**; Fejérben: + 1,56; Veszprém megyében: - 1,75; Pest megyében: + 13,86; Győr-Moson-Sopronban: + 3,18.

Foglalkoztatottság / munkanélküliség, főbb gazdasági adatok

Komárom-Esztergom megye pozíciójára mind a fajlagos foglalkoztatottsági, ill. munkanélküliségi mutatók, mind az abszolút értékek jól rávilágítanak. Az aktív korú népességre vonatkoztatva a foglalkoztatottak arányát, egy időpontra vonatkozóan emeltük ki a TEIR-ből: 2004. évben a 100 fő aktív korúra jutó foglalkoztatottak aránya megyénkben: 54,8; Fejérben: 53,4; Veszprém megyében: 53,1; Pest megyében: 53,7; Győr-Moson-Sopronban: 53,1 volt ! **Bár e mutató-sor megyénket láttatja a legkedvezőbb (pillanatnyi) helyzetűnek,** érdemes árnyalniuk a képet a munkanélküliségi ráta alakulásával, két időpontot kiemelve a TEIR-ből:

1999. évben a munkanélküliségi ráta megyénkben: 6,3; Fejérben: 5,5; Veszprém megyében: 5,5; Pest megyében: 3,6; Győr-Moson-Sopronban: 3,3. Régiónk átlaga: 5,7; az országos ráta: 6,3 volt.

2004. évben a munkanélküliségi ráta megyénkben: 4,6; Fejérben: 5,3; Veszprém megyében: 5,7; Pest megyében: 2,6; Győr-Moson-Sopronban: 3,4. Régiónk átlaga: 5,2; az országos ráta: 5,9 volt. Amíg tehát a régiókat alkotó másik két megyében kismértékű és ellentmondásos volt a változás, addig **Komárom-Esztergom megye foglalkoztatási helyzete e mutató szerint is javuló**; természetesen az igen alacsony Pest megyei vagy Győr-Moson-Soproni ráta-értékek elérésének még objektív akadályai vannak.

Harmadik oldalról világítva meg az aktivitási értékeket: lássuk az adófizetők arányának változását. **2000. évben az adófizetők aránya megyénkben: 44,4 %**; Fejérben: 46,1 %; Veszprém megyében: 47,0 %; Pest megyében: 41,5 %; Győr-Moson-Sopronban: 47,4 %. Régiónk átlaga: 45,9 %; az országos átlag: 42,3 % volt.

2004. évben az adófizetők aránya megyénkben: 45,6 %; Fejérben: 45,9 %; Veszprém megyében: 46,5 %; Pest megyében: 42,0 %; Győr-Moson-Sopronban: 47,3 %. Régiónk átlaga: 46,0 %; az országos átlag: 42,0 % volt. **Az összesen 7 mutató-pár közül megyénk értéke mutatja a legmagasabb pozitív irányú változást a vizsgált 5 év alatt,** de még így is (minimálisan ugyan) a régiós átlag alatti az adófizetők aránya a népességből.

A leguniverzálisabb gazdasági mutatónak tekintett, **1 főre jutó GDP-értékeket** a fenti időpont-párokhoz képest kissé korábbi adatokkal tudjuk demonstrálni (adataink a TEIR-ből):

1998. évben az 1 lakosra jutó GDP értéke megyénkben: **827 eFt**; Fejérben: 1228 eFt; Veszprém megyében: 795 eFt; Pest megyében: 760 eFt; Győr-Moson-Sopronban: 1182 eFt. Régiónk átlaga: 969 eFt; az országos átlag: 983 eFt volt.

2003. évben az 1 lakosra jutó GDP értéke megyénkben: **1910 eFt**; Fejérben: 1721 eFt; Veszprém megyében: 1433 eFt; Pest megyében: 1620 eFt; Győr-Moson-Sopronban: 2176 eFt. Régiónk átlaga: 1679 eFt; az országos átlag: 1817 eFt volt. **Ezen, összesen 7 mutató-pár közül is megyénk értéke mutatja az egyik legmagasabb pozitív irányú változást a vizsgált 6 év alatt, és így a régiós átlag feletti értékkel büszkélkedhetünk.** Győr-Moson-Sopron megye kiemelkedően magas értékét megyénk 2004-06. években termelésbe indult beruházásai azóta talán már be is hozták.

Egy vizsgált terület egység – jelen esetben megyénk – potenciálját a fajlagos mutatók esetleges kedvező volta mellett is árnyalják az abszolút értékek. Négy adatsor a TEIR-ből:

2004-ben a **K+F foglalkoztatottak létszáma megyénkben: 470 fő**; Fejérben: 1199 fő; Veszprém megyében: 946 fő; Pest megyében: 1737 fő; Győr-Moson-Sopronban: 1483 fő. Régiónk összesenje: 2615 fő; **megyénk adata a régiós érték 18 %-a csupán!**

2004-ben a **nappali tagozaton felsőoktatásban résztvevők száma megyénkben: 1859 fő**; Fejérben: 5758 fő; Veszprém megyében: 6248 fő; Pest megyében: 4521 fő; Győr-Moson-Sopronban: 11749 fő. Régiónk összesenje: 4521 fő; **megyénk adata e régiós érték 13,4 %-a csupán !** Ez az adat az előzőnél is markánsabban kiemeli (igaz, a közeli győri, ill. fővárosi felsőoktatási intézmények miatt akár természetesnek is tekinthető) felsőoktatási „alulfejlettségünket”.

1999-ben a foglalkoztatottak összlétszáma megyénkben: 122 ezer fő; Fejérben: 168 ezer fő; Veszprém megyében: 152 ezer fő; Pest megyében: 411 ezer fő; Győr-Moson-Sopronban: 185 ezer fő. Régiónk összesenje: 442 ezer fő; **megyénk adata e régiós érték 27,6 %-a**, amely alig marad el a lakónépességünk régiós arányától (az 28 % körüli volt 1999-ben).

2004-ben a foglalkoztatottak összlétszáma megyénkben: 133 ezer fő; Fejérben: 174 ezer fő; Veszprém megyében: 149 ezer fő; Pest megyében: 463 ezer fő; Győr-Moson-Sopronban: 182 ezer fő. Régiónk összesenje: 456 ezer fő; **megyénk adata a régiós érték 29,1 %-a**, amely már meghaladta lakónépességünk régiós arányát (az 28,4 % volt 2004-ben).

A vállalkozói aktivitás mutatója az 1000 fő népességre vonatkoztatott működő vállalkozások száma. Két időpontra utaló adatsor a TEIR-ből:

2000. évben az 1000 főre jutó működő vállalkozások száma megyénkben: 78,36; Fejérben: 74,06; Veszprém megyében: 77,15; Pest megyében: 81,47; Győr-Moson-Sopron megyében: 86,20. Régiónk átlaga: 76,31; az országos átlag: 83,01 volt.

2004. évben az 1000 főre jutó működő vállalkozások száma megyénkben: 81,54; Fejérben: 77,44; Veszprém megyében: 82,36; Pest megyében: 85,88; Győr-Moson-Sopron megyében: 90,06. Régiónk átlaga: 80,23; az országos átlag: 86,32 volt. Ha nem is rendeződtek át a megyék közti arányok, **a Komárom-Esztergom megyei vállalkozói aktivitás nem maradt le a környezetében mindenhol tapasztalt vállalkozás-alapítási trendtől.**

Külföldi tőkebefektetés, turizmus, közműolló

Komárom-Esztergom megye pozíciója a külföldi tőkebefektetések érdekében folyó versenyben az 5 elemzett területi egység között közepesnek mondható, azonban ez országos szinten a 6. legmagasabb arány (az itt látható Pest m-i, Győr-Moson-Sopron m-i értékek mellett természetesen a főváros, valamint Vas megye és – meglepetésre – Nógrád megye előzött):

2003. évben megyénk részesedése a külföldi tőkebefektetésekből (az országos értéket 100 %-nak véve): 0,310 %; Fejér megyéé: 0,260 %; Veszprém megyéé: 0,047 %; Pest megyéé: 2,945 %; Győr-Moson-Sopron megyéé: 0,379 %. Régiónk összesenje 0,617 % volt; **az előkelő országos 6. helyezésünk sem takarhatja el a külföldi tőkebefektetések szélsőségesen Budapestre, ill. a Közép-magyarországi régióra történő fókuszáltságát!**

A turizmus területéről egyetlen adatsort idézünk, pozíciónkat jelezve, a TEIR-ből: 2004. évben kereskedelmi szálláshelyeken az alábbi vendégéjszaka-számokat regisztrálták: Komárom-Esztergom megye: 361 ezer éj; Fejérben: 289 ezer éj; Veszprém megyében: 1940 ezer éj; Pest megyében: 548 ezer éj; Győr-Moson-Sopronban: 913 ezer éj. Régiónk összesenje: 2290 ezer éj; **megyénk értéke ennek 15, 8 %-át teszi ki (ugyanakkor növekvő).**

Az életminőséget sem kihagyva megyénk pozicionálásából, egy igen kedvező adatpárt emeltünk ki a TEIR-ből: **a közműolló záródását mutató** aránypárt (a szennyvízelvezető hálózatra kapcsolt lakások aránya az összes ivóvíz-ellátásban részesülő lakások arányában):

2000. évben megyénkben a fent körülírt arány: 69,0 %; Fejér megyében: 52,4 %; Veszprém megyében: 53,6 %; Pest megyében: 40,1 %; Győr-Moson-Sopron megyében: 63,4 %. Régióink átlaga: 57,5 %; az országos átlag: 55,4 % volt.

2004. évben megyénkben a fent körülírt arány: 78,9 %; Fejér megyében: 65,6 %; Veszprém megyében: 72,1 %; Pest megyében: 57,2 %; Győr-Moson-Sopron megyében: 76,5 %. Régióink átlaga: 71,5 %; az országos átlag: 66,4 % volt. Noha ebben az 5 éves periódusban megyénk „csupán” 9,9 %-ot zárt az ollón (a többi vizsgált terület egység növekménye 11 %-tól 18,5 %-ig szór), **az abszolút elsőség e körben továbbra is Komárom-Esztergom megyéé !**

Az ipar termelési értékekben megmutatkozó szerkezeti sajátosságai Észak-Dunántúl négy megyéjében és Pest megyében

Komárom-Esztergom megye ipari termelésének egy „pillanatfelvételt”, a 2003. évre vonatkozó adatokat tudtuk az eddigiekben is elemzett négy szomszédos megye azonos időintervallumra rendelkezésre álló adataival összevetni. Hogy mennyire dinamikus változásról van e körben szó (mely alól nem kivétel nyilván a többi megye sem), arra csak egyetlen adat időszora szerepeljen példaként: **Komárom-Esztergom megye ipari szektorának össztermelési értéke 2003-ban 1451 MdFt, 2004-ben 1798 MdFt, 2005-ben (előzetes adat): 2389 MdFt !** A már 2003-ban is szélsőségesen magas arányt (80 %-ot) elért gépipari részesedés két év alatt meghaladta a 90 %-ot is megyénkben. A 2003-as adatsor értékelésekor ezt látni kell.

Az alábbiakban az ipari ágazaton belüli 10 területet hasonlítjuk össze az érintett megyékben, szerepeltetve mindenütt az abszolút (MdFt-ban kifejezett) értéket és azt a belső arányt is, amit az adott terület termelése a saját megyei ipari össztermelési értékben képviselt.

2003-ban **a bányászat termelési értéke megyénkben: 2,9 MdFt** (1 % alatt a megye ipari össztermeléséből); Fejérben: 1,1 MdFt (1 % alatt); Veszprém megyében: 6,8 MdFt (2 %); Pest megyében és Győr-Moson-Sopronban nem regisztrálták. **Régióink összesenje: 10,8 MdFt; megyénk adata ennek 26,9 %-a.**

2003-ban az ún. egyéb feldolgozóipar termelési értéke megyénkben: 1,9 MdFt (1 % alatt a megye ipari össztermeléséből); Fejérben: 5,2 MdFt (1 % alatt); Veszprém megyében nem regisztrálták; Pest megyében: 3,7 MdFt (1 % alatt); Győr-Moson-Sopronban: 20,7 MdFt (1 %). Régióink összesenje: 7,1 MdFt; megyénk adata ennek 26,8 %-a.

2003-ban **a fa-, papír és nyomdaipar termelési értéke megyénkben: 27,1 MdFt** (2 % a megye ipari össztermeléséből); Fejérben: 5,8 MdFt (1 % alatt); Veszprém megyében: 9,5 MdFt (3 %); Pest megyében: 50,6 MdFt (6 %); Győr-Moson-Sopronban: 29,0 MdFt (2 %). **Régióink összesenje: 42,4 MdFt; megyénk adata ennek 63,9 %-a !**

2003-ban **a gépipar termelési értéke megyénkben: 1159,9 MdFt (80 % a megye ipari össztermeléséből);** Fejérben: 652,7 MdFt (56 %); Veszprém megyében: 97,9 MdFt (29 %); Pest megyében: 499,2 MdFt (56 %); Győr-Moson-Sopronban: 1113,7 MdFt (75 %). **Régióink összesenje: 1910,5 MdFt; megyénk adata ennek 60,7 %-a !**

2003-ban a kohászat, fémfeldolgozás termelési értéke megyénkben: 33,2 MdFt (2 % a megye ipari össztermeléséből); Fejérben: 320,5 MdFt (27 %); Veszprém megyében: 72,9 MdFt (22 %); Pest megyében: 35,5 MdFt (4 %); Győr-Moson-Sopronban: 29,8 MdFt (2 %). Régióink összesenje: 426,6 MdFt; megyénk adata ennek csupán 7,8 %-a.

2003-ban **a nemfém ásványi termékek gyártásának termelési értéke megyénkben: 31,1 MdFt** (2 % a megye ipari össztermeléséből); Fejérben: 6,5 MdFt (1 %); Veszprém megyében: 33,6 MdFt (10 %); Pest megyében: 45,4 MdFt (5 %); Győr-Moson-Sopronban: 25,1 MdFt (2 %). **Régióink összesenje: 71,2 MdFt; megyénk adata ennek 43,7 %-a !**

2003-ban a textil-, ruházati és bőrtermékek gyártásának termelési értéke megyénkben: 3,0 MdFt (1 % alatt a megye ipari össztermeléséből); Fejérben: 5,4 MdFt (1 % alatt);

Veszprém megyében: 4,4 MdFt (1 %); Pest megyében: 6,7 MdFt (1 %); Győr-Moson-Sopronban: 33,2 MdFt (2 %). Régiónk összesen: 12,8 MdFt; megyénk adata ennek 23 %-a.

2003-ban **a vegyipar termelési értéke megyénkben: 69,0 MdFt** (5 % a megye ipari össztermeléséből); Fejérben: 40,3 MdFt (3 %); Veszprém megyében: 56,9 MdFt (17 %); Pest megyében: 51,6 MdFt (6 %); Győr-Moson-Sopronban: 44,1 MdFt (3 %). **Régiónk összesen: 166,2 MdFt; megyénk adata ennek 41,5 %-a !**

2003-ban **a villamosenergia-, hő- gáz- és vízellátás termelési értéke megyénkben: 38,4 MdFt** (3 % a megye ipari össztermeléséből); Fejérben: 60,5 MdFt (5 %); Veszprém megyében: 11,5 MdFt (3 %); Pest megyében: 83,6 MdFt (9 %); Győr-Moson-Sopronban: 84,7 MdFt (6 %). **Régiónk összesen: 110,4 MdFt; megyénk adata ennek 34,8 %-a.**

2003-ban **az élelmiszeripar, ital- és dohánytermék-gyártás termelési értéke megyénkben: 84,4 MdFt** (6 % a megye ipari össztermeléséből); Fejérben: 68,4 MdFt (6 %); Veszprém megyében: 39,5 MdFt (12 %); Pest megyében: 120,7 MdFt (13 %); Győr-Moson-Sopronban: 113,6 MdFt (8 %). **Régiónk összesen: 192,3 MdFt; megyénk adata ennek 43,9 %-a !**

Végül, fenti 10 részadat összesítésével **2003-ban az ipar termelési értéke megyénkben: 1451 MdFt**; Fejérben: 1166 MdFt; Veszprém megyében: 333 MdFt; Pest megyében: 897 MdFt; Győr-Moson-Sopronban: 1494 MdFt. **Régiónk összesen: 2950 MdFt; megyénk adata ennek 49,2 %-a!** Iparunknak tehát két alrégió maradt a tényleges versenytársa az Észak-Dunántúlon: Fejér megye, melynek „versenyben maradásához” a dunaújvárosi kohászat termelési értékére is szükség volt; illetve Győr-Moson-Sopron megye, amely irányba leginkább figyelniünk kell, a verseny mellett egyre inkább az együttműködési lehetőségekre is kiterjedően (pl. autóipari klaszter, logisztika). A korábban ismertett külföldi tőkebefektetési adatok pedig a Közép-Magyarországi régió változatlanul meghatározó súlyát mutatják; a határon túli versenytársak pedig: Szlovákiától, Csehországtól, Lengyelországtól a Baltikumig és a Balkánig.

Belső adottságok (forrás: KSH)

Összefoglalás

A megyei székhelyű 49 főnél többet foglalkoztató ipari vállalkozások 2 274 milliárd Ft termelési értéket állítottak elő, összehasonlítva áron 33,8 %-kal többet, mint 2004-ben. A termelésbővülés az export 42,8 %-os növekedése mellett a hazai piacokon történő eladások közel 9 %-os bővülésének is köszönhető. Az ipari termelésnek jelentős hányadát adó gépipar több mint négytizedével növelte termelését, értékesítése mindkét relációban dinamikus emelkedett. A feldolgozóipari ágazatcsoportok közül legnagyobb visszaesés az élelmiszeripart jellemezte, ahol a belföldi eladások közel 28 %-kal estek vissza, az export árbevétele pedig mindössze háromtizede a tavalyinak.

A megye építőipari szervezeteinek 2005. évi termelési értéke 32,1 milliárd Ft volt, 9,3 %-kal több mint 2004-ben. Az év végi szerződésállomány háromszorosa az egy évvel korábbinak és meghaladta az 54 milliárd Ft-ot.

A kereskedelmi szálláshelyeken az előző évinél 5,1 %-kal több vendég 6,2 %-kal több vendégéjszakát töltött el. A megyébe látogató 127 ezer vendég mintegy 383 ezer éjszakát maradt a szálláshelyeken, elsősorban szállodákban. A megye idegenforgalmában továbbra is a belföldi forgalom volt a meghatározó, de emelkedett a külföldi vendégéjszakák száma is. A kereskedelmi szálláshelyek 2,5 milliárd Ft-os árbevétele 10,3 %-kal több mint egy évvel korábban.

2005. végén Komárom-Esztergom megyében 35 978 gazdasági szervezetet regisztráltak. A regisztrált vállalkozások közel 60 %-a volt egyéni, több mint négytizedük

pedig társas vállalkozás. Fő tevékenységük szerint legnagyobb hányaduk az ingatlanügyletek, gazdasági szolgáltatás nemzetgazdasági ághoz tartozott. A megyei székhelyű gazdasági szervezetek 153,4 milliárd Ft-ot költöttek beruházásra, nagy részét gépek, berendezések, járművek beszerzésére fordították. A fejlesztések nyolctizede az iparban valósult meg. 2005-ben a megyei székhelyű legalább 5 főt foglalkoztató vállalkozásoknál és költségvetési intézményeknél 87 182 fő állt alkalmazásban, 1,5 %-kal többen, mint egy évvel korábban. A munkavállalók közel nyolctizedét foglalkoztató versenyszférában 2,6 %-kal nőtt, a költségvetési intézményeknél ugyanilyen mértékben csökkent a létszám. A teljes munkaidőben foglalkoztatottak havi bruttó átlagkeresete 145 765 Ft volt, 8,5 %-kal magasabb az előző évinél. A nettó keresetek átlaga 9,9 %-kal haladta meg a 2004. évi szintet, összege 97 354 Ft volt. A keresetek reálértéke 6,1 %-kal múlta felül a tavalyit.

Mezőgazdaság

2005. december végén 1 242 gazdasági szervezetet regisztráltak a megye mezőgazdaságában. 2005-ben Komárom-Esztergom megyében összesen 442 ezer tonna gabona termett, az előző évinél 66 ezerrel (17,4 %-kal) több. A kukorica vetésterület arányának növekedése nagyobb az országosnál, a betakarított rekord termésmennyiség pedig 39,9 %-kal magasabb az egy évvel korábbinál. Búzát a 2004. évvel gyakorlatilag közel azonos területről takarítottak be, a termett mennyiség viszont alatta maradt az előző évinek. A megye növénytermesztését alapvetően jellemző kalászos gabona- és kukoricatermelés mellett egyre nagyobb szerepet töltenek be az olajnövények – napraforgó, repce –, melyeknek termesztése agronómiai szempontból is kedvező a vetésszerkezetben, ugyanis a repce kiváló, a napraforgó pedig közepes előveteményt szolgáltat az őszi búza és az egyéb gabonanövények számára. Repceből 46,6 %-kal nagyobb területről közel 5 ezer tonnát takarítottak be, hozama magasabb az országosnál. Az ipari növények közül tovább gyengült a cukorrépa, erősödött a napraforgó pozíciója. Az előbbi területe a 2004. évinél 20 %-kal, a 2000-2004 közötti évek átlagánál pedig 26,7 %-kal kisebb. A cukorgyárakba közel 77 ezer tonnát szállítottak, lényegesen kevesebbet mind az előző évinél, mind a 2000-2004 közötti évek átlagánál is. Ugyanakkor a napraforgó 7100 hektárnyi területe 100 hektárral nagyobb, mint a 2004. évi. A 2 280 kg/hektáros hozam közel azonos az egy évvel korábbival, és felülmúlta mind az előző öt év átlagát, mind az országosat. A burgonya betakarított területe nem érte el a 400 hektárt sem, erről a területről mintegy 15 ezer tonna termést takarítottak be a gazdálkodók, termésátlagos 40 470 kg/hektár lett, a második legjobb az országban. A szántóföldön termesztett szálaskormánynövények közül legjelentősebb a lucerna, amelyből 2005-ben szénában számítva 36 ezer tonna, a tavalyinak 82,5 %-a termett, viszont az előző 5 év átlagát 36,5 %-kal meghaladta. Egységnyi területre vetített mennyisége (5 910 kg) elmaradt ugyan az előző évitől, de magasabb az országosnál.

Komárom-Esztergom megye állatállománya a 2005. december 1-jei adatok szerint az egy évvel korábbihoz képest a sertések és a tyúkfélék kivételével valamennyi számbavett állatfaj esetében kisebb lett. Az állattartók összesen mintegy 14 ezer szarvasmarhát istállósztak, mely 7 %-kal kevesebb az egy évvel korábbinál. Közel azonos mértékben csökkentették állományukat a gazdasági szervezetek és a kistermelők. Mérséklődött a tehénállomány is, bár az egyéni gazdánál a 2004. decemberinél lényegesen több található. Komárom-Esztergom megyében 2005. december 1-jén a sertésenyésztéssel foglalkozó gazdasági szervezetek és egyéni gazdálkodók együttesen 169 ezer sertést tartottak. A gazdálkodó szervezetek állománya 3 ezerrel lett több, miközben az egyéniéknél nem következett be változás. A hízóalapanyag utánpótlást biztosító anyakocák száma 11 ezer, az egy évvel korábbihoz képest 20,8 %-kal nőtt. Mind a gazdasági szervezetek, mind az egyéni gazdák állomány-növekedése hasonló. Kevesebb juhot istállósztak a Komárom-Esztergom megyei gazdálkodók. Az állomány nagysága nem érte el a 19 ezret, melynek háromnegyede

anyajuh. A megyében tartott közel kétezer ló többségét hobbi-, illetve sport célra tartották, csupán ötödük igásló.

A megyében tartott több mint 4,3 millió baromfi 98 %-a tyúkféle, melyből 1,9 millió tojó. A tyúkfélék száma a gazdasági szervezeteknél 11,7 %-kal több, az egyéni gazdálkodóknál 7 %-kal kevesebb, mint egy évvel azelőtt.

Ipar

2005-ben Komárom-Esztergom megye ipari termelésének értéke – a 4 főnél többet foglalkoztató vállalkozások telephely szerinti adatait figyelembe véve – 2 389 milliárd Ft-ot tett ki, ami 32,9 %-kal magasabb, mint 2004-ben. Országosan 7,5, Közép-Dunántúlon 21,2 %-os volt a hasonló megfigyelési körbe tartozó ipari szervezetek termelésének bővülése. Komárom-Esztergom megye egy lakosára 7 583 ezer Ft termelési érték jutott 2005-ben, ami az országos átlag 4,7-szerese és a megyék rangsorában a legnagyobb érték.

A 49 főnél többet foglalkoztató megyei székhelyű ipari vállalkozások termelési volumene 33,8 %-kal haladta meg az egy évvel korábbi (országosan 7,8 %-os volt a növekedés). 2005-ben az ipari konjunktúra a belföldi értékesítésre is támaszkodott, az export 42,8 %-os növekedése mellett a hazai eladások is 8,9 %-kal nőttek. Az exportarány magas, a megyei ipari szervezetek 1 933 milliárd Ft értékben exportáltak, ami az összértékesítés 84,3 %-át jelentette.

A termelés több mint héttizedét adó 300 főnél többet foglalkoztató vállalkozások termelés-bővülése 32,9 % volt, az 51-300 fő alkalmazotti létszámmal működő szervezetek – elsősorban belföldi eladásaik határozott bővülése következtében – 41,1 %-kal növelték teljesítményüket. Az ipar fő ágai közül a bányászatban tovább mérséklődött a termelés, a kizárólag hazai piacokra termelő villamosenergia-, gáz-, gőz-, vízellátás termelési értéke is 7,4 %-kal csökkent Komárom-Esztergom megyében.

A feldolgozóiparon belül az előző évekhez hasonlóan továbbra is a gépipar súlya a meghatározó, a termelési érték közel kilenctizedét adja. A gépipari ágazatcsoport teljesítménye közel másfélszerese a tavalyinak, mindegyik ágazata növelte termelését. Legnagyobb súlyú alágazata, a híradástechnikai termék, készülék gyártása 57,5 %-kal bővítette termelését, de a közúti jármű gyártásának teljesítménye is mintegy másfélszeresére emelkedett. Értékesítésük mindkét relációban jelentősen bővült. Mindkét alágazat erősen exportorientált, termékeik több, mint kilenctizede irányult külföldre, ami a teljes ipari exportnak közel 70 %-át jelentette.

Az élelmiszeripar termelési értéke a 2004. évi szint kétharmadára esett vissza, hasonlóan a belföldi értékesítés árbevételéhez. Külpiacokon történt eladásainak volumene is jelentősen csökkent, így az ipari exportból való részesedése nem számottevő. Ágazatai közül legnagyobb mértékben a húsfeldolgozás területén csökkent a termelés.

A többi feldolgozóipari ágazat közül termelés-visszaesés jellemezte a textíliák, ruházati-, bőrtermékek-, valamint a fa, papír és nyomdaipari termékek gyártását. A vegyipar 12,4 %-kal termelt többet, mint 2004-ben, amiben exportjának 38 %-os bővülése játszott szerepet, hasonlóan a nemfém ásványi termékek gyártása valamint a kohászat és fémfeldolgozás alágazathoz. Utóbbiak az export mellett belföldi eladásaik volumenét is növelni tudták.

Építőipar

Az építőipari termelés 2005-ben országosan 15,5 %-kal haladta meg az egy évvel korábbit, ezen belül a legnagyobb alágazat, a szerkezetkész épületek és egyéb építmények építése 23,2 %-kal bővült. Valamennyi régióban nőtt a termelés, legnagyobb arányban a fővárost is magába foglaló Közép-Magyarországon. Közép-Dunántúlon 8,9 %-kal emelkedett a termelési volumen. A Komárom-Esztergom megyei székhelyű, 4 főnél többet foglalkoztató építőipari szervezetek termelési volumene 9,3 %-kal bővült 2005-ben. A 32,1 milliárd Ft termelési érték legnagyobb hányadát kitevő szerkezetkész épületek építése alágazatban 6,7 %-kal nőtt a teljesítmény. A termelési érték közel egytizedével történt bővülése a létszám ennél kisebb mértékű növekedése mellett történt, így a termelékenység 2,1 %-kal nőtt. A megyei építőipari vállalkozások 2005-ben 36 milliárd Ft értékű szerződést kötöttek, 7,7 %-kal többet, mint egy évvel korábban. A szerződések közel kilenctizede épületek és egyéb építmények építésére vonatkozott. Az év végi, több mint 54 milliárd Ft értékű szerződésállomány háromszorosa az egy évvel korábbinak és túlnyomórészt szerkezetkész épület, egyéb építmény építésére vonatkozott.

Kiskereskedelem

Az országos kiskereskedelmi üzlethálózatban, valamint a csomagküldő kiskereskedelemben 2005-ben folyóáron 5 644 milliárd forint értékű árut forgalmaztak. A kiskereskedelem változatlan áron számított forgalma 2005 egészében 5,6 %-kal haladta meg az előző év azonos időszakáét. 2005. december 31-én Magyarországon összesen 166 700 kiskereskedelmi üzlet működött. Az év folyamán 24 900 üzlet kezdte meg működését, míg az üzletbezárások száma 24 400 volt. Miközben az üzletek több mint egytizede kicserélődött, számuk csak csekély mértékben változott.

Komárom-Esztergom megyében 2005 végén több mint 5 ezer kiskereskedelmi üzlet várta a vásárlókat, az előző év azonos időpontjához viszonyítva 120-szal kevesebb. A kiskereskedelmi üzlethálózat eladóterének összesített alapterülete 471 ezer m², az egy üzletre jutó átlagos alapterület 94 m² nagyobb, mint egy évvel korábban. Az alapterület növekedést a nagy üzletláncok (TESCO) további terjeszkedése erősítette.

Üzlet típusok közül az élelmiszer- és élelmiszer jellegű vegyes üzletek számának 2002. óta tartó csökkenése tovább folytatódott. Arányuk az összes kiskereskedelmi üzletállományon belül háromtizedre mérséklődött. A legerőteljesebb csökkenés a textilszaküzleteknél, valamint az elektromos háztartási cikkek szaküzleténél következett be. Míg az előbbiek száma tizedével, az utóbbiaké ötödével lett kevesebb. Legnagyobb számban és arányban a kenyér-, pékáru- és cukrászati termék-szaküzletek gyarapodtak, de több iparcikk jellegű üzlet és áruház várta a vásárlókat. A kiskereskedelmi üzletek számának csökkenése mellett az utóbbi egy év alatt 1 698-ra mérséklődött a vendéglátóhelyek száma. A működő vendéglátóhelyek kétharmada étterem, cukrászda, számuk csökkenő (de kevesebb lett a munkahelyi vendéglátó egység is), ugyanakkor a bárók, borozók száma tovább emelkedett.

Idegenforgalom

2005-ben az ország kereskedelmi szálláshelyeit az előző évhez képest 4 %-kal több külföldi, és közel ugyanennyivel több belföldi vendég kereste fel. Az eltöltött vendégéjszakák száma kismértékben emelkedett, ugyanakkor a szállásdíj-bevétele számottevően nőtt.

Komárom-Esztergom megyében 2005. július 31-én 10 206 férőhellyel várták a kereskedelmi szálláshelyek az idelátogatókat. Csökkent az üdülőházak kapacitása, melyet ellen-súlyozott a szállodák, a panziók, valamint a turistaszállások kiadható férőhelyeinek

bővülése, de eggyel nőtt a kempingek száma is. Ez utóbbiaknál a férőhely-növekedés 2,1 %-os. Ugyanakkor nem változott az ifjúsági szállók száma és férőhelye. Az előzetes adatok szerint az országosnál erőteljesebben emelkedett a megye kereskedelmi szálláshelyeinek vendég-forgalma, a vendégek száma 5,1, vendég-éjszakáké pedig 6,2 %-kal lett több. A 127 ezer vendég mintegy 383 ezer éjszakát töltött el a szálláshelyeken. Folytatódott a belföldiek által eltöltött vendégéjszakák csökkenése, miközben a külföldi vendégéjszakák száma 15 %-kal emelkedett. A vendégforgalom havi alakulását nézve a legtöbb vendég júliusban és augusztusban kereste fel a megye szálláshelyeit, míg a belföldiek júniusban, a külföldiek augusztusban érkeztek a legnagyobb számban. A korábbi évekhez hasonlóan a kereskedelmi szálláshelyek éves forgalmuk 54 %-át a május és augusztus közötti időszakban realizálták. A vendégéjszakák szállástípusonkénti összetétele az egy évvel korábbihoz képest 2005-ben jelentősen változott: miközben a kempingekben eltöltött éjszakák száma közel azonos volt az előző évihez, addig a nyaralóházak forgalma még a felét sem érte el. A többi szállástípus esetében – a panziók kivételével – 40-50 %-os növekedést regisztráltak. Továbbra is a szállodák a legkedveltebbek, ahol a vendégek száma 42,2 %-kal, a vendégéjszakáké pedig 39,6 %-kal emelkedett.

Az átlagos tartózkodási idő a megye kereskedelmi szálláshelyein 3 éjszaka volt, valamelyest hosszabb, mint egy évvel korábban. A külföldiek átlagosan 4,5 éjszakát, a belföldiek pedig 2,3 éjszakát maradtak a szálláshelyeken. A megyébe látogató 39 ezer külföldi vendég 83 %-a az Európai Unió országaiból jött. Bár számuk csökkenő, de legtöbben továbbra is Németországból érkeztek. Jelentős számú a holland és az osztrák turista, de nőtt a belga és a dán vendégek száma is. A leghosszabb ideig, több mint 6 éjszakát a hollandok tartózkodtak itt, 5 éjszakánál tovább maradtak a belgák, ettől alig maradtak el a dánok. A németek viszont átlagosan 4,7 éjszakát töltöttek itt. Leghosszabb ideig, 11,6 éjszakára az ázsiai országból érkezők maradtak, amelyben feltehetően szerepet játszottak a Suzuki Rt-nél (és a tatabányai nagyberuházásoknál) dolgozó japánok is.

A Komárom-Esztergom megyei kereskedelmi szálláshelyek összesen 2,5 milliárd forint bevételt realizáltak a január elsejétől december végéig tartó időszakban, ami folyóáron 10,3 %-os növekedést jelentett az egy évvel korábbihoz képest. Az összes bevétel 54 %-a a szállásdíjakból, 26 %-a szálláshelyi vendéglátóegységek forgalmából, 20 % pedig a szálláshelyek által nyújtott egyéb szolgáltatásokból származott. 2005 decemberében a megye 34 szálláshelye 2 830 férőhelyén fogadtak el üdülési csekket, ezek közel fele szálloda. A szállodákban az egy éjszakára jutó szállásdíj átlagosan 5134 forintot ért el, ezen belül a wellness-szállók átlagára ennél jóval magasabb, 8 440 Ft körül alakult. A vendégek többsége a négycsillagos szállodákat vette igénybe (bár ezek száma a megyében minimális), ahol egy vendégéjszakáért átlagosan 5 827 Ft-ot kellett fizetni.

A 2005. év folyamán a megye határállomásain a személyforgalom megközelítette a 11 millió 400 ezret. Legtöbben az 1891-92-ben épült, a II. világháború után újjáépített komáromi hidat vették igénybe, de közel hasonló nagyságrendű forgalmat bonyolított le az új Mária Valéria híd is Esztergomban. Ez utóbbinál jelentős a hajóforgalom is.

Gazdasági szervezetek

2005. december 31-én a regisztrált gazdasági szervezetek száma Magyarországon 1 millió 299 ezer volt, 12 ezerrel több, mint egy évvel korábban. A bejegyzett vállalkozások száma 10 ezerrel, a nonprofit szervezeteké pedig 2 ezerrel emelkedett. A költségvetési és társadalombiztosítási szervezetek száma viszont kis mértékben csökkent. A regisztrált vállalkozások számát ellentétes folyamatok alakították. A nyilvántartott társas vállalkozások száma az elmúlt 12 hónapban 16 és fél ezerrel emelkedett, miközben az egyénié 6 és fél ezerrel csökkent.

Az országoshoz hasonló folyamatok jellemezték Komárom-Esztergom megyét is, ahol a regisztrált szervezetek száma megközelítette a 36 ezret, melynek 34,8 %-a társas, 58,2 %-a egyéni vállalkozás. A közel 13 ezer társas vállalkozás közül 5 182 a betéti, 5 770 a korlátolt felelősségű társasági formát választotta. Számuk 2005. év során 1,5 illetve 7,6 %-kal emelkedett. 2005. decemberének végén a gazdasági szervezetek körében nem érte el a fél százalékot sem a szövetkezetek aránya, még ennél is kevesebb a részvénytársaságoké. Bővült a nonprofit szervezetek köre, arányuk megközelítette a 6 %-ot. Az országosnál kisebb mértékben csökkent a Komárom-Esztergom megyei egyéni vállalkozók köre, közel 21 ezer szerepelt a nyilvántartásokban. Többségük főfoglalkozásban folytatta tevékenységét, de a mellékfoglalkozás keretében dolgozók száma is jelentős, arányuk 38 %-ot tett ki.

A 2005. év végén a regisztrált vállalkozások több mint egyharmada ingatlanügyletek, gazdasági szolgáltatás, közel ötöde pedig továbbra is a kereskedelem, javítás gazdasági ághoz tartozott. A legnagyobb mértékű cégszám-növekedés a villamosenergia-, gáz-, gőz-, vízellátás, a bányászat és a pénzügyi közvetítés területén ment végbe, ahol számuk 15,2, 6,9, illetve 5,8 %-kal emelkedett.

Beruházás

2005-ben az országosan megfigyelt szervezetek 3 074 milliárd Ft-ot költöttek beruházásra. A ráfordítások felét közép-magyarországi székhelyű vállalkozások fektették be, Közép-Dunántúlra a fejlesztések 11,3 %-a jutott. A régió megyéi közül Komárom-Esztergom megyében költöttek a legtöbbet erre a célra, itt az egy lakosra vetített érték meghaladta a 487 ezer Ft-ot. Országosan az egy főre jutó beruházási teljesítményérték 305 ezer Ft volt.

Komárom-Esztergom megye megfigyelt szervezeteinek beruházási értéke 153,4 milliárd Ft volt, folyó áron 8,1 %-kal kevesebb, mint egy évvel korábban. A fejlesztésekre szánt összeg egynegyede épület és egyéb építmény, gépek, berendezések, járművek beszerzésére együttesen 112 milliárdot fordítottak. A gépberuházások több mint héttizedét import gépek tették ki, de megnőtt a hazai gyártású berendezések aránya is. A nemzetgazdasági ágak közül továbbra is az ipar a legnagyobb beruházó, annak ellenére, hogy az itt felhasznált 123 milliárd Ft elmarad a tavalyitól. Az ipari fejlesztések jelentik a megye össz-ráfordításainak nyolctizedét. A beruházási érték 18,4 %-a épület és egyéb építmény, erre a célra az egy évvel korábbinál kevesebbet, az új gépek, berendezések, járművek beszerzésére ugyanakkor többet költöttek. Az ipari beruházások szinte teljes egészében a feldolgozóiparban, azon belül is döntően a gépiparban realizálódtak és elsősorban technikai fejlesztést szolgáltak. A többi gazdasági ág közül a mezőgazdaság, vad- és erdőgazdálkodás ágazatcsoportnál meghaladta, a kereskedelem, javítás, valamint az egyéb közösségi személyi szolgáltatás területén pedig megközelítették a beruházások az 5-5 milliárd Ft-ot.

Népesség, népmozgalom

Magyarországon 2006. január 1-jén 10 077 ezer fő élt, az előző év elejéhez képest 21 ezerrel kevesebb. 2005-ben az országban emelkedett a születések és a halálozások száma, a házassági mozgalom alacsony szinten stagnált.

Komárom-Esztergom megye lakónépessége ez év elején 316 ezer fő volt, közel azonos, mint az előző év azonos időpontjában. A 2005. évi előzetes népmozgalmi adatokban kedvező jelenség, hogy mérséklődött a természetes fogyás és többen költöztek ide, mint ahányan más térséget választottak lakóhelyként.

A megyében az országosnál kedvezőbb jelenség figyelhető meg a házasságkötési folyamatokban, a 2005. évi 1 350 házasságkötés 3,3 %-kal, mintegy 40 párral több az egy évvel korábbinál. Az előző évihez hasonlóan mintegy 900 házasságot bontottak fel a bíróságok a megyében.

2005-ben 2 950 kisgyermek születését anyakönyvezték a megyében, egy százalékkal kevesebbet, mint az előző évben. Az 1000 lakosra számított érték magasabb ugyan, mint a közép-dunántúli régióban, de elmaradt az országostól. A halálozások száma az év során erőteljesen ingadozott, és az év egészét tekintve 1,5 %-kal kevesebb, mint az előző évben. A megye lakosai közül 4 100-an haltak meg. A 13,0 ezrelékes halálozási arány a régióban itt a legmagasabb, de alatta maradt az országosnak. A csecsemők korosztályában folyamatosan csökkenő halandóság tovább folytatódott. 1000 élveszülettből kevesebb, mint 7 nem érhetette meg az első életévét, országosan hét megyében regisztráltak ennél kedvezőtlenebb értéket.

Foglalkoztatottság, keresetek

2005-ben országosan a legalább 5 főt foglalkoztató vállalkozásoknál és a költségvetési intézményeknél 2 millió 787 ezren álltak alkalmazásban, közel annyian, mint egy évvel korábban. A versenyszférában 0,2 %-kal nőtt, a költségvetésben pedig 1,3 %-kal csökkent a létszám. Komárom-Esztergom megyében az országoshoz hasonló megfigyelési körben az egy évvel korábbinál 1,5 %-kal több, összesen 87 182 fő állt alkalmazásban. A munkavállalók közel nyolctizedét a versenyszférában működő szervezetek alkalmazták, ahol 2,6 %-kal dolgoztak többen. A költségvetési szervek ugyanilyen mértékben csökkentették alkalmazottaik számát.

A megyében alkalmazottak fele az iparban tevékenykedett, ahol 0,9 %-kal nőtt a létszám. Az ipari munkavállalók száma a feldolgozóiparban emelkedett, a bányászat és a villamosenergia, gáz, gőz, vízellátás szervezeteinél 10 %-ot meghaladó mértékben csökkent.

A főbb nemzetgazdasági ágak közül az ingatlanügyletek, gazdasági szolgáltatás szervezeteinél volt a legnagyobb létszámbővülés (39,8 %), ami a fizikai foglalkozásúak jelentős növekedéséből adódott. Nőtt az alkalmazottak száma az egyéb közösségi, személyi szolgáltatás szervezeteinél valamint az építőiparban is.

A foglalkoztatottak közel kétharmada fizikai munkát végzett, számuk 2 %-kal nőtt egy év alatt. A vállalkozások munkavállalóinak több mint háromnegyede tartozott ebbe az állománycsoportba, a költségvetésben pedig a szellemiek képviseltek hasonló hányadot.

2005-ben a nemzetgazdaságban országosan alkalmazásban állók teljes munkaidős bruttó átlagkeresete az egy évvel korábbinál 8,8 %-kal több, 158 300 Ft volt. A nettó átlagkeresetek ugyanezen időszak alatt 10,1 %-kal nőttek, értéke 103 100 Ft-ot tett ki. Komárom-Esztergom megye megfigyelt szervezeteinél a havi bruttó átlagkereset 145 765 Ft volt, ami 8,5 %-kal haladta meg az egy évvel korábbi átlagot. A költségvetési szerveknél dolgozók 165 350 Ft-os kereseti átlaga közel 25 ezer Ft-tal magasabb a vállalkozói szférára jellemzőnél. Az előző évhez mért keresetnövekedés a költségvetésben 13,3 %-os volt, a versenyszférában pedig 7,3 %. Előbbinél az ez évben egységesen januárban kifizetett külön juttatás is szerepet játszott. A főbb nemzetgazdasági ágak közül megyei átlag felett kerestek az iparban, az oktatásban, a közigazgatásban valamint a pénzügyi szervezeteknél. A legnagyobb létszámot foglalkoztató iparban a bruttó átlagkereset 160 844 Ft volt, az egy évvel korábbinál 9 %-kal több. 2005-ben a megyében az adók és járulékok levonása utáni nettó átlagkereset 97 354 Ft-ot tett ki, ami 9,9 %-kal haladta meg a 2004. évi átlagot. A keresetek reálértéke 3,6 %-os fogyasztói árnövekedés mellett 6,1 %-kal nőtt.

Munkanélküliség

A Foglalkoztatási Hivatal adatai szerint 2005 december végén Magyarországon 410 ezer munkanélküli szerepelt a nyilvántartásokban, ami 10 ezer fővel több, mint egy évvel korábban. A munkanélküliségi ráta 7,3 %-nak felelt meg. Komárom-Esztergom megyében 2005 decemberében a munkanélküliségi ráta 6,5 % volt, mely a megyék sorában a harmadik legkedvezőbb mutató. A regisztrált munkanélküliek száma 9409 fő, 1,9 %-kal több, mint egy

évvel korábban. Körükben a nők vannak többen, arányuk (51,2 %) csökkenő és lassan megegyezik a férfiakéval. A pályakezdő munkanélküliek hányada 9,2 %. A munka nélkül maradóknak 17,7 %-a 25 év alatti, ezzel közel azonos számban vannak az 50 éven felüliek.

2005-ben havonta átlagosan 9 841 – az előző évinél 1425-tel több – állástalan szerepelt a regisztrációban. Havi átlagban 1 722 álláshelyet tudtak kínálni a munkaközvetítők, amely 40 %-kal kevesebb, mint egy évvel korábban. Egy-egy betöltetlen állásra 6 munkanélküli jutott a 2004. évi 3-mal szemben. A megyén belül a munkanélküliség területi intenzitása differenciált: legalacsonyabb (5,7 %) a munkanélküliségi ráta Komárom térségében, míg a megye déli részén, a főként mezőgazdasági jellegű kistérségi körzetben továbbra is a legmagasabb (9,3 %). 2005 decemberében a legtöbb bejelentett üres álláshely Esztergom körzetében állt rendelkezésre, a legkevesebbet, mindössze 14-et pedig a kistérségi kirendeltség működési területén ajánlottak a munkát keresőknek.

A megyében regisztrált állástalanok közül az időszak végén 3 613 fő részesült munkanélküli járadékban, az ellátás havi átlagos összege meghaladta a 43 ezer forintot, az országban itt fizették a legnagyobb összeget, 10,8 %-kal többet, mint 2004 decemberében. Rendszeres szociális segélyben 954 fő, álláskeresőt ösztönző juttatásban 450 fő részesült. Az aktív eszközzel támogatottak körébe 2 200 fő tartozott, közülük 532 fő képzésben, 357 fő pedig közhasznú foglalkoztatásban vett részt.

Lakásépítés

2005-ben országosan 41 ezer új lakás kapott használatbavételi engedélyt és 51 ezer új lakásra adtak ki építési engedélyt. A használatba vett lakások száma 6,4 %-kal, az új lakásépítési engedélyeké 10,4 %-kal kevesebb, mint 2004-ben volt. Az átadott új otthonok háromtizede Budapesten készült, itt 21,2 %-kal nőtt, míg a vidéki városokban és községekben 14,8 %-kal csökkent a lakásépítés. Közép-Dunántúlon 2005-ben 2 881 lakás épült, ami az előző évnek héttizede. A régió megyéi közül csak Komárom-Esztergomban nőtt az újonnan átadott otthonok száma és hasonló a helyzet a kiadott új engedélyeknél is.

Komárom-Esztergom megyében 2005-ben 676 új lakás használatbavétele történt meg, ami 4,3 %-kal haladta meg az egy évvel korábbit. A megyeszékhelyen visszaesett az átadott lakások száma, a többi városban és a községekben viszont több új otthont vettek használatba, mint 2004-ben. Az építetőkör megoszlása változott egy év alatt. A lakosság szerepe továbbra is meghatározó, az összes építető közel háromnegyede természetes személy, de jelentős a gazdasági szervezetek által finanszírozott lakásépítés is, elsősorban a városokban. A megyeszékhelyen elkészült otthonok több mint fele készült így, de Dorogon és Komáromban is meghatározó ez az építetőkör forma.

A megyei új lakások több, mint héttizede készült saját használatra, 26,8 %-a értékesítésre és bérbeadásra. Az átlagos alapterület 111 m², ami 6 m²-rel nagyobb, mint 2004-ben. A lakosság által saját használatra készült otthonok ennél nagyobbak (126 m²), míg a vállalkozások átlagosan 69 m² nagyságú ingatlanokat építettek.

Az új lakások mindegyikében található fürdőszoba, illetve főzőhelyiség, dupla komforttal háromtizedük rendelkezik. Közütemi vízhálózatra a lakások 98 %-a, közműves csatorna-hálózatra pedig 94 %-a csatlakozik. Vezetékes gáz az ingatlanok 84 %-ába jut el. A tavalyinál kevesebb, összesen 18 üdülőt építettek a megyében, kizárólag magánszemélyek Tataháza és Esztergom környékén. A megszűnt lakások száma is csökkent egy év alatt. A 95 lakás felét avulás miatt kellett lebontani, 37 pedig lakásépítés illetve településrendezés miatt szűnt meg.

Közúti közlekedési balesetek

Országosan 2005-ben a közutakon az előző évinél 0,9 %-kal kevesebb, 20 777 közlekedési baleset történt, ennek közel harmada a fővárosban és Pest megyében. Komárom-Esztergom megye közútjain a 2005. évben 640 közúti közlekedési baleset történt, 5,7 %-kal kevesebb, mint azt megelőző évben. Közülük 38 baleset végződött halállal, kettővel kevesebb, mint korábban. A súlyos sérüléssel járók száma 10 %-kal, a könnyű sérüléssel járók pedig ennél kisebb arányban, 3,1 %-kal csökkent. Az ittasság 107 közúti tragédiában játszott szerepet, ami az esetek számát tekintve eggyel több, mint 2004-ben, az ilyen balesetekben megsérült személyek száma pedig kettővel (144 főre) emelkedett.

A balesetek 62,7 %-át (401 esetet) a személygépkocsi vezetők okozták, sorrendben őket a tehergépkocsi vezetők, valamint a kerékpárosok követik, akik 61, illetve 54 közúti szerencsétlenségben voltak felelősek. A baleseteket előidéző okok között első helyen a sebesség nem megfelelő megválasztása állt, ami az esetek 37,5 %-ában játszott közre. A második leggyakoribb kiváltó ok a szabálytalan irányváltoztatás, haladás és kanyarodás (19,1 %), ezt követi az elsőbbség meg nem adása (mely a balesetek 17,8%-át idézte elő).

Igazságszolgáltatás

Magyarországon 2005-ben az ismertté vált bűncselekmények száma 436 500, ami 4,2 %-os növekedést jelentett az előző évhez képest. Komárom-Esztergom megyében ennél jelentősebb, 12,6 %-os az emelkedés (ezzel 4. a megyék sorában). Az előző évekhez hasonlóan a bűncselekmények több mint negyedét Budapesten követték el.

2005. évben a megye területén 13 158 bűncselekményt követtek el, melynek 44 %-a büntetett, 56 %-a pedig a kevésbé súlyos megítélésű vétség. Ez utóbbiak túlnyomó részét szándékosan követték el, 221 eset pedig gondatlanság miatt következett be. Az egyes bűncselekménytípusok közül a leggyakoribb, vagyon elleniek száma (7 191) 6 %-kal nőtt 2004-hez képest. Ezen belül az elmúlt évben mintegy 3600 lopás, illetve 1386 betöréses lopás vált ismertté. A csalások képviselték a harmadik leggyakoribb vagyon elleni bűncselekményt, számuk 2 %-kal kevesebb az előző évinél. A különböző vagyon elleni bűncselekmények számának növekedésével az okozott kár értéke is nagyobb lett, 2005-ben 2,2 milliárd forintot tett ki, mely mintegy 18,8 %-kal több mint egy évvel korábban. Növekedett a házasság, család, ifjúság és nemi erkölcs ellen elkövetett bűncselekmények száma. Az elmúlt évben ismertté vált 937 eset háromszorosa az egy évvel korábbinak és az utóbbi évtizedben a legmagasabb értéket képviselte.

Az igazságszolgáltatásban a személy ellen elkövetett bűncselekményeket ítélik a leg-súlyosabbnak, 2005-ben 690 vált ismertté Komárom-Esztergom megyében. Ezen belül a szándékos testi sértések száma 2-vel kevesebb, ugyanakkor 8 befejezett emberölésre és 6 emberölési kísérletre derült fény. A megyében a nyomozások során 4 500 bűnelkövetőt azonosítottak, 3,7 %-kal többet, mint egy évvel korábban. A bűnözők közel kétharmada helyi állandó lakos volt. A 2005. év során a megyében ismertté vált bűncselekményeknek 6 301 sértettje volt, 3,1 %-kal több az egy évvel korábbinál. A károsultak harmada ellen közterületen követték el a bűncselekményt. A sértettek héttizede 25-59 éves volt, az ennél idősebbek aránya 15,6 %-ot tett ki.

A KISTÉRSÉGEK FŐBB JELLEMZŐI

Dorogi Kistérség

A Dorogi kistérséget az Esztergomi és a Tatabányai kistérség, valamint Pest megye határolja, területe 233 km², népessége 40998 fő. Tagjai: Annavölgy, Bajna, Csolnok, Dág, Dorog, Epöl, Kesztlőc, Leányvár, Máriahalom, Nagysár, Piliscsév, Sárísáp, Tokod, Tokodaltáró, Úny.

Komárom-Esztergom megyében a kistérségek közül területnagyságát tekintve a második legkisebb (csupán az Oroszlányi kistérség – 199 km² – kisebb nála), területe a megye területének (2265km²) 10,28%-a. A meglehetősen iparosodott falvak révén az egyik legsűrűbben lakott (176 fő/km²) kistérség a megyében. A népességszám az elmúlt években hullámzó értékeket mutat, 1998 (40110 fő) és 2001 (40794 fő) között a lakosságszám emelkedett, majd 2004-re (40401 fő) némi csökkenést mutatott. A kistérségen belül az elvégzett átlagos osztályszám (9,18) elmarad a megyei átlagtól (9,48).

A Dorogi kistérség területe mindössze egyetlen természetföldrajzi nagytáj (Dunántúli-középhegység) egyetlen középtájára, a Dunazug-hegyvidékre esik, az itt található Keleti-Gerecse és a Pilisi-hegységek medencék révén mégis igen változatos tájnak számít. Erdősültsége viszonylag alacsony, az erdőterületek is három egymástól messze elkülönülő tömbben számottevőek. A javarészt szelíden lankás tájon a mezőgazdálkodás meghatározó. Az itt eredő számos kisvízfolyás befogadója a Duna. Állóvizekben igen szegény a terület, jelentősebb víztározó nincs is.

A 10. sz. országos főút Leányvár-Dorog irányába mintegy 9000 E/nap forgalommal terhelt, amely közelíti a megengedhető forgalomnagysághoz, így mindennapos a torlódás a kétsávos főúton. Habár a Dorogi átkelési szakaszon sokat javított a megépült Kesztlőcöt, Dorogot, Tokodot és Tátot is elkerülő 117. sz. főút, az út- és városhálózat aszinkronitása miatt a kistérségben több mellékút is főúti jellegű forgalmat visel. A kistérség egyes útjain az agglomerációs forgalom mellett a tehergépjármű forgalom is a túróképesség határát súrolja.

A kistérség vasúti elérése korszerűtlen, elavult nyomvonalon történik. Budapest-Esztergom között gyorsított személyvonatok közlekednek ugyan, de ezek sebessége is csak a 40 km/órát éri el. A Duna menti mellékvonal személyszállító tevékenysége szinte teljesen megszűnt, helyette a tömegközlekedés autóbusszal történik, a különben is szűkös keresztmetszetű 10. sz. főúton.

A rendszerváltást követően a településen és annak térségében a munkanélküliség elérte a 20 százalékot. A dorogi szénmedence bányászatának sorvadása Dorog vezetését a város iparszerkezetének gyökeres átalakítására készítette. Megjelent, majd megerősödött a településen a vegyipar; ma meghatározó céggént a Richter Gedeon Rt. egyik termelőrészlege üzemel Dorogon. A munkanélküliséget hatékony felnőttképzéssel igyekeznek kezelni, miközben a kistérség a nehézségek ellenére kedvező helyzetben van az Esztergomi Ipari Park és a főváros közelsége miatt is.

Hazai magántőkével együttműködve elindították az ipari parki programot, mely megoldást kínál a korábbinál korszerűbb foglalkoztatási, környezetvédelmi és városszerkezet-változtatási igényekre. Ebben jelentős fordulatot hozott a város gazdasága számára a Sanyo 2000-ben történt letelepedése. A japán érdekeltségű társaság a jelenlegi legnagyobb foglalkoztatóként mobiltelefon-, akkumulátor- és szárazelemgyártást folytat a városban. Ugyanakkor a cég hamarosan a napkollektorok gyártását is megkezdi.

A térség további erőteljes fejlődését elsősorban megközelíthetősége korlátozza, mivel a települést átszelő 10-es fő közlekedési út rendkívül zsúfolt és rossz minőségű.

A munkanélküliség a kistérségben az elmúlt egy-két évhez képest valamelyest csökkent, az adatok szerint 5,8-5,9% (2006 okt.-nov. – Komárom-Esztergom Megyei Munkaügyi Központ) a nyilvántartott álláskereső aránya a gazdaságilag aktív népesség számához viszonyítva.

A kistérség kiskereskedelmi struktúrája Dorog központú, itt a legmagasabb az 1000 főre eső kiskereskedelmi üzletek száma (24, a második legmagasabb érték Tokodaltáró 16,4, a többi érték 3 és 11 között mozog).

A kistérség környezetállapotára erősen rányomta a bélyegét az évszázados szénbányászat és ipar. Dorog kisvárosi mivolta ellenére jelentős ipari bázissal rendelkezik. Igaz, korszerű technológiával, de a természetvédelem szempontjából meglehetősen negatív kicsengéssel, itt működik az ország legjelentősebb veszélyeshulladék égetője. A szén- és mészkőbányászat, valamint az erre települt nehézipar és mindinkább a könnyűipar is sajnos kevésbé vonzó városképet kölcsönöznek Dorognak, amit a lakótelepek sokasága csak tovább fokoz. A helyzet javítására a ROP keretében megvalósuló, csaknem 1 milliárd forint értékű városrehabilitáció vette kezdetét, melynek keretében számos létesítmény, épület, park, út- és térfelújításra kerül sor. Sárísáp, Tokod, Csolnok területe szintúgy magán viseli az erőltetett iparosítás nyomait. A medence-jellegből adódóan a kritikus levegőminőség fokozott problémát jelent. A közlekedésből adódó környezetszennyezés elsősorban a kistérséget átszelő 10-es főforgalmi útból adódik.

A térségben komplex kezelése szükséges az ipari és bányászati tevékenység által okozott károknak. A térségben megtalálható az urbanizációs terhelésnek szinte minden jelentősebb formája, az iparterületek, bányászati telephelyek, anyaglerakó helyek, a szlömösödött lakóterületek települési és tájképromboló hatása, s jelentős az üdülés által okozott terhelés is. A különböző területhasználatok keveredése jelentős konfliktusok forrása. Mindez kiegészül a térség belső és átmenő forgalma által okozott közlekedési terheléssel.

Esztergomi kistérség

Az Esztergom és Nyergesújfalui Kistérség területe 304,66 km², népessége 56 544 fő, tagjai: Bajót, Dömöd, Esztergom, Lábatlan, Mogyorósbánya, Nyergesújfalu, Pilismarót, Süttő, Tát. Északon a szlovákiai Párkány (Štúrovo) központú Déli Régió (Južný región), Keleten Pest megye kistérségei, a szobi és a szentendrei, délen a dorogi és a tatabányai, nyugaton a tatai kistérség határolja. A kistérség hosszan elnyúlik a Duna mentén, ezért a települések között nehéz koherens térszerkezet megteremtése. Nyugati végpontjának számító Süttőnek Tata, Tatabánya és Komárom felé is léteznek kapcsolatai, Dömös és Pilismarót ugyanakkor a Dunakanyar kiemelt üdülőkörzet szerves része, kapcsolatai így inkább Visegrád irányában erősek. Mindeközben a térség központjának számító Esztergom mindössze 45 km-re fekszik az amúgy is közép-európai mértékű gravitációs erővel bíró fővárostól, mellyel a történelem folyamán szervesen kialakult migrációs és gazdasági kapcsok sora köti össze.

Bajót és Mogyorósbánya kivételével a települések a 11-es és a 10-es főközlekedési utak mentén láncszerűen helyezkednek el, ami a belterületeken nagy közúti átmenő forgalmat eredményez, a levegőminőség és a zaj szempontjából jelentős környezetterhelést okozva.

A kistérség fő vasútvonala az Esztergom-Budapesti, illetve a Komárom-Esztergomi. A vasúti teher és személyszállításnak nincs jelentős szerepe a kistérségen belül. Hiányzik a szlovák-magyar vasúti kapcsolat, valamint szükséges lenne egy kamion forgalomra is alkalmas híd. Az 50 km-es Duna szakasz ellenére a vízi közlekedésnek nincs jelentősége a térségben. Kikötők a kirándulóhajók részére Esztergomban és Dömösön kerültek kialakításra.

Az esztergom-nyergesújfalui kistérség meglehetősen periférikus helyzetben van, a kistérséget elkerülik a fő logisztikai tengelyek. A kistérség külső közúti kapcsolata tekintetében, illetve megyei és regionális szempontból is meghatározó az Észak-Déli közlekedési tengely hiánya.

A kistérséget gazdasági szempontból egyfajta kettősség jellemzi. Míg a Lábatlantól Esztergomig terjedő, Duna menti sávban található a Közép-dunántúli Régió második legiparosodottabb övezete, addig Bajót, Mogyorósbánya, illetve a dunakanyari települések szinte teljesen nélkülözik az ipari üzemeket. Ezért fordulhat elő, hogy a KSH-besorolás szerint fejlett (és így szerkezetátalakításra szánt támogatásokra nem jogosult) térségben találkozhatunk erősen forráshiányos kistelepülésekkel, amelyek a többiek miatt esnek el a jelzett pénzügyi forrásoktól. Ipari potenciálját tekintve a Közép-dunántúli Régiónak a székesfehérvári mögött ez a második legfejlettebb térsége. A két királyváros és vonzáskörzete a régióban jegyzett külföldi tőke 52,6%-át adja. A kistérségben két ipari park található. Az esztergomit a Suzuki 1991-es letelepülését követően alakították ki. 1997-ben nyerte el az akkor 108 hektáros területre a város az ipari parki címet. Azóta a létesítmény lendületesen fejlődik, már több mint 3 000 embert foglalkoztatnak az ide települt cégek. A város az ipari park területét a közeljövőben közel kétszeresére kívánja növelni, részben már itt működő üzemek bevonásával. A Nyergesújfalui Ipari Parkot 2000-ben alapították, jelenleg egy japán, autóülésgyártó cég tevékenykedik az ipari parkban, valamint a Holcim szeretné felépíteni új cementgyárát.

A működő vállalkozások száma a kistérségben 5 891 (ebből 2 219 társas, 3 672 egyéni vállalkozás), ami a megyében a harmadik legmagasabb adat.

Az Esztergomi kistérségben a foglalkoztatási viszonyok az utóbbi évtizedben jelentősen javultak, az esztergomi kistérség az ezredfordulóra túljutott a rendszerváltásból eredő nehézségeken, (2006. október) munkanélküliségi rátája 4,8%.

Az Esztergom–Nyergesújfalui kistérségben található a megye legnagyobb összefüggő védett területei. Mindenekelőtt a Pilis és Visegrádi-hegység egészét magába foglaló Duna-Ipoly Nemzeti Park 60 ezer hektáros tömbje említésre méltó, melyből közel 10 ezer hektár esik a kistérségbe (Esztergom, Dömös, Pilismarót határába). A Gerecsei Tájvédelmi Körzetből mintegy másfél ezer hektárnyi húzódik a kistérség területén (Nyergesújfalu, Lábatlan, Süttő). Bár a kistérség területén számba vett 32 természeti objektumból mindössze 6 áll valamilyen szintű oltalom alatt, a kistérség természetvédelmi jelentősége a tatai mellett itt a legnagyobb. A kistérség igen gazdag szellemi és épített örökséggel is rendelkezik, jelentős a turisztikai vonzereje, ugyanakkor jelentős az elmaradás a turizmus háttér infrastruktúrájának kiépítettségében.

1992-ben a kistérségben eltöltött vendégéjszakák száma még majdnem elérte a 160 000-et, utána hirtelen drasztikusan csökkent ezek mennyisége. 1997-ben a folyamat mélypontjára jutott (66 142), majd 2003-ra közel 120 000-re nőtt.

A Közép-dunántúli Régió legmagasabb középfiskolai iskolázási mutatóival az esztergomi kistérség rendelkezik, azon belül is Esztergom. A város 7 általános és 9 középfiskolájában, valamint a két jelenleg működő főiskolán (tanítóképző; hittudományi) összesen több mint 8 000 diák tanul. Ennek köszönhetően az 1 000 lakosra jutó diákok száma kistérségi szinten eléri a 63-at (a régió átlaga 35).

A kistérség jelentős részén a mezőgazdasági agrárpotenciál az országos átlag alatt van. A térség mezőgazdasági szerkezete nem változott: a nagyüzemi gazdálkodás a jellemző. A kistérség szántóterületeinek éghajlati, talajtani adottságai, domborzati viszonyai és földrajzi elhelyezkedése a szántóföldi növénytermelésen belül a kalászos gabonafélék, a kukorica illetve lucerna termelés számára elfogadhatóak. A halastavak területe az összes mezőgazdasági területhez képest nem jelentős, de jövedelem termelő képessége, a foglalkoztatás, az idegenforgalom, és a tájképi értéke miatt fontos művelési ág a térség agrárstruktúrájában.

A kistérség erdőszültsége a megye többi kistérségével összehasonlítva is jelentős, az országos átlaghoz viszonyítva magas: 47%. A domborzati formák, területi elhelyezkedése rendkívül változatos.

A Duna menti sáv ipari településeire jellemző a légszennyezési emisszió. A saját területi kibocsátáson túl a levegő minőségét jelentősen befolyásolja (negatívan) a szomszédos területekről (egyrészt a Dorog térsége, másrészt Szlovákia felől) érkező háttérszennyezés. Ebben szerepet játszik az uralkodó nyugati, északnyugati szélirány.

A térségben fontos feladat a vízbázisvédelem, a potenciális szennyezőforrások felszámolása. A táti vízbázis a nitrátszennyezés miatt nem kapcsolható be az ivóvízellátásba. A 60-as évek óta folyó termelésnek köszönhetően az esztergomi karsztvízbázis jelentősen megcsappant. A kistérségi települések többségében regionális rendszerről biztosítják az ivóvízellátást. Az ivóvíz hálózat valamennyi település valamennyi belterületi ingatlanjának ellátását biztosítja. A szennyvízcsatorna hálózat is valamennyi településen kiépült. A rácsatlakozott ingatlanok aránya már korántsem olyan magas. A legnagyobb arányban Tát és Mogyorósbánya településeken valósult meg az ingatlanok szennyvízhálózatra való csatlakozása (93,6-93%), a legkevesbé Pilismaróton és Bajóton történt meg (35-32%).

Kisbéri kistérség

A Kisbéri kistérség Komárom-Esztergom megye területének dél-nyugati részén található, a Komáromi, az Oroszlányi kistérséggel, valamint Győr-Moson-Sopron, Fejér és Veszprém megyével határos. A Kisbéri kistérség Komárom-Esztergom megye legnagyobb területét elfoglaló (511 km²), ugyanakkor legkisebb lélekszámú kistérsége. 2004-ben 21 570 fő élt a 17 településen. A térségben 1 város található – Kisbér – ahol az összes lakos 27%-a él. A megye jelentősen elmaradott települései találhatók a kistérségben, tagjai: Ácsteszér, Aka, Aszár, Bakonybánk, Bakonysárkány, Bakonyszombathely, Bársonyos, Császárszék, Csátka, Csép, Ete, Kerékteleki, Kisbér, Réde, Súr, Tárkány, Vérteskehely.

A kistérség közúton és vasúton egyaránt megközelíthető. Közlekedési központja Kisbér, mely fekvése közlekedés-földrajzi szempontból kedvező, mivel a Vértest és a Bakonyt elválasztó Móri-árok északnyugati kapujában található.

A kistérség a következő főbb közútvonalak által érintett, ill. határos:

- a 81-es főút, mely Győrt és Székesfehérvárt köti össze Kisbéren és Móron keresztül, északnyugat-délkelet irányban halad át a kistérségen.
- a 13-as főút Kisbért Komárommal köti össze, az M1-es autópályát keresztezve.
- a 82-es főút, mely Győrt és Veszprémet köti össze észak-déli irányban, a kistérség nyugati-délnyugati határát érinti.

A fenti főútvonalak közül a legnagyobb személy- és teherforgalmat a 81-es főút bonyolítja, mely főként Ászár és Kisbér területén jár nagy légszennyezéssel, zaj-, por- és mechanikai terheléssel. E problémát a két települést északról elkerülő, tervezett út megépítése kezelheti hatékonyan.

Kisbér vasúti szempontból csomópont, itt keresztezi egymást a Pápát Tatabányával összekötő, délnyugat-északkelet irányú alsórendű-, valamint a Komáromot Székesfehérvárral összekötő észak-dél irányú alsórendű vasútvonal. A szárnyvonalak leépítése a kistérséget hátrányosan érintette, a Pápa-Tatabánya közötti vasúti közlekedés szüneteltetésével Kisbér csak a Komárom-Székesfehérvár vonalon érhető el.

A kilencvenes évek gazdasági-társadalmi változásai felerősítették az egyes régiókon, megyéken belüli gazdasági különbségeket és kedvezőtlen változásokat indítottak el a kistérségben. Az erőteljes visszaesés okai között említhető, hogy a korábbi ipari (pl.: Gamma Művek, Keményítőgyár, Alfa Ipari Szövetkezet) és mezőgazdasági foglalkoztatók teljesen megszűntek, vagy jelentős mértékben leépültek, s helyüket nagyobb vállalkozások alig vették át.

A térség kereskedelmi ellátottságát a kiskereskedelmi és a vendéglátó-ipari üzletek számának és arányának alakulása mentén vizsgálták. 2004-ben a kistérségben bejegyzett vállalkozások száma 1 398, melyből 1 043 egyéni vállalkozás. A lakosság gazdasági aktivitását jól mutatja a munkanélküliek munkaképes korú állandó lakossághoz viszonyított aránya, ami a térségben 8,5%-ot ért el, a megye 7 kistérsége között a legmagasabb érték. Az egy lakosra jutó jövedelem szempontjából a kistérség a megye és a régió legszegényebb kistérségei közé tartozik. Ennek okai az alacsony foglalkoztatotti létszám, illetve a jövedelmet bevallók alacsony aránya.

Dinamikus növekedés figyelhető meg a kereskedelmi és a vendéglátó-ipari üzletek számának időbeli alakulásában. A térségben a kiskereskedelmi üzletek száma az 1999-2003. közötti időszakban 159-ről 175-re, a vendéglátó-ipari üzletek száma pedig 85-ről 97-re – mintegy 14,1 %-kal – nőtt. A kereskedelmi és egyéb szolgáltatások központja egyértelműen Kisbér. A mutatószámok alapján a térségben nem elegendő az üzleti szolgáltatások volumene. A térségi átlagból kiugró értéket produkál Bakonyszombathely, ami a település kedvező földrajzi elhelyezkedésével, jó közúti kapcsolataival magyarázható.

A kistérség adottságai, hagyományai alapján elsősorban a mezőgazdaság és erdőgazdálkodás jelentik a meghatározó ágazatokat. A jelenlegi szántóföldi termelés alá fogott területek egy része csak erdő illetve rétgazdálkodásra alkalmas, ennek ellenére ezen területek többségét alacsony hatékonysággal szántóföldi növénytermesztésre, többségében gabona termesztésre használják. Külön említést érdemel a térség szőlő ültetvényeinek fontossága, nem elsősorban a területe, mint inkább az itt termelt, illetve feldolgozott szőlőből készült bor minősége miatt. A terület a történelmi Ászár - Neszmélyi Borvidék része. A hagyományos mezőgazdasági tevékenységek mellett a térségben a vállalkozók sokszori próbálkozása ellenére sem számottevő jelentőségű az ipar és a turizmus különböző formái.

A Bakonyalja kistérség kiránduló térség, ami azt jelenti, hogy a térségbe irányuló, egy napot meg nem haladó tartózkodások száma jelentősen meghaladja az üdülések, tehát az egy napot meghaladó tartózkodások számát. Jelentős értéket képviselnek a nagykiterjedésű összefüggő erdőterületek, melyek azonban sajnos sok helyen magukon viselik az intenzív gazdálkodás nyomait. Mindezekon túlmenően több kisebb kiterjedésű, de esetenként viszonylag nagyobb természetvédelmi értéket képviselő vizes vagy gyepes terület is található e vidéken. A kistérség természetvédelmi helyzetéről meglehetősen friss és teljes felméréssel rendelkezünk a Bakonyalja Natúrpark 2006-ban elkészült engedélyezési tervdokumentációja révén

A vízbeszerzési lehetőségek, továbbá az optimális műszaki kialakítás miatt a kistérségben térségi vízellátó rendszer jött létre. A vízellátás fő vízbázisát a Tatabányai Regionális Vízmű karsztvízbázisra telepített vízaknáit (XV/C és XIV/A) képezik. A kistérségben problémát jelent a szennyvízkezelés és nem megfelelő és a csatornázottság aránya, 12 településen egyelőre csak tervezik a csatornahálózat kiépítését.

Az elmúlt évek folyamán növekvő tendenciával keletkezik települési szilárd hulladék a kistérségben, melynek szervezett gyűjtése minden településen megoldott, ártalmatlanítása mindenütt kizárólagosan lerakással történik. A kistérség települései regionális hulladékgazdálkodási rendszerekhez csatlakozva kívánják megoldani a hulladékkezelés területén fennálló problémáikat.

Komáromi kistérség

A Komáromi Kistérség a Kisalföld természetföldrajzi nagytáj többnyire sík, illetve szelíden hullámos térszínű vidékén helyezkedik el. A kistérség lakossága 41 375 fő, a kistérség tagjai: Almásfüzitő, Ács, Bana, Bábolna, Csém, Kisigmánd, Komárom, Mocsá, Nagyigmánd.

A kistérséget három forgalmas főútvonal szeli át, az M1-es autópálya 25 km-es szakasza, az 1-es főközlekedési útvonal a Duna mentén és mindkettőt keresztezve a komáromi forgalmas határátkelőhelytől Kisbér felé vezető 13-as út. A kistérség területén át vezet az európai korridorok közül a IV-es vasúti, a VII. vízi úti (Duna) és a IV-es közúti autópálya. A tervezett Helsinki – Isztambuli E-D-i európai korridor ugyancsak a kistérségen áthaladva épül meg. Ez jó közlekedési adottságokat jelent, mivel ezek az útvonalak Európán belül a jelentős nemzetközi kapcsolati tengelyek közé tartoznak.

A kistérség jelentősége a gazdaságföldrajzi potenciálján túl abban rejlik, hogy határmenti kistérség. Ez az adottság alapja lehet –főleg az EU-s tagság nyomán liberalizálódott-, gazdasági, munkaerőpiaci együttműködés kiszélesítésének. A kistérség nemzeti, nemzetközi jelentősége az agrárium vonatkozásában a Bábolnán kifejlesztett iparszerű termelési rendszerekben, valamint a minőségi lótenyésztésben rejlik, függetlenül a Bábolna Rt. jelenlegi gazdasági helyzetétől.

A Komárom városban lévő dunai közúti és vasúti híd közvetlen kapcsolatot teremt a Duna – Ipoly – Vág régióval, valamint Dél-Szlovákia magyarlakta térségeivel, ahol jelentősek a mobilizálható munkaerő forrásai. A kapcsolat további fejlesztésére új híd tervei készülnek.

Komárom-Esztergom megyében a kistérségek gazdasági, társadalmi helyzetét tekintve az esztergomi mellett a komáromi kistérség továbbra is dinamikusan fejlődőnek tekinthető. A Komáromi kistérségben egyértelmű a külföldi működő tőke gazdaságfejlesztő hatása (NOKIA), emellett a kistérség központjának gyógyvíz fürdőkomplexuma, mint vonzerő is számottevő hatással van a gazdaság más ágazataira. Ebből jó programszervezéssel és a „zöld” infrastruktúra megfelelő kiépítésével „kicsalogathatók” a vendégek. Ugyancsak regionális kihatású lehet a Bábolna határában feltárt, de még kiaknázatlan termálvíz.

A térségben szinte valamennyi ágazatban jelentős gazdasági élénkülés, fejlődés tapasztalható, még akkor is, ha ez nem járt minden esetben létszámnövekedéssel. A kistérségben működő vállalkozások száma 2004-ben 4 034 volt, melyből 2 649 egyéni vállalkozás. A működő vállalkozások döntő többsége 1-20 főt foglalkoztató és nem jelentős a 20-200 főt foglalkoztató. A községek döntő többségében a legnagyobb foglalkoztató maga a helyi önkormányzat. A nagyobb létszámú vállalkozások meghatározói a térség gazdaságának.

A gazdasági fejlődés azt eredményezte, hogy a kistérség foglalkoztatási helyzete a megyében a legkedvezőbbé vált. A piacon jelentős munkaerő kereslet indukálódott amely jelentősen 2003-ban, azt követő években kisebb mértékben, de érintette a kis-és középvállalkozásokat is. Jelenleg (2006. október) a kistérségi munkanélküliségi ráta: 4,4%

A minőségi mutatókat tekintve viszonylag kedvező az itt élők iskolázottsági színvonala. Az elvégzett átlagos osztályszám 8,91, amely alig marad el a megye átlagától. A problémát az okozza, hogy a szakmával rendelkezők képzése sok esetben nem felel meg a keresletnek, ezért átképzésekre lenne szükség. A képzési hajlandóságot vizsgálva jelentős eltérések tapasztalhatók az egyes rétegek között. Általában a fiatalabbak, a szakképzettek és az „új” munkanélküliek, valamint a „teljes családban” élők körében nagyobb a motiváltság a képzésre.

A térségben kulturális örökség szempontjából meghatározó értékek vannak jelen, mint például a Monostori erőd, vagy a bábolnai lótenyésztés és hagyományai.

A kistérség– a síkvidéki jellegből adódóan is- mezőgazdaságát nagyüzemi termelés jellemzi. A mezőgazdasági termelésben döntően a gabona-hús (baromfi, sertés) vertikumok működnek, kiegészülve a takarmánygyártással. A szántóföldi növénytermesztésben a vetésterület 79%-án folyik gabonatermesztés a térségben.

A túlnyomórészt mezőgazdasági hasznosítású és kevésbé urbanizálódott tájon jelentősebb környezetkárosodás nem észlelhető. Ez alól kivétel az almásfüzitői timföldgyártás során keletkezett vörös iszap-tározók léte, melyek porzásmentesítése befejezés előtt áll. Folyik a timföldgyár telephelyének rekultivációja, és újrahasznosításának előkészítése.

Az ivóvíz bázisa parti szűrésű kutakról, regionális vezeték hálózatról, illetve fúrt kútról történik. Bana, Nagyigmánd, Kisigmánd, Csém, Mocska községek kútjai felső pannon rétegvízre települtek, amelyek elsősorban növekvő vas és nitráttartalmuk miatt veszélyeztetettek. A közüzeti szennyvízcsatorna hálózat Csém község kivételével ma már minden településen kiépített, a bekapcsolt lakások aránya 64,5%, ami megközelíti a megyei átlagot. Vezetékes gázzal minden település ellátott. A háztartások 49,6%-a fogyaszt vezetékes gázt, ami a megye kistérségei között a legmagasabb részarány.

Jelentősebb légszennyezést a csapadékmentes, szeles időszakban felszálló és ülepedő por okozza. A térség egészében az elmúlt évtizedben megvalósult gázprogram keretében, a gázfűtés térhódításával (lakások 50%-a, üzemek, intézmények 80%-a) a levegő minősége nagymértékben javult.

Oroszlányi kistérség

Az Oroszlányi kistérség Komárom-Esztergom Megye déli részén terül el. Területe közel 200 km², népessége mintegy 28 ezer fő. Ez a megye legkisebb területű kistérsége, amelyben egyben a legkevesebb település is található. Északról a Tatai-, illetve a Komáromi kistérségek, keletről a Tatabányai kistérség, délről Fejér megye, nyugatról pedig a Kisbéri kistérség határolja.

Az Oroszlányi kistérségbe tartozik Oroszlány város, továbbá Bokod, Dad, Kecskéd, Kömlőd és Szákszend községek. Ezt a társulást egészítik ki a Tatabányai kistérségbe tartozó, de kulturális és földrajzi szempontból inkább az Oroszlányi kistérséghez kötődő Várgesztes és Vértessomló települések. Oroszlány város, Bokod és Kecskéd község a Vértes hegység északi lankáin, az Által-ér völgyében található. Dad, Kömlőd és Szákszend község pedig a Bársonyosi-dombság lankáin helyezkedik el.

A térség országos szintű megközelítése –a nemzetközi forgalom szempontjából kedvező. Az M1 és M7 autópálya menti nemzetközi jelentőségű forgalom kapcsolja a térséget és településeit az ország térszerkezetébe. Ugyancsak meghatározza a térség jövőjét az észak-déli regionális gazdasági agglomerációs elképzelés által indukált új közlekedési folyosó fejlesztésének igénye, amely Komárom várostól Tatabánya -Oroszlány - Mór vonalon ér el Székesfehérvárra. A térség jellemzői közül kiemelkedik megközelíthetősége, ezen belül is a megyeszékhelyhez (Tatabánya), a fővároshoz (Budapest), a Velencei-tóhoz és a Balatonhoz való közelsége, de Győr, Komárom és Székesfehérvár is elérhető egy órán belül közúton. A térség minden települése közúton mind személygépkocsival, mind tömegközlekedési eszközzel (autóbusz) viszonylag jól megközelíthető.

A térséget két vasútvonal érinti. A Bécs - Budapest vasútvonal Tatabányánál lecsatlakozó ága Környe után válik ketté. Az egyik ág innen Oroszlányra vezet, amely villamosított szakasz, a másik ág a jelenleg szüneteltetett Kisbér - Pápa felé vezető szárnyvonal. A fővárosi agglomeráció elővárosi vasúti rendszerébe Oroszlány is bekapcsolódott.

A térségben a kecskédi füves borítású kisrepülőtér jelentős források bevonását követő fejlesztéssel alkalmas lehet a nemzetközi turizmus és menedzserforgalom lebonyolítására is

A hegység peremvidékén több jelentős vízfolyás is indul, amelyek közül az egyik a déli oldalon a Velencei-tó központi vízfolyása (Császár-víz). A térség rendkívül gazdag állóvizekben, amelyek vagy mesterségesen készültek, vagy a bányászat következtében alakultak ki (felhagyott külszíni bányagödrök) alapvetően. A talaj- és felszíni vizekkel táplált tavak tiszta vizűek.

A térség településeinek gazdasági adottságai erősen eltérőek. Ennek egyik fontos meghatározója a térségi települések közötti úthálózat fejletlensége, illetve egyes települések esetében a települések közötti közvetlen tömegközlekedési kapcsolat hiánya.

A térség legmeghatározóbb gazdasági egysége még napjainkban is a villamos- és hőenergia termelésre szakosodott Vértesi Erőmű Rt., amelynek jelentősége az Oroszlányi Ipari Park sikeres betelepítésével már koránt sem olyan nagy, mint volt, a 2000-es évet megelőzően. A korábbi három termelő bányából, és három működő erőműből napjainkra csak egy bányauzem (Márkushegy) és egy működő erőmű (Oroszlány) maradt az Rt. közvetlen irányítása alatt. Komoly fejlődést tudhat magáénak az Oroszlányi Ipari Park, amelynek tervezett három üteméből az I-es, illetve III-as ütemek szinte teljes mértékben megvalósultak.

A 1990-es években megkezdődött és még napjainkban is érzékelhető gazdasági szerkezetváltás eredményeként a térségben jelentős számú egyéni (1 632) vállalkozás tevékenykedik, amelyek közül sajnos a kényszerből következően sokan nem képesek megfelelni a kor technikai és piaci elvárásainak.

A térség a területfejlesztés kedvezményezett térségei közé tartozik. A lakónépesség több, mint 70%-a Oroszlány városban él, gazdaságilag aktív népesség száma 2005. év I. negyedévében 12 908 fő volt. A térségben a munkanélküliség alacsony. A munkanélküliség az aktív korú lakosságra vetítve jelenleg (2006. október) 5,8%.

A térség rendkívül gazdag természeti látnivalókban (színes növény- és állatvilág), amelynek bemutatását több írásos dokumentum is biztosítja, amelyek elérhetősége sajnos nem általános. A térségben kevés a jó természetesi feltételekkel rendelkező település. A magántermelők termelési szokásai követik a korábbi nagyüzemi módszereket, amelyek alapján a búza vetésterülete állandó, hasonlóan a kukorica és napraforgó területek is.

A térség erdősültsége a megye többi térségével összehasonlítva is jelentős, az országos átlaghoz viszonyítva is magas (több mint 30%).

A térség lakosságának ivóvízellátása a tatabányai XV/C akna vízbázisából származó és a Tatabánya - Oroszlány regionális ivóvízrendszeren átvezetett vízzel történik. A területen a lakosság regionális ivóvízzel való ellátottsága közel 100%-os. A térség a megyei adatokat figyelembe véve első helyen áll a közüzemi vízálózatba (közel 99%) és a közüzemi szennyvízálózatba (közel 92%) bekapcsolt lakások arányát tekintve.

A térségben a megyéhez viszonyítottan is alacsony (kevesebb, mint 26%) a vezetékes gázellátásba bekapcsolt háztartások száma, amely arányt alapvetően a térség központi települése, Oroszlány határozza meg.

A térség településein a kommunális hulladékszállítás és ártalmatlanítás korszerű, a környezetvédelmi előírásoknak is megfelelően megoldott.

Tatai kistérség

A Tatai Kistérség Komárom-Esztergom megye 7 statisztikai kistérsége közül területi nagyságát tekintve a negyedik, a megye területének 13,6 %-át teszi ki. A kistérség települései: Baj, Dunaalmás, Dunaszentmiklós, Kocs, Naszály, Neszmély, Szomód, Tardos, Tata, Vértestolna.

A Tatai Kistérség területén három természetföldrajzi középtáj található, ezek találkozásából adódik a viszonylag jelentős domborzati változatosság. A megyének ez a vizekben (különösen a tavakban) leggazdagabb kistérsége, fő vízfolyása a Duna, valamint az Által-ér. Meghatározó

jelentőségű a mezőgazdasági hasznosítású földterületek kiterjedése, de – a hegyvidéknek köszönhetően – az erdőszültség is jelentős mértékű (22%).

Tatai kistérség földrajzi fekvése több szempontból is kedvezőnek tekinthető. Tata, mint a kistérség központja a kistérséget kettészelő 1-es számú országos főút mellett fekszik, az M1-es (Bécs és Budapest közötti - E60, E75) autópálya pedig a város határában halad. A kistérséget északon a Duna, keleten a Gerecse hegység, délen az Által-ér síkja, nyugaton pedig a Kisalföld lankás dombvidéke határolja.

Tata sugaras kialakítású közúti kapcsolattal rendelkezik a kistérség többi települése felé. Ezzel összefüggésben Tatának, mint kistérségi központnak, a közúton való elérhetősége is jónak tekinthető (8 km). Tata átmenő forgalma éppen központi szerepéből fakadóan jelentős. A települést elkerülő út építése még várat magára. Településközi úthálózati kapcsolatok az adottságokhoz képest fejlettnak mondhatók.

A közlekedési kapcsolatokat gazdagítja a Budapest-Hegyeshalom vasúti fővonal megléte, amely a tatai kistérségben csupán Tatán rendelkezik vasútállomással (személy- és gyorsvonati megállóhellyel).

A Duna, mint vízi út eddig csupán érintette a kistérséget. A legutóbbi évek eredménye, hogy Dunaalmáson időszakos kompjárat is kialakulóban van a szlovák oldali testvértelepüléssel. Komárom, mint kikötő a szomszéd kistérségben, mintegy 20 km-es távolságban van.

A kistérség foglalkoztatási szerkezete az elmúlt években jelentősen átalakult. A kistérség községeiben az agrárfoglalkoztatottak viszonylag magas aránya csak lassan csökkent. A 2001-es év jelentős visszaesést hozott. Nem változott lényegesen az ipari foglalkoztatottak magas aránya, akik többsége a korábban működött nehéz- és tömeggyártásra létrejött könnyűipar helyett, ma a korszerű feldolgozóiparban helyezkedett el, illetve Tatabányára, Oroszlányba és Komáromba ingázik. A kereskedelmi, szolgáltatóiparban dolgozók száma látványosan növekedett. A regisztrált munkanélküliek aránya jelenleg a megyei átlag körül alakul 5,4% (2006. október).

A Tatai Kistérség kimaradt az új ipartelepítés első hullámából, de a jelenlegi helyzetkép már jóval kedvezőbb, a tatai ipari parkba működő vállalkozások száma is növekedett. Megoldódott a cserépgyár helyzete is azzal, hogy megvásárolta a Tondach Rt, amely jelentős fejlesztéseket és átszervezést hajtott végre. Dunaalmáson bioetanol üzem épül, a Gázterminál kapacitásbővítése is folyamatban van.

A kistérségben 5.396 vállalkozás, ebből 3.506 (2004) egyéni vállalkozás működik. Az összesített adatok alapján a Tatai Kistérségben egy km²-re több, mint 17, 1000 lakosra több, mint 100 vállalkozás jut, mely a megyében kimagaslóan a legnagyobb arányt mutatja. A vállalkozások által foglalkoztatottak száma szerinti adatok az országos átlagnak megfelelő értéket mutatják (statisztikailag nehéz is ettől eltérőt kimutatni, ugyanis a vállalkozások nagyon nagy része az önfoglalkoztatásra vagy az egy-két fős működésre rendezkedett be).

Tatára- és a kistérségre a következő turisztikai ágak jellemzőek: családi, ifjúsági és senior turizmus, városlátogatás. A turizmus fejlődésének további lendületet adhat a Királyi városok projekt, Tata üdülővárosi rangjának helyreállítása projekt és Tata műemléki belvárosának rehabilitációja integrált városfejlesztés keretében című projekt. Jellemző még a kulturális ill. rendezvényturizmus (egyre sikeresebbek az évente megrendezésre kerülő rendezvények), a konferenciaturizmus, üzleti turizmus, az ökoturizmus és természetjárás, valamint megjelent a golfturizmus. A térséget európai jelentőségű kerékpáros útvonal szeli át.

A Tatai kistérségben élő közel negyvenezer főből 5,2 ezer fő, a mezőgazdaságot tekintve elsődleges jövedelem forrásának, ami meghaladja a megyei átlagot.

A megye 4. legkisebb kiterjedésű kistérségében a mezőgazdasági tevékenységgel érintett földterület (szántó, kert, gyümölcsös, szőlő, gyepek) aránya a megyei átlag felett van. A mezőgazdasági tevékenységet folytatók által használt földterület harmada van egyéni gazdaság tulajdonában. Az állatállomány alakulására jellemző, hogy az állománynak negyede

van egyéni gazdaságok tulajdonában. Jelenleg a kistérségben, mintegy 400 gazdálkodó művel mezőgazdasági területet, ezeknek csak mintegy 18%-a minősíthető jelentősebbnek, azonban a földterület művelésében 75-80 %-ot, az állattenyésztésben 65-70 %-ot képviselnek. A kistérség települései által használt földterület művelési ágainak alakulását megfigyelve megállapítható, hogy legnagyobb mennyiségben a szántó és az erdő területek dominálnak a térségben.

A térségre jellemző egyedi problémakör, a bányászati tevékenység visszafejlesztése következtében jelentkező, korábban elapadt karsztvízforrások újbóli megjelenése, mely számos azóta beépült urbanizált területet veszélyeztet. Ez legsürgetőbben Tata térségében kezelendő. A vízvédelem tekintetében az egyik legfontosabb megoldandó probléma a tatai Öreg-tó és az Által-ér vízminőség javítása. Az immár két évtizede fürdésre alkalmatlan tó átfogó helyreállítását a Közép-Dunántúli Régió szintjén is kiemelt központi feladatnak tekintik (2005-ben ezért kapott támogatást a PEA-2 rendszerében). Ugyancsak a vízvédelem problémaköréhez sorolható a Dunával összefüggésben az árvízvédelem gyengeségei a neszemlyi vörösiszaptároló rekultivációjának kérdése.

A vezetékes ivóvízellátás 2004. évi adatok alapján a tatai kistérségben a közüzemi vízhálózatba bekapcsolt lakások aránya 90,5 %-ot tett ki. Tata és a kistérség legtöbb települése a Tatabánya-Oroszlány regionális ivóvízellátó rendszerhez tartozik, amely jó minőségű, tiszta karsztvizet biztosít az itt élők számára. A kistérségben csupán Naszály és Dunaalmás ivóvízellátása épül más (dunai parti szűrészű vagy helyi, artézi) vízbázisra. A tatai kistérségben a lakások kb. 70 %-a van bekapcsolva a közcsatorna-hálózatba.

A települési hulladékok szervezett gyűjtése és megfelelő ártalmatlanítása az egész kistérségben biztosított.

Tatabányai kistérség

A Tatabányai kistérség Fejér megyével, Pest megyével, a Dorogi, a Tatai, az Esztergomi és az Oroszlányi kistérséggel határosan, 332 km² területen fekszik, népessége 89 064 fő. Tagjai: Gyermely, Héreg, Környe, Szárliget, Szomor, Tarján, Tatabánya, Várgesztes, Vértessomló, Vértesszőlős.

A Komárom-Esztergom megye délkeleti részén elterülő, észak-északkelet és délnyugati irányban enyhén elnyúló tatabányai kistérség földrajzi fekvése több szempontból is kedvezőnek tekinthető. A kistérség központját érinti az M1-es, Bécs és Budapest közötti (E60, E75) autópálya két csomóponttal is, az 1-es számú országos főút pedig átszeli a kistérség egyes településeinek szempontjából fontos autópálya-lejárók még: a zsámbéki lejáró (Gyermely, Szomor), a bicskei lejáró (Szárliget) és a tatai lejáró (Környe). Tatabányától 10 km-re, Kecskéd határában található egy füves repülőtér, amely belföldi személy- és teherforgalom lebonyolítására alkalmas. A kistérség észak-déli közlekedési kapcsolatai meglehetősen alulfejlettek, a településközi úthálózati kapcsolatok az adottságokhoz képest fejlettnek mondhatók. A Budapest-Bécs vasútvonal átszeli a várost. Tatabányáról indul Pápa és Oroszlány irányába vasúti szárnyvonal, melyek közül jelenleg a pápai vonalon a vasúti közlekedés szünetel.

Északon és északkeleten a Gerecse hegység, délkeleten a Vértes hegység nyúlványai, valamint Tata irányában, délnyugatra a Tatai medence határolják. A kistérség területére benyúlik a Gerecsei Tájvédelmi Körzet és a Vértesi Tájvédelmi Körzet. Mindkét tájvédelmi körzet a Duna-Ipoly Nemzeti Park értékes részeit egészíti ki egy alacsonyabb, de fontos védelmi kategóriával.

A kistérség nagyobb vízfolyással nem rendelkezik, emiatt felszíni vizekben mérsékelt szegény, felszín alatti vízforrásokban (Héreg, Tarján, Tatabánya XV/C-, XIV/A vízaknák) viszont annál gazdagabb terület.

A megyeszékhelyen az 1990-es évek elejének vállalkozás-alapítási dinamizmusa oda vezetett, hogy az évtized közepére 5000 fölötti magáncég, ill. egyéni vállalkozó lett a városban. A növekedési folyamat az ezredfordulón is tartott. 2004-ben, a városban bejegyzett vállalkozások 8807, több mint felét az egyéni vállalkozók tették ki (5430), miközben a kft-k és a bt-k száma 3467 volt. A kistérség iparából kiemelkedő aránnyal részesedik a megyei léptékben is kiemelkedő ipari gyártókapacitással rendelkező Tatabánya. A Tatabányai Ipari Parkban, 2003-ban több mint 30 nagyvállalat működött, a foglalkoztatottak létszáma pedig meghaladta a 4000 főt. A Tatabányán működő cégek az alábbi iparágakat képviselik: műanyagipar, gépipar, autóipari beszállító ipar, elektronikai ipar, logisztika, környezetvédelmi ipar, csomagolóipar. A kistérség községeiben csak szerény mértékű ipari tevékenység folyik, mivel az ipari munkavállalók nagy része Tatabányára, vagy a megye más, a kistérséghez képest nem túl távol fekvő városaiba jár dolgozni.

A kistérség kereskedelmi struktúrája erősen centralizált, Tatabánya központú. Ez alól kivételt képez Szomor és Gyermely, ahol inkább a jobban megközelíthető Törökbálint, Zsámbék és Biatorbágy vonzása jellemző kereskedelmi szempontból.

A tatabányai kistérség nem tartozik az ország, ill. a megye legkiemelkedőbb idegenforgalmi területei közé, a rendszerváltás óta viszont növekvő mértékben aknázza ki a térség a turisztikai lehetőségeit, folyamatosan fejlesztve idegenforgalmi infrastruktúráját.

A kistérségben a mezőgazdasági területek aránya alacsony (37,3%), ami a megyei átlag (57,8 %) alatt van. A tatabányai kistérségben élők kb. 2,2 %-a tekinti a mezőgazdaságot elsődleges jövedelmi forrásának, ez az érték fele a megyei átlagnak. A kistérségen belül az egyéni gazdaságok aránya igen magas: 98,1%, azonban ők a földterületnek csak 4,9%-át birtokolják. Az állatot tartó gazdaságok kistérségi átlaga (75,9%) csaknem eléri a megyei átlagot (77,1%), de települések tekintetében 6 településen meg is haladja azt.

Az agrár- és élelmiszeriparban új üzemi és tulajdoni szerkezet alakult ki. Bár helyenként számottevő arányú kisparcella alakult ki, a tradicionális nagyüzemek (Környei Agráripari Rt. és Patár Rt., a Gyermely Rt. stb.) környezetében többnyire fennmaradtak a nagy táblaméretek. Ez figyelhető meg számos tulajdonilag ugyan felosztásra került, de továbbra is közösen művelt földterület esetében is. A kistérség mesterséges tavaiban haltenyésztés folyik, emellett nagy hagyományai vannak a vadgazdálkodásnak és az erdészetnek is. A kistérség erdőállományának meghatározó része állami tulajdonban van, a térség erdősültségi aránya 40% körüli.

A kistérségen belül az elvégzett átlagos osztályszám meghaladja a régiós és a megyei átlagot, az 1970-es években gyorsan emelkedett a középfokú végzettséget szerzők aránya, az 1990-es években pedig a korábbiak a többszörösére nőtt az egyetemi és főiskolai diplomát szerzők száma és aránya.

A kistérségben a munkaképes korú lakosságnak mintegy 60–70%-a aktív kereső, a fennmaradó 30–40%-ot a továbbtanuló 18 éven felüliek, a munkanélküliek (5,1%), az egészségügyi okokból nyugdíjazottak és a háztartásbeliek teszik ki.

Az elmúlt évtizedek bányászata és nehézipara számos környezeti problémát hagyott hátra (alábányászott, roncsolt és elszennyezett területek, környezetszennyező üzemek, salak-, pernye-, iszap- és meddőhányók, bányagödörök, fizikailag és szociálisan leromlott városrészek), amelyek megoldása fontos feladat.

Tatabánya város térsége vízminőség védelmi szempontból is kiemelt védelmet igényel. A felhasznált víznek csak 84%-a, kistérségen belül 83%-a jut közcsatornába. A felszíni vízfolyások vízminősége általában csak tűrhető, vagy rosszabb besorolású, azonban a kiemelten védendő karsztvíz bázis minősége jó és kiváló. Ezzel szemben a kistérségben fúrt

és ásott kutak több esetben is biológiailag, illetve kémiaiilag szennyezettek. A megyeszékhely és kistérsége településeinek vízellátásához kedvezőek a hidrológiai feltételek, mivel a Gerecse területén jelentős mennyiségű, emberi fogyasztásra alkalmas, kitűnő minőségű karsztvíz készlet van, amelyet a Tatabányára és a közeli városokra (Oroszlány, Tata, Kisbér) kiterjedő regionális vízellátó rendszer hasznosít.

Tatabányán a vezetékes gázt fogyasztó lakások aránya 2004-ben 15% volt, a kistérség többi településén viszont 70% fölötti értéket ért el.

Tatabányán elkészült az új, korszerű, kettős szigetelésű regionális szerepkörű hulladéklerakó, amely lehetővé tette a régi lerakó bezárását és rekultivációját (2000) és hosszú távon teszi lehetővé a keletkező települési szilárd hulladékok ártalommentes deponálását. Fontos még, hogy a város gesztorságával létrejött a Duna-Vértes köze Regionális Hulladékgazdálkodási Társulás, amelynek célja a tervezési területen (összesen 84 település Komárom-Esztergom, Pest és Fejér megyében) a még meglévő hulladékgazdálkodási hiányosságok felszámolása, egy komplex hulladékgazdálkodási rendszer kiépítésével, megfelelően a jelenleg érvényben lévő legfontosabb jogszabályok előírásainak. Környe község azonban egy másik Társulás keretében oldja meg a hulladékkezelést.

KOMÁROM-ESZTERGOM MEGYE FEJLESZTÉSÉNEK MEGHATÁROZÓ TÉNYEZŐI, ÖSSZEFOGLALÓ ÉRTÉKELÉS

Összegzett SWOT-analízis

Erősségek

- Budapest, mint főváros vonzereje
- A kedvező kelet-nyugati irányú közúti, vasúti kapcsolat és a fejleszthető dunai víziút
- Az „ipari háromszög”: Bp. – Székesfehérvár – Győr, melyen belül megyénk szerepe meghatározó
- Sikeres gazdasági szerkezetváltás 1990-től (multinacionális cégek által teremtett nagyszámú munkahely)
- A megyei gazdaság jövedelemtermelő képessége az országosnál dinamikusabban nőtt; a GDP 1998 és 2003 között a legnagyobb fejlődést mutatva több mint duplájára emelkedett (131%),
- A külföldi tőkebefektetések növekedése
- Ipari beruházásokhoz előkészített területek megléte (zöldmezősek, barnamezősek), jól működő ipari parkok megléte, további bővítési lehetőségekkel
- A népesség általános műszaki kultúrájának magas foka; a képzett, korszerű ismeretek befogadására alkalmas ipari szakembergárda jelenléte, a szakképzési program elindítása
- Lovas-, vadász-, horgász hagyományok
- Termálvíz kincs
- Egyházközpontok és zarándokhelyek a megyében
- A legkisebb területű Komárom-Esztergom megye a műemlékekben, helyileg védett épületekben, régészeti területekben egyik leggazdagabb térsége hazánkban, „Magyarország bölcsője”, a római katolikus egyház központja
- Komárom – Esztergom megye kedvező táji- és természeti adottságokkal rendelkezik
- A megyében 7 országos jelentőségű védett természeti terület, illetve érték található
- Innovatív szociális ellátási formák bevezetésének pozitív tendenciája (támogató szolgálat, jelzőrendszeres házi segítségnyújtás)
- Erősödő környezettudatosság, a civil környezetvédő szervezetek jelenléte
- A Dunakanyar a teljes Duna-mente egyik leginkább kultúrtáji, világörökségi rangra érdemes területe
- Erőműi lehetőségek és fejlesztési szándékok a megújuló energiahordozók általi energiatermelésre
- Kedvező regionális feltételek, adottságok a szélenergia hasznosításához
- Az info-kommunikációs ipar meghatározó a megyében (Nokia, Sanmina-SCI)
- TISZK létrejött Tatabányán
- Több ECDL vizsgaközpont működik; MÜTF EU Megfelelési Pont jött létre
- Alapellátó (háziorvosi) szolgálat a teljes megyét jól lefedi
- Magas a tömegközlekedési hálózat területi lefedettsége
- A megye agrárökológiai potenciálja kiemelkedő
- A megyei szükségleteket meghaladó kapacitásokkal rendelkezünk a szántóföldi gabona- és takarmánytermesztés, az erdő-, vad- és halgazdálkodás területén

- Az erősödő határon túlnyúló együttműködés intézményrendszerének létrejötte (pl. Vág-Duna-Ipoly, Ister-Granum, Duna eurorégiók)

Gyengeségek

- Kedvezőtlen 10-es úti szűk keresztmetszet; kedvezőtlen Budapest – Esztergom közúti kapcsolat
- Kevés és gyenge Duna-híd
- Kedvezőtlen közúti, lehetetlen vasúti elérése a Közép-dunántúli régió fejlesztési tengelyének (Székesfehérvár-Veszprém) Komárom-Esztergom megye felől
- K+F potenciál gyenge, a felsőoktatásban résztvevők száma relatíve alacsony
- Gyenge D-i irányú (így gyenge Ny-Balkán felé irányuló) közlekedési lehetőség (csak Bp-n át lehet) É – D-i közlekedési kapcsolatok gyengesége
- A vállalkozók közötti együttműködés hiányos
- A munkanélküliek összetétele
- KKV-k nagy része tőkehiányos, ezért a pályázati lehetőségeket sem tudja kihasználni
- Felsőfokú műszaki oktatási intézmény hiánya
- Kerékpárutak, kikötők hiánya, hiányosságai
- A kiszolgáló turisztikai infrastruktúra hiányos
- Néhány kiváló műemlékünk igen rossz állapota (pl. tatai piarista rendház, kastély; számos egykori pusztánk kastélyai stb.)
- Az ipari félműltból adódó számos tájseb, meddőhányó stb. jelenléte
- Telepszerű, többszintes (panel, blokkos) lakásállomány nagy aránya a megyében
- A szolgáltató és a kvaterner szektor gyenge, munkahelyeik szezonálisak és rosszul fizetettek
- Részmunkaidős, ill. más atipikus foglalkoztatási formák hiánya
- A kiterjedt oktatási, képzési intézményrendszer rugalmatlansága
- Egyetemi (master) szint hiánya, műszaki (bachelor) képzés gyengesége
- Szakképző rendszerünk még nem megfelelő mértékben szolgálja ki a munkaerő-piaci igényeket
- A szociális ellátási formák területi egyenlőtlensége
- A lakosság gyenge egészség-tudatossága, életmódja
- Orvos- és ápolóhiány
- Interregionális és kistérségi közlekedési kapcsolatok hiányosak
- Valamennyi város belső úthálózat-szerkezeti hiányosságokkal küszködik
- A megye vasúthálózatát a szélsőségeség jellemzi: a korszerűen átépített hegyeshalmi vonal mellett a többiek erősen leromlottak
- A Duna térségünkben szállítási kapacitás és a rákapcsolódó kikötők tekintetében egyaránt kihasználatlan
- Elavult a tömegközlekedési eszközpark
- Az állattenyésztés mélyponton van: a megye állatsűrűsége alacsonyabb, mint a 2. Világháborút követően volt
- Piacaink és azok külső hatásoktól való védelme gyenge
- A jelenlegi agrárszerkezet kedvezőtlen
- Regionális szervezetek központjai nem a megyénkben vannak
- A megye fejlesztésében résztvevő szervezetek együttműködése nem megfelelő
- Civil összefogás hiánya, információcsere hiánya, integráció hiánya

- Alacsony színvonalú lobbitevékenység
- A három irányba gravitáló egyes kistérségek (közülük 2 régió kívüli: Bp., Győr)
- A megyei szintre decentralizált források csekély mértéke

Lehetőségek

- Az elővárosi forgalom infrastruktúrájának megteremtése (P+R)
- V0-ás Komárom-Kisbér—Mór-Székesfehérvár-Pusztaszabolcs-Szolnok összekötés kialakítása, a meglévő szakaszok korszerűsítése
- A Duna folyami hajózása, kikötők létesítése
- A közvetlen vasúti összeköttetés lehetősége: Tb.- Oroszlány – Mór – Székesfehérvár (- Veszprém)
- A Duna-térség közös fejlesztése Nyugat-dunntúllal (pl. Szigetköz Térségi Fejl. Tanács)
- Együttműködésekben (pl. a klaszterekben) rejlő, még kiaknázatlan lehetőségek
- Kedvező befektetési helyszínek és lehetőségek előkészítése, barnamezős területek rekultivációja, további befektetők számára
- A szakképzési program megyei összehangolása
- Határ menti együttműködés erősítése
- Ipari parkok integrációja
- Együttműködés a közeli fejlesztési pólusokkal, a Győr – Bp. – Székesfehérvár ipari háromszöggel
- Kapcsolódás a régióban elindult tudományos- és technológia park-fejlesztőkel (Talentis program a Zsámbéki-medencében és Technopolis projekt Székesfehérváron)
- A már itt működő fejlett, magas termelékenységű iparágak elősegítői lehetnek az innováció-orientált fejlesztésnek és a felsőoktatás intézményrendszere bővülésének.
- A multinacionális vállalatok jelenléte tovább erősítheti a helyi gazdaság integrálódását a globális gazdaságba, a fejlett technológiák meghonosítását, a korszerű menedzsment és vezetési mód-szerek elterjedését, emelve mindezzel a régió technológiai színvonalát.
- Turisztikai adottságokból eredő lehetőségek tematikus kihasználása
- A megye történelmi múltjában, műemlék-értékeiben gyökerező adottságok, a „Magyarország bölcsője” gondolat kihasználása
- Két potenciális Világörökség-helyszínünk: a Komáromi Erődrendszer; Dunakanyar
- További potenciális kultúrtáj-helyszín: Tata (akár az Európa Kulturális Főváros-program-ra, akár más füzérre - „Királyi városok”- felfűzve jelentős uniós támogatásra esélyes)
- További történelmi és kevésbé történelmi városközpontok és városrész-központok felújítása több szakág együttműködésével, uniós és hazai kormányzati támogatással
- Vidéki munkahelyek, foglalkozási lehetőségek bővítése; táv- és részmunka
- Különböző oktatási, (szak)képzési intézményfenntartók fokozottabb együttműködése
- A hulladékgazdálkodás teljes értékű reformja a két társulás (Duna-Vértes-köze és Közép-Dunavidéki) révén, Kohéziós Alap-forrásból – ezáltal a települési felhagyott lerakók rekultivációja is
- Eljutási idő és körülmények javítása a tömegközlekedésben
- Az östermelők, családi gazdaságok, nagyüzemek együttműködése
- A termelési szerkezet átalakítása (pl. energianövények térhódítása)
- A szántóterületek csökkentése miatt át kell strukturálni a megye mezőgazdaságát; a rét- és legelőterületek növelésével az állattartás erősödhet meg

- Egyedi kultúrtáji értékek megőrzése, fenntartása
- Eredetvédett élelmiszerek, bor, más helyi termékek
- A Leader-program (és továbbélése a 2007-2013 uniós tervezési időszakban is)
- Az idáig kellően ki nem használt Interreg források megszerzése
- Régióon belül, ill. kormányzati szerveinknél történő hatékonyabb érdekérvényesítés a forrásszerzésben is.

Veszélyek

- Közlekedésfejlesztés nélküli gépjármű-forgalom növekedés Budapest és az agglomerálódó megyei térségeink között
- Körültekintő településrendezés nélkül indokolatlan urbanizáció kezdődik a megyében
- A Veszprém-Székesfehérvár tengely „önjáróvá” válása Komárom-Esztergom megye bekapcsolódása nélkül
- Megyénk Ny-i felére gyakorolt húzó-elszívó hatása miatt Győr oka lehet a „szétesés” szcenárió nemkívánatos bekövetkezésének
- Az EU esetleges általános válsága
- Ny-Európai tartós dekonjunktúra
- A szomszédos Szlovákia versenyelőnyének növekedése
- A megyén belüli egyenetlen fejlődés
- K+F tevékenységgel együttműködni képes felsőfokú műszaki oktatási intézmény hiánya miatt növekvő lemaradás a közeli fejlesztési pólusoktól (Bp., Győr, a Veszprém-Székesfehérvár tengely)
- EU csatlakozásból adódó verseny erősödése a kereskedelmi-szolgáltató szektorban is
- A nagy áruházláncok térhódítása veszélyezteti a kisvállalkozások működőképességét
- Átutazó turizmus célterületévé válhatunk
- Az ivóvíz-bázis veszélyeztetettsége
- Az árvízi veszélyeztetettség a természeti értékekre, vizes élőhelyekre is kihat; ugyanakkor az időszakonkénti vízhiány is gond
- Fokozódó „környezeti stresszhatás” éri a természetet: pl. közlekedési és más eredetű zaj-, rezgés-, fény- stb. szennyezés
- A túlkínálat miatt kialakuló egészségtelen verseny a képző intézmények között
- Az aktív korú népesség arányának csökkenése
- A nyugdíjasok számának emelkedése
- Szociális célú források hiánya, alacsony állami normatívák
- Az EU orvos- és ápoló-elszívó hatása
- Az árvízi veszélyeztetettség; ugyanakkor az időszakonkénti vízhiány is gond;
- A felszíni és a karszt-vizek minőségvédelmi veszélyeztetettsége
- A tömegközlekedés üzemeltetési támogatásának hiánya
- Csökken a tömegközlekedés iránti igény
- Nőhet a művelés alól kivett területek aránya
- A gyümölcsstermelés leépül, nem tudja felvenni a versenyt az olcsó importtal
- A piaci hatások és a globális verseny sok esetben a természeti adottságok determinációját kioltják, és nem az ökológia és az ökonómia kedvező ötvözése valósul meg
- Szegregációs folyamatok elmélyülése a kistelepüléseken
- Agrár-munkanélküliség
- A népesség-csökkenésből adódóan az intézmény-fenntartás ellehetetlenülése a kistelepüléseken

- Fejlettebb kistérségek és központjaik elszívó hatása a hátrányos helyzetű kistérségre
- A politikum túlsúlya a ter.fejl., közig. és más szakértők rovására a ter. fejl. int. rendszer teljes vertikumában
- A gazdasági, ill. civil szereplők valós befolyásának gyengülése a ter. fejl. döntésekre, az uniós források feletti kontrollra nézve
- A határon átnyúló együttműködések koordináció hiányában csak tervek maradhatnak
- A nem-megvalósuló program-elemek, egyes több évtizede húzódó projektek csalódottá és passzívvá teszik a megye térségfejlesztési szereplőit
- A programozási dokumentumok, a források megszerzésének a hiányában, csak „asztalfióknak készülő” dokumentumok maradnak
- A szükséges fejlesztések elmaradása, finanszírozás hiányában
- A hiányos monitoring-rendszer még a csekély megszerzett források visszafizetésével is fenyegethet

Jövőkép, általános cél

A megyei területfejlesztési koncepció előkészítő fázisaként a helyzetelemzés **3 ütemre bontva készült el egyeztetett tématerületenként.** Először a **megye külső környezetének vizsgálatára** került sor az országos, régiós és kiemelt térségi területi tervek és ágazati dokumentumok elemzésével. Ezt követte a **megye területi adottságainak, belső erőforrásainak, megyei – kistérségi – települési szintű koncepcióinak, terveinek és területfejlesztési eszköz-, intézmény-rendszerének vizsgálata** a már begyakorolt közösségi tervezési módszertan (SWOT; probléma- és célfa-elemzés ágazatonként ill. elsődlegesen kistérségenként) alkalmazásával. Végül a **szcenáriók, azaz a megye fejlődési-fejlesztési lehetőségeinek fő „forgatókönyveinek” felvázolása** zárta le az előkészítési fázist. A tervezők három lehetséges forgatókönyvet vázoltak fel és vizionáltak az ezekhez tartozó jövőképeket: **1. „A feltartóztathatatlan növekedés forgatókönyve” 2. „A megtorpanás, szétesés forgatókönyve” 3. „A harmonikus, kiegyensúlyozott fejlődés forgatókönyve”**

Hangsúlyozni kell, hogy e rész nem a megye, mint közigazgatási és/vagy területfejlesztési középszint jövőjéről szól, hanem a Komárom-Esztergom megye területén élők, illetve az itt tevékenykedők életének, munkafeltételeinek, környezeti-társadalmi-gazdasági körülményeinek prognosztizálható változásairól. A „rossz irányú” forgatókönyvek az ezekhez vezető utak elkerülésére, azaz a megye területfejlesztési szereplői „védekező típusú” intézkedéseinek a megalapozására szolgálnak; míg a kívánatos szcenárióra a jövőkép, a megye „küldetésének” megfogalmazása és a megteendő lépések fő irányának ismerete miatt van szükség.

A Komárom-Esztergom Megyei Területfejlesztési Tanács 2006. december 15-i ülésén egyhangúlag támogatta a tervezők által felvázolt szcenáriók közül **„a harmonikus, kiegyensúlyozott fejlődés”** forgatókönyvét, mint a megye kívánatos jövőképét. A szcenárió szerint a megye továbbra is intenzíven részt vesz a nemzetközi gazdasági folyamatokban, azonban az externális hatásokra fokozottan ügyelve. A cél nem csupán az anyagi jólét fokozása, hanem a társadalmi és környezeti értékek megóvása, sőt kiteljesítése. Megyénk a határmenti helyzetét kihasználva, húzóerejévé válik régiójának és összekötő kapocs lesz Dél-Szlovákia, a Nyugat-Dunántúl északi része és a Budapest-környék pilisi, dunakanyari tájai felé is.

Az összehangolt és a megye települései által is elfogadott fejlesztési koncepció alapján kiegyensúlyozott területi fejlődés indul el. A gazdasági szerkezetváltást technológiai megújulás kíséri. Komárom-Esztergom megye a növekvő K+F szektor, az egyre inkább itt is megjelenő tudásipar, a kvaterner szektor, a személyes és gazdasági szolgáltatások, a „sokcsillagos” turizmus egyik észak-dunántúli bázisává válik. A mezőgazdaság

termékszerkezet-váltása is elősegíti a megye harmonikus fejlődését. A közlekedési hálózatban egyaránt erősödnek a megyén belüli és kívüli kapcsolatok. A kistérségek adottságait kihasználó fejlesztésekkel sikerül munkahelyeket teremteni a kistelepüléseken is (pl. falusi turizmus, agrár-munkahelyek, távmunka stb.), melyek elősegítik a meglévő területi különbségek minimalizálását.

A kiegyensúlyozott gazdaságfejlesztés eredményeként a megye fejlődésében optimális folyamatok indulhatnak el. Az ökológiai szemlélet erősödése és a fenntarthatóság elvének szem előtt tartása következtében a megye természeti- táji örökségének megőrzését nem veszélyeztetik a gazdasági fejlődés környezetterhelő hatásai. A megyében megnő a környezetvédelmi beruházások száma, létrejön két korszerű regionális hulladékgazdálkodási rendszer.

A fentiekre való tekintettel kell meghatározni egy olyan általános célt, amely a kívánatos jövőkép megvalósulandó elemeinek mindegyikét magában hordozza. Ebből kiindulva általános célként **az életminőség javítása, a fenntartható és szolidáris fejlődés** fogalmazható meg.

Specifikus célok, prioritások

Az általános cél eléréséhez szükséges, hogy **a megye továbbra is intenzíven részt vegyen a nemzetközi gazdasági folyamatokban**, részese legyen a munkamegosztáson alapuló globális gazdaságnak és elkerülje a perifériára sodródást, a meghatározó befektetők elfordulását és a kialakuló negatív hangulat hatására a befelé fordulást, szétesést. Ennek megvalósítása során **azonban fokozottan szem előtt kell tartani a külső hatásokat**, ellenben fennáll annak a veszélye, hogy olyan negatív következmények jelennek meg, mint például az ipari félműlt környezetet terhelő kártételei rehabilitációjának elmaradása, a belterületek (lakóterületek, ipari parkok) terület-növekedéseinek folytatódása, valamint a forgalom feltartóztatatlan növekedése. Ezen kívül **az anyagi jólét fokozásával** – ami jelenlegi felfogásunk szerint meghatározó az életminőség javítása szempontjából – párhuzamosan nagy hangsúlyt kell fektetni a fenntartható és szolidáris fejlődés alapjául szolgáló **környezeti és társadalmi értékek megóvására, kiteljesítésére**. Az intenzív, iparszerű, tömegtermelés által elérhető anyagi jólét önmagában nem elegendő az életminőség javításához. A környezeti és társadalmi szempontok figyelmen kívül hagyása, az értékek fokozatos felélése hosszútávon az anyagi fejlődés gátjává is válhat. A tervezők által megfogalmazott harmadik specifikus cél, hogy **megyénk a határmenti helyzetet kihasználva váljon a régió húzóerejévé és összekötő kapocssá Dél-Szlovákia, a Nyugat-Dunántúl északi része és a Budapest-környék pilisi, dunakanyari tájai felé**. Mivel Komárom-Esztergom megye a szlovák határ mentén a Bécs – Budapest – Pozsony által alkotott, dinamikusan fejlődő háromszögben terül el, valamint több európai jelentőségű nemzetközi közlekedési útvonal – így a IV. számú Helsinki folyosó (EU - Görögország összekötése), E 60 jelzésű Brest-Constanta (Franciaország-Románia) és E75 jelzésű Utjaski – Szitia útvonal – is keresztülhalad rajta, célszerű ezen pozitív adottságok hatékony kihasználása.

Az imént ismertetett három specifikus cél négy prioritásban került további kibontásra:

1. Fenntartható gazdaságfejlesztés; 2. Örökségvezérelt környezetfejlesztés; 3. Humán erőforrás- és közösségfejlesztés; 4. Kapcsolatfejlesztés – eszközök és funkciók. Ezen prioritási tengelyek elemei nem határolódnak el élesen egymástól, nem feltétlenül tartoznak csupán az egyik specifikus cél alá, de logikailag az alábbi felosztást véljük a legoptimálisabbnak. „A megye az externális hatásokra fokozottan ügyelve, továbbra is vegyen részt a nemzetközi gazdasági folyamatokban” elnevezésű specifikus cél alá az 1. számú, „az anyagi jólét fokozása mellett a társadalmi és környezeti értékek megóvása, kiteljesítése” című specifikus cél alá a 2. és a 3. számú, míg „Megyénk a határmenti helyzetet kihasználva váljon

a régió húzóerejévé és összekötő kapoccsá Dél-Szlovákia, a Nyugat-Dunántúl északi része és a Budapest-környék pilisi, dunakanyari tájai felé” című specifikus cél alá a 4. számú prioritás került besorolásra. Természetesen a prioritásokhoz rendelt intézkedések sem csak az adott prioritás megvalósulásához járulnak hozzá.

A **fenntartható gazdaságfejlesztés** alá besorolt intézkedések közül a **befektetés ösztönzés** célja a nemzetközileg vonzó megyei gazdasági környezet kialakítása, mely magában foglalja az üzleti infrastruktúra, a vállalkozói inkubáció, a vállalkozásokat kiszolgáló szolgáltatói háttér minőségi javulását és egyaránt kiterjed a barnamezős beruházások irányába is.

A **kis- és középvállalkozások támogatása** szintén elsősorban az 1. prioritás megvalósulásához járul hozzá. Ezen intézkedés különösen hangsúlyos a KKV-k, a mikro- és családi vállalkozásoknak a magyar gazdaságban betöltött kiemelkedően magas aránya miatt.

A **kutatásfejlesztés és az innováció ösztönzése** elengedhetetlen a tudásalapú, a nagyobb hozzáadott értéket előállítani képes gazdaság megalapozásához. A pólusprogramokhoz történő csatlakozás, a hatékonyabb együttműködés kialakítása, valamint az innovációt segítő szervezetek támogatása is kapcsolódik ehhez az intézkedéshez. A civil szervezetekre komoly szerep hárul a tudományos eredmények ismertségének és elismertségének elősegítésében.

A több lábon álló, stabil gazdasági szerkezet megteremtéséhez többek között a szolgáltatási ágazat gyors és hatékony fejlesztésével is hozzá lehet járulni.

A gazdaságfejlesztésben az ipari területek előkészítésén, a befektetés-ösztönzési rendszer kidolgozásán túl a befektetők zavartalan munkavégzéséhez magas színvonalú szolgáltatóipar megléte, valamint a munkavállalók számára a jelenkor követelményeinek megfelelő életminőség biztosítása szükséges. A **szolgáltatásfejlesztés** által elérendő cél az igényeknek megfelelő sokoldalú szolgáltatói szektor kialakítása és versenyképességének fenntartása.

Ugyan a mezőgazdaság a bruttó hazai össztermékhez csekély arányban járul hozzá és foglalkoztatottak számát tekintve is kisebb jelentőségű, mégis fontos e szektor fejlesztése, mivel ez hozzájárulhat a falvak elöregedésének és elnéptelenedésének megfékezéséhez és a megye túlzottan egyenlőtlen terület fejlődésének elkerüléséhez. Az **agrárszektor fejlesztése**, mint intézkedés kitér az agro-ökológiai potenciálnak megfelelő gazdálkodás kialakítására, támogatására, az agrárgazdaság hatékonyságának növelésére, a birtok összevonások támogatására, a hagyományos erdőgazdálkodás értékteremtésének elismerésére, a megye hegy és dombvidéki részein a legeltetési állattartás versenyképességének javítására, valamint a kedvezőtlen adottságú területek erdősítésének kiszámítható támogatására.

Komárom-Esztergom megye **turizmusfejlesztése** tekintetében elsősorban a jelentős idegenforgalmi szerepkörrel rendelkező turisztikai csomópontok (Komárom, Esztergom, Tata, Bábolna-Kisbér és a Duna-mente) fejlesztése köré szerveződő feladatok jelölhetők prioritásként. A turizmus fejlesztésén belül kiemelt figyelmet kell összpontosítani a falusi turizmusra, a termálvízkinccs hasznosítására, valamint a természeti (pl: Bakonyalja, Dunakanyar, Gerecse, Vértes) és kulturális, egyházi értékekre épülő idegenforgalom fejlesztésére. Utóbbi magában foglalja az image kialakítását, promóciós anyagok készítését, továbbá a turisztikai infra- és szuprastruktúra fejlesztését, az attrakciók folyamatos karbantartását.

A gazdasági növekedéshez szükséges energiát jelenleg javarészt nem megújuló forrásokból teremtik elő. A gazdasági fejlődés fenntarthatóságához elengedhetetlen az egyre növekvő energiaigény megújuló energiaforrásokból történő kielégítése. Ezt a célt szolgálja a **megújuló és alternatív energiaforrások felhasználásának ösztönzése**. A megújuló energiaforrások részarányának növelésére a gazdasági és környezetvédelmi szempontok érvényesítésével a fenntartható fejlődés stratégiájának megfelelően az energetikailag felhasználható mezőgazdasági termékek előállítását, a hulladékok (köztük a mezőgazdasági hulladékok)

hasznosítását, valamint a nap-, szél- és geotermikus energia nagyobb arányú felhasználását kell támogatni.

Az **örökségvezérelt környezetfejlesztés** prioritáshoz tartozik többek között az **épített környezet védelme, a műemlékvédelem**. Mivel Komárom-Esztergom megye a régészeti emlékek, illetve a római kor és a magyar állam-alapítás kora óta ránk maradt épített értékek tekintetében az egyik legintenzívebb „örökségi területe” hazánkban, a megye alapvető érdeke, hogy e gazdag kulturális örökséget megőrizzük és a benne rejlő fejlesztési lehetőségeket kiaknázzuk.

Komárom-Esztergom megye gazdag természeti és táji örökségének megóvását nemcsak az európai és más nemzetközi kötelezettségek teszik szükségessé, hanem azon tény is, hogy a vonzó lakókörnyezet biztosításhoz, az elvándorlás csökkentéséhez, a minőségi vállalkozói-üzleti környezet kialakításához, a szabadidőipar fellendítéséhez ma már nélkülözhetetlen a patinás természeti adottságok hangsúlyossá tétele. A **természeti- táji örökség védelme** felőleli többek között a natúrparkok kialakítását, a megfelelő szemléletformáláshoz szükséges információs rendszerek, látogatóközpontok létrehozását és környezet- és természetvédelmi konferenciák szervezését.

Ugyancsak a 2. prioritás alá került besorolásra a **hátrányos helyzetű térségek, aprófalvak, tanyák, puszták majorságok fejlesztése**, noha ez az intézkedés kapcsolatban áll az agrárszektor fejlesztésével, a cél nem csupán a mezőgazdaság, hanem az új típusú lakó- és üdülő funkciók szabályozási, népszerűsítési feltételeinek megteremtése, valamint az elérhetőség javítása a köz- és magánszféra közös finanszírozásában. Mindezeknek eredményeként tanyák és majorságok menekülhetnek meg, optimális esetben megfékezhető az aprófalvak népességének fogyása, a korstruktúrájának öregedése.

A település-megújítás, akár egyes leromlott településrészek felújításáról, akár új területek fejlesztésbe vonásáról van szó, mindig integrált tevékenység. A megyei területfejlesztési koncepció más, specifikus intézkedései érintik a településfejlesztés egyes szegmenseit; jelen intézkedés elsősorban azon településfejlesztési akcióterületekre fókuszál, ahol nagyon sok beavatkozás-típust egymással összehangoltan, a szinergikus hatásokra kiemelten figyelve kell alkalmazni, a társadalmi-környezeti-gazdasági fenntarthatóságra törekedve. A **településfejlesztés** célja a települési lakosság életminőségének ellátási környezet-egészségügyi viszonyainak javítása, a település fenntartható fejlesztésének biztosítása.

Az energiaszektor és a nehézipar által okozott károk Komárom-Esztergom megyében átlagon felüli nagyságrendet képviselnek. Ide tartoznak a bányaterületek felhagyott telephelyei, a pernye és iszaptározók. Ezek egyrészt tájsebként jelennek meg, másrészt szennyezik a talajt, a vízbázisokat, s kiporzásukkal a levegőt. A **tájrehabilitációt, nehézipari múlt tájsebeinek felszámolását** komplex módon kell kezelni, vagyis az energiaszektor korszerűsítésétől kezdve, a tájsebek anyaglerakóhelyek, meddőhányók, vörösiszap tárolók, pernyelerakók rekultivációján keresztül a vízbázisok védelmének a megoldásáig. Hatékony együttműködést kell kialakítani ezen területek tulajdonosai (elsősorban önkormányzatok és magántulajdonosok, esetleg a Kincstár) között jelentős támogatás elnyerése a rekultivált területek hasznosítása érdekében.

Az energiahatékonyság terén az önkormányzati és lakossági tulajdonban lévő épületek hőszigetelési és fűtési rendszerei elavultak, a vállalkozói szféra ilyen szempontból kedvezőbb képet mutat. A **hatékonyabb energiagazdálkodás ösztönzése az önkormányzati, a vállalkozói és a lakossági területen** elsősorban az energiatakarékos tudat kialakításával, a takarékosagra való neveléssel érhető el. Hangsúlyt kell helyezni a korszerű, környezetbarát technológiák alkalmazására, a versenyképes távhőszolgáltatás kialakítására, az energiahatékonyságra, amelyek a különböző gazdasági tevékenységek környezetre gyakorolt negatív hatásainak csökkentésén túl a környezet minőségének javításához is hozzájárulnak.

Az előző ponttal szorosan összefügg a **korszerű környezetbarát technológiák ösztönzése az agráriumban, az ipari, illetve a szolgáltató szektorban**. Erre mindenekelőtt azért van égető szükség, mert a környezetbe kibocsátott szennyező anyagok mennyiségének növekvő tendenciája mellett a növekvő gépkocsi forgalom környezetkárosító hatása is évről-évre emelkedik. Komárom-Esztergom megye korábban és jelenleg is erősen iparosodott terület, ahol a termelés környezetterhelése számottevő.

Komárom-Esztergom megye **vízgazdálkodásának** prioritásait azok a regionálisan illetve országosan is kiemelt feladatok határozzák meg, amelyek részben a Duna integrált fejlesztéséhez kapcsolódnak, másrészt pedig a térség karsztvízrendszerének megóvásához kötődnek. A karsztvízbázis hasznosítása és megóvása terén Komárom-Esztergom megyének különös felelőssége van, hiszen területének nagy része felszíni szennyeződésre erősen érzékeny, ugyanakkor számos potenciális szennyezőforrás és tájseb található itt. A modern vízgazdálkodás ma már elképzelhetetlen a megfelelő vízgyűjtő-szemlélet nélkül. A Közép-Dunántúli Régió 2007-2008. évi akcióterve két vízgyűjtő komplex rehabilitációját nevesíti: a Séd-völgyét (Veszprém megye) és az Által-ér völgyét (Tatai Öreg-tó vízgyűjtőjét).

A harmadik, a **humán erőforrás- és közösségfejlesztés** prioritáshoz tartoznak az alább ismertetendő intézkedések. Az oktatás az egyik legfontosabb terület, hiszen annak minősége nagyban befolyásolja a gazdaság, a társadalom és a kultúra helyzetét, ezért kiemelkedően fontos **az oktatás, a képzés, a szakképzés fejlesztése**. Az óvodai foglalkozástól az alapképzésen át a képzési formáknak, átképzési rendszereknek a gazdasági tér átalakulásának, fejlődésének megfelelően biztosítani kell a jól konvertálható szakmák és szakismeretek oktatását. A felnőtt képzésben pedig szükséges az új technológiák alkalmazási készségének fejlesztése és a vállalkozói, valamint a speciális szakmai ismeretek elsajátításának szorgalmazása. A minőségi oktatás a gazdasági hasznokon túl nagyban hozzájárul a társadalom fejlesztéséhez, a kultúra virágzásához, az egyetemes értékek terjesztéséhez és a társadalmi kapcsolatok erősödéséhez.

Az egészség-megőrzés egyik leghatékonyabb eszköze a megelőzés és az egészséges környezet biztosítása, ezért roppant fontos a környezeti ártalmak mérséklése. **Az egészségügy és szociális ellátás fejlesztése** napjaink egyik legvitatottabb témája. Az egészségügyi ellátás terén különösen aktuálisak az elérhetőség, az ellátás-biztonság, az esélyegyenlőség kérdései. Az aktív korú népesség arányának csökkenése, az idősebb korosztályok bővülése új kihívásokat állít mind a két szakterület elé. A megye területfejlesztési szereplői csak korlátozott ráhatással bírnak a tervezett reformokra, illetve azok végrehajtására. A cél egy hatékony, a polgárok szociális és egészség-biztonságát szolgáló rendszer kiépülése. Ezt szolgálja a szakterület feladatainak (pl. orvosi ügyelet, idősok ellátása, stb...) települések által alkotott társulásban történő ellátása. A többcélú kistérségi társulások jelentős állami támogatásban részesülhetnek, melyek vonzóvá tehetik a rendszer átszervezését, de a kiforratlan működés nagy veszélyeket rejt magában.

Általánosságban elmondható, hogy Komárom-Esztergom megye fejlődésének dinamizmusa, a külföldi működő tőke egyre növekvő aránya, a legtöbb kistérség munkaképes lakosságának elérhető távolságban nyújt munkalehetőséget. A foglalkoztatási helyzet azonban folyton változik a gazdasági fejlődés hullámzásaitól függően. A kisebb-nagyobb mértékű munkanélküliség és annak hullámozása elkerülhetetlenül része a piacgazdasági folyamatoknak, a negatív kilengések kezelésére, hatásuk mérséklésére fel kell készülni. **A foglalkoztatottság növeléséhez** elengedhetetlen a munkavállaláshoz szükséges tudás és készségek fejlesztése, azaz a foglalkoztathatóság és versenyképesség növelése. A munkanélküliség csökkentésének másik lehetséges módja a megfelelő gazdasági környezet biztosítása mellett a munkaadók közterheinek csökkentése.

Megyénk a magyar államiság „bölcsője”, ennek megfelelően kulturális értékeink, hagyományaink őrzik a – római előzmények utáni – Duna-melléki sorsfordulók megannyi „lenyomatát”. **A kulturális fejlesztések**, valamint **a gazdag kulturális örökség és hagyományok őrzése**, ápolása mellett a kortárs művészeti alkotások létrejöttének biztosítása egyaránt mindannyiunk érdeke. Az életminőség javulása mellett, a befektetések vonzása terén is előkelő szerepe van a település és térsége közművelődési kínálatának, a kulturális közélet meglétének vagy hiányának.

Az **ifjúsági- és sportcélú fejlesztések** intézkedés arra kívánja felhívni a figyelmet, hogy az ifjúság védelme, a felnövekvő új nemzedék megóvása, oktatása, nevelése mindig is a társadalom legfontosabb feladatai közé tartozott. Ennek legjobb módja, ha a fiatalok számára vonzó alternatívákat mutatunk a céltalanság, a semmittevés és az önpusztítás ellenében. Ilyen alternatívát jelenthetnek a közösségi tevékenységek, művészeti és különböző oktatások és tanfolyamok, illetve a rendszeres sporttevékenység.

Kultúránk szerves részét képezik **a nemzetiségi hagyományok**. Elhelyezkedéséből és történelmi múltjából adódóan megyénkben számos nemzetiség talált otthonra hosszabb-rövidebb ideig, néhány esetben a többségi nemzettel együttélésben, másutt (főleg aprófalvak esetében) tisztán nemzetiségi településeken. A második világháborút követő homogén nemzetállamok kialakítását célzó törekvések, agresszív intézkedések következtében ugyan jelentősen csökkent a nemzetiségi aránya és ezzel párhuzamosan jelentkezett kultúrájuk, hagyományaik háttérbe szorulása, néhány településen újra kibontakozott a nemzetiségi értékek megőrzését, ápolását, átörökítését célzó tevékenység. A kulturális sokszínűség megőrzése érdekében támogatni kell **a nemzetiségi hagyományok és határokon átnyúló kapcsolataik** ápolását.

A **társadalmi aktivitás növelésének** célja, hogy a civil szektor hatékonyabban vegyen részt a térség életét befolyásoló döntéshozatalban, valamint a közjó szolgálatában városban és falun egyaránt. A társadalmi párbeszéd intézményrendszerének nélkülözhetetlen eleme az aktív és öntudatos állampolgárok által létrehozott erős civil szektor, melynek feladata a közösség támogatása, a közcélok megvalósítása és egyéb közhasznú feladatok ellátása. A civil szervezetek az esélyegyenlőség megteremtésén túl kezdeményezőként, szolgáltatóként, finanszírozóként vagy nyomásgyakorló csoportként szinte minden közszolgáltatás kialakulásához aktívan hozzájárulhatnak.

Ehhez kapcsolódnak **a társadalmi befogadást támogató fejlesztések**, melyek célja a hátrányos helyzetűek szocializációjának, esélyegyenlőségük biztosításának az elősegítése. A társadalmi befogadást támogató fejlesztések hatására megállítható a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok leszakadása, a fogyatékkal élők számára foglalkoztató munkahelyek jöhetnek létre, javulhat a roma népesség képzettségi szintje és a munkához jutás esélye. Ezáltal mérséklődnek az életminőségbeli különbségek, javul a társadalom periferiáin élők helyzete.

A kapcsolatfejlesztés – eszközök és funkciók elnevezésű prioritások az alábbiakat foglalják magukban. Komárom-Esztergom megye a kontinentális léptékű Bécs-Budapest közlekedési tengely révén elvileg nagyon kedvező közlekedési helyzetben van. Ez azonban csak egy keskeny sávra, sőt annak is csak néhány pontjára igaz. Ahhoz, hogy a megye életminőségének javítása, a fenntartható és szolidáris fejlődés megvalósuljon, **a közlekedés fejlesztése**, illetve **a fizikai elérhetőség javítása**, elengedhetetlen feladat. A közlekedésfejlesztés célja a gyorsforgalmi utak építése, a meglévők fejlesztése, a megyén keresztül haladó autópályán új csomópont létesítése, a megye észak-déli kapcsolatainak javítása, a megye településeinek kedvezőbb megközelítési lehetőségeinek kiépítése, zsáktelepülések megszüntetése, a kerékpárút hálózat fejlesztése.

A kapcsolatfejlesztés egyik iránya a **virtuális elérhetőség fejlesztése (infokommunikáció)**. Az információ erőforrássá vált, amelynek menedzselése új eljárások, technológiák bevezetését, használatát követeli meg. Az IKT eszközök használatának minősége a versenyképesség meghatározójává vált, mind a civil, mind az üzleti és állami, önkormányzati szektorban. Ugyan a „lisszaboni cél” vagyis, hogy az EU 2010-re a világ legdinamikusabb tudásalapú gazdaságává váljon már biztosan kudarcra van ítélve, e program keretében megfogalmazott prioritások jelenleg is aktuálisak. Ennek fényében továbbra is növelni kell az információ- és kommunikációtechnológiai kutatás-fejlesztésre irányuló beruházásokat és támogatni kell az e-közigazgatás fejlesztését.

Komárom-Esztergom megye elhelyezkedéséből és történelmi örökségéből adódóan szorosan kötődik mai Dél-Szlovákiához. (Észak-Komárom és Érsekújvár, ill. Párkány és Zselíz térsége) Ezen kívül a megye a Buda(pest) – Bécs irányú, valamint a győri, pannonhalmi, szigetközi térségek, illetve a fővárosi agglomeráció felé irányuló (Zsámbéki medence, Pilis, Dunakanyar) kapcsolatai is jelentősek. A Tatabánya-Oroszlány-Tata városhármas pedig a mai régiós beosztás szerinti Közép-dunántúl tágabb magterületének a része, jó eséllyel kapcsolódhat a Székes-fehérvár – Veszprém „pólustengely” programjaihoz. A megye imént ismertetett adottságai miatt a **határmenti és régióközi együttműködések** fejlesztése mind gazdasági, mind társadalmi és kulturális szempontból kiemelkedően fontos. Ahhoz, hogy a Duna minél inkább összekötő kapocs legyen újabb nagykapacitású közlekedési átkelők létesítése, valamint az észak-déli irányú közlekedési folyosók kiépítése szükséges. A munkaerő és a személyes szolgáltatások szabad áramlása jelentősen oldhatja a határmentiségből, illetve a belső perifériális helyzetekből fakadó hátrányokat.

Bizonyos feladatok (pl: hulladék-, vízgazdálkodás, stb...) csak feltételekhez szabott, konstruktív kooperáció keretében láthatók el hatékonyan, ezért az informális együttműködésekön kívül egyes esetekben a megfelelő intézményi háttér létrehozása is szükségeltetik. Ezért elengedhetetlenek a **kistérségek és települések közötti együttműködések**.

Komárom-Esztergom megye 2005-ben elfogadott, korszerű és aktuális területrendezési tervvel rendelkezik. A legtöbb kistérség szintén aktuális (vagy aktualizált) területfejlesztési koncepcióval és/vagy programmal, agrár- és vidékfejlesztési stratégiával, környezetvédelmi (és több esetben számos más ágazati) programmal bír. A területfejlesztés és a közigazgatás középszintje körüli események és általában is a gyorsan változó külső körülmények, valamint az új uniós tervezési ciklus számos létező dokumentum átdolgozását igényelte és fogja még igényelni a megye területfejlesztési szereplői részéről. A **területfejlesztés és -rendezés, a területi monitoring fejlesztése** folyamatos célkitűzés. Az új uniós tervezési ciklus számos létező dokumentum átdolgozását igényelte és fogja még igényelni a megye területfejlesztési szereplői részéről.

Célpiramis

Általános cél	AZ ÉLETMINŐSÉG JAVÍTÁSA, A FENNTARTHATÓ ÉS SZOLIDÁRIS FEJLŐDÉS			
	RÖVID TÁVVÚ MŰVELETEK SZÁMA: 230 KÖZÉPTÁVVÚ MŰVELETEK SZÁMA: 235 RÖVID TÁVVÚ CÉL ~119 629 M FT KÖZÉP TÁVVÚ CÉL ~812 349 M FT			
Specifikus célok	A megye az externális hatásokra fokozottan ügyelve, továbbra is vegyen részt a nemzetközi gazdasági folyamatokban Rövid távú műveletek száma: 85 Középtávú műveletek száma: 77 Rövid távú cél ~38 960 M Ft Közép távú cél ~152 930 M Ft	Az anyagi jólét fokozása mellett a társadalmi és környezeti értékek megóvása, kiteljesítése Rövid távú műveletek száma: 111 Középtávú műveletek száma: 129 Rövid távú cél ~58 069 M Ft Közép távú cél ~198 109 M Ft		Megyénk a határmenti helyzetét kihasználva váljon a régió húzóerejévé és összekötő kapoccsá Dél-Szlovákia, a Nyugat-Dunántúl északi része és a Budapest-környék pilisi, dunakanyari tájai felé Rövid távú műveletek száma: 34 Középtávú műveletek száma: 29 Rövid távú cél ~22 600 M Ft Közép távú cél ~461 310 M Ft
Prioritások	1. Fenntartható gazdaságfejlesztés rövid távú célok ~38 960 M Ft közép távú célok ~152 930 M Ft	2. Örökségvezérelt környezetfejlesztés Rövid távú műveletek száma: 70 Középtávú műveletek száma: 71 rövid távú célok ~27 979 M Ft közép távú cél ~131 009 M Ft	3. Humán erőforrás- és közösségfejlesztés Rövid távú műveletek száma: 41 Középtávú műveletek száma: 58 rövid távú cél ~30 090 M Ft közép távú cél ~67 100 M Ft	4. Kapcsolatfejlesztés - eszközök és funkciók – rövid távú cél ~22 600 M Ft közép távú cél ~461 310 M Ft
Intézkedések	1.1. Befektetés-ösztönzés Rövid távú műveletek száma: 6 Középtávú műveletek száma: 7 Rövid távú célok ~510 M Ft Középtávú célok ~20 200 M Ft	2.1. Épített környezet védelme, műemlékvédelem Rövid távú műveletek száma: 9 Középtávú műveletek száma: 12 Rövid távú célok ~6 600 M Ft Közép távú célok ~27 600 M Ft	3.1. Oktatás, képzés, szakképzés fejlesztése Rövid távú műveletek száma: 9 Középtávú műveletek száma: 9 Rövid távú célok ~19 000 M Ft Közép távú célok ~9 000 M Ft	4.1. Közlekedésfejlesztés – fizikai elérhetőség javítása Rövid távú műveletek száma: 8 Középtávú műveletek száma: 8 Rövid távú célok ~20 200 M Ft Közép távú célok ~450 500 M Ft

KEM STRATÉGIAI PROGRAM

	1.2. KKV-k támogatása Rövid távú műveletek száma: 11 Középtávú műveletek száma: 7 Rövid távú célok ~3 350 M Ft Közép távú célok ~7 100 M Ft	2.2. Természeti- táji örökség védelme Rövid távú műveletek száma: 9 Középtávú műveletek száma: 11 Rövid távú célok ~85 M Ft Közép távú célok ~455 M Ft	3.2. Egészségügy és szociális ellátás fejlesztése Rövid távú műveletek száma: 9 Középtávú műveletek száma: 8 Rövid távú célok ~8 000 M Ft Közép távú célok ~24 200 M Ft	4.2. Virtuális elérhetőség fejlesztése (infokommunikáció) Rövid távú műveletek száma: 10 Középtávú műveletek száma: 13 Rövid távú célok ~10 M Ft Közép távú célok ~1 210 M Ft/év
	1.3. K+F, innováció ösztönzése Rövid távú műveletek száma: 11 Középtávú műveletek száma: 8 Rövid távú célok ~1 930 M Ft Közép távú célok ~6 850 M Ft	2.3. Hátrányos helyzetű térségek, aprófalvak, tanyák, puszták, majorságok fejlesztése Rövid távú műveletek száma: 3 Középtávú műveletek száma: 5 Rövid távú célok ~200 M Ft Közép távú célok ~1 000 M Ft	3.3. Foglalkoztatottság növelése Rövid távú műveletek száma: 6 Középtávú műveletek száma: 6 Rövid távú célok ~1 200 M Ft Közép távú célok ~750 M Ft	4.3. Határmenti és régióközi együttműködések Rövid távú műveletek száma: 6 Középtávú műveletek száma: 4 Rövid távú célok ~170 M Ft Közép távú célok ~5 500 M Ft
	1.4. Szolgáltatásfejlesztés Rövid távú műveletek száma: 3 Középtávú műveletek száma: 3 Rövid távú célok ~5 060 M Ft Közép távú célok ~51 000 M Ft	2.4. Településfejlesztés Rövid távú műveletek száma: 10 Középtávú műveletek száma: 11 Rövid távú célok ~18 400 M Ft Közép távú célok ~66 000 M Ft	3.4. A kulturális örökség és a hagyományok őrzése, kulturális fejlesztések Rövid távú műveletek száma: 6 Középtávú műveletek száma: 5 Rövid távú célok ~1 100 M Ft Közép távú célok ~6 000 M Ft	4.4. Kistérségek és települések közötti együttműködés Rövid távú műveletek száma: 3 Középtávú műveletek száma: 2 Rövid távú célok 490 M Ft Közép távú célok 3 500 M Ft
	1.5. Agrárszektor fejlesztése Rövid távú műveletek száma: 34 Középtávú műveletek száma: 39 Rövid távú célok ~14 850 M Ft Közép távú célok ~36 680 M Ft	2.5. Tájrehabilitáció, a nehézipari múlt tájsebeinek felszámolása Rövid távú műveletek száma: 8 Középtávú műveletek száma: 2 Rövid távú célok ~400 M Ft Közép távú célok ~20 200 M Ft	3.5. Ifjúsági- és sportcélú fejlesztések Rövid távú műveletek száma: 8 Középtávú műveletek száma: 3 Rövid távú célok ~350 M Ft Közép távú célok ~15 000 M Ft	4.5. Területfejlesztés- és rendezés, területi monitoring fejlesztése Rövid távú műveletek száma: 7 Középtávú műveletek száma: 2 Rövid távú célok ~1 730 M Ft Közép távú célok ~600 M Ft

KEM STRATÉGIAI PROGRAM

	1.6. A megújuló és alternatív energiaforrások felhasználásának ösztönzése Rövid távú műveletek száma: 8 Középtávú műveletek száma: 6 Rövid távú célok ~160 M Ft Közép távú célok ~1 100 M Ft	2.6. A korszerű környezetbarát technológiák ösztönzése az agráriumban, az ipari, illetve a szolgáltató szektorban Rövid távú műveletek száma: 7 Középtávú műveletek száma: 6 Rövid távú célok ~385 M Ft Közép távú célok ~300 M Ft	3.6. A nemzetiségi hagyományok, értékek érvényesítése Rövid távú műveletek száma: 1 Középtávú műveletek száma: 3 Rövid távú célok ~50 M Ft Közép távú célok ~250 M Ft	
	1.7. Turizmusfejlesztés Rövid távú műveletek száma: 12 Középtávú műveletek száma: 7 Rövid távú célok ~13 100 M Ft Közép távú célok ~30 000 M Ft	2.7. A hatékonyabb energiagazdálkodás ösztönzése az önkormányzati, a vállalkozói és a lakossági területen Rövid távú műveletek száma: 6 Középtávú műveletek száma: 5 Rövid távú célok ~465 M Ft Közép távú célok ~1 710 M Ft	3.7. Társadalmi aktivitás növelése Rövid távú műveletek száma: 4 Középtávú műveletek száma: 14 Rövid távú célok 260 M Ft Közép távú célok 700 M Ft	
		2.8. Vízgazdálkodás, katasztrófavédelem Rövid távú műveletek száma: 18 Középtávú műveletek száma: 19 Rövid távú célok 1 444 M Ft Közép távú célok 13 744 M Ft	3.8. A társadalmi befogadást támogató fejlesztések Rövid távú műveletek száma: 3 Középtávú műveletek száma: 10 Rövid távú célok ~130 M Ft Közép távú célok ~11 200 M Ft	

1. Fenntartható gazdaságfejlesztés prioritás

1.1. Befektetés-ösztönzés

Rövid távú célpiramis			
célok	Gazdaságfejlesztési célok, preferált iparágak, technológiák meghatározása	A megye befektetési lehetőségeinek feltárása	Elérhető, gyors és autentikus információáramlás biztosítása a megyéről
célok eléréséhez szükséges műveletek	A célok összehangolása, a támogatandó és kerülendő iparágak meghatározása	A barna- és zöldmezős területek számbavétele, a befektetésre alkalmas ingatlanokról adatbázis készítése	Promóciós anyagok, ismertető készítése, publikálása, a megfelelő image kialakítása
	Egy bizonyos ágazatra való specializálódás (pl.: autóipari beszállító) az egyoldalúság veszélyének elkerülésével.		Hivatalos, interneten elérhető, naprakész adatbázis készítése, mely a leggyakoribb befektetői kérdésekre ad hiteles, pontos választ.
			Ezen weboldal promóciója

Középtávú célpiramis				
célok	A munkaerőpiac igényeinek megfelelő szakképzett munkaerő biztosítása	Folyamatos kapcsolattartás az ipari parkokkal, klaszterekkel	Befektetés ösztönzéssel foglalkozó szervezetek együttműködése	Testvérvárosi-, határmenti és egyéb kapcsolatok ilyen irányú hasznosítása
célok eléréséhez szükséges műveletek	A munkaerőigény feltérképezése, a munkaerőpiac változásainak folyamatos nyomon követése	A gazdaságfejlesztéssel foglalkozó szervezetek rendszeresen egyeztetnek az említett integrációkkal pl. az alvállalkozók megyei betelepülésének ösztönzése érdekében	Az egységes megyei befektetés-ösztönzési stratégia kialakításának érdekében a gazdaságfejlesztéssel foglalkozó szervezetek folyamatos tapasztalatcseréje, tevékenységének összehangolása	Befektetői konferenciák szervezése és hasonló külföldi rendezvényeken, találkozókra történő aktív részvétel
	A szakképzési rendszer átalakítása, az idegen nyelv (angol) hatékony oktatásához szükséges feltételek megteremtése			Az említett kapcsolatok gazdasági dimenziójának kiterjesztése
	A szakemberek iránti igény kielégítése			

1.2. KKV-k támogatása

Rövid távú célpiramis				
célok	Kedvező gazdasági közeg kialakítása	Működési és beruházási forrásokhoz jutás segítése	KKV-k piaci kapcsolatainak segítése, beszállítói kapcsolatok, klaszterek létrehozása	Technikai segítségnyújtás, tanácsadás, szakmai képzések
célok eléréséhez szükséges műveletek	Vállalkozóbarát helyi adópolitikák kidolgozása	A megyei szintű támogatásokhoz és hitelekhez jutás egyszerűsítése, a kockázati tőke könnyebb elérhetősége (kedvező lízing konstrukciók)	„Beszállítói programok” kidolgozása. (szakmai fórumok, kiállítások szervezése, naprakész céges adatbázis elkészítése)	Cégalapítással és cégvezetéssel kapcsolatos ismeretek oktatása (szervezetfejlesztés, korszerű folyamatmenedzsment)
	Adminisztrációs terhek csökkentése	Mikro hitel program bővítése	Információáramlás, információcsere elősegítése	Informatikai képzések biztosítása
		„Széchenyi kártya” program kiszélesítése	Beszállítói célú termék előállításához, illetve szolgáltatás nyújtásához szükséges műszaki tervek, specifikáció elkészítésének támogatása	Szakmaspecifikus továbbképzések szervezése. Üzleti tanácsadás

Középtávú célpiramis				
célok	Kezdő vállalkozások támogatása, megfelelő telephelyhez segítése, inkubátorházak működtetése	KKV-k K+F tevékenységének növelése	KKV szektor munkahelyteremtő képességének növelése	KKV-k nagyvállalatok igényeinek megfelelő, korszerű technológiájú, stratégiai termékek előállításának ösztönzése
célok eléréséhez szükséges műveletek	„Inkubátorház projekt” kidolgozása és megvalósítása	A vállalkozások modernizációja és technikai, technológiai fejlesztése	Munkahelyteremtés kedvezményekkel való ösztönzése	KKV-k felkészítése a nagyvállalatok logisztikai-minőségügyi elvárásainak való megfelelésre
	Barnamezős területek hasznosítása, a beruházók ösztönzése ezen területek hasznosítására (kedvezmények)		Rész-, táv-, időnymunka támogatása	Minőségbiztosítási és környezetirányítási, információ-védelmi rendszerek bevezetésének támogatása

1.3. K+F, innováció ösztönzése

Rövid távú célpiramis				
célok	Tudás - intenzív vállalkozások aktivitásának fokozása, támogatása	Műszaki technológiai fejlesztések megvalósítása	A tudományos eredmények ismertségének és elismertségének elősegítése	Fejlesztési szervezetek, inkubátorházak, ipari parkok innovatív szolgáltatásainak bevezetése-támogatása
célok eléréséhez szükséges műveletek	Spin-off, innovatív vállalkozások támogatása	Gépberuházások ösztönzése	Kutatások eredményeinek minél szélesebb körben történő ismertetése	Több intézmény által közösen menedzselte szolgáltatások kialakítása
	Magas hozzáadott értéket tartalmazó tevékenység növelése	Informatikai fejlesztések támogatása	Az információ áramlás elősegítése az érdekképviseleti és civil szervezetek fokozott szerepvállalásával	
	Induló, fejlett technológiát alkalmazó vállalkozások támogatása	Innovatív kísérleti projektek (expeimentation) támogatása	A valóságos igényeken alapuló, interaktív információs lánc kialakítása az innovatív jellegű gazdasági háló elemei között	
			KKV-k ösztönzése K+F eredmények adaptálására és hasznosítására	
Középtávú célpiramis				
célok	Kutatás-fejlesztéssel foglalkozó intézmények infrastruktúrájának javítása-támogatása	Hatékonyabb együttműködés kialakítása az innovációt segítő szervezetek között	Üzleti tanácsadás, képzések biztosítása	Pólusprogramok támogatása
célok eléréséhez szükséges műveletek	Új kutatói munkahelyek létrehozásához kötődő vállalati kutatási infrastruktúra fejlesztése	A tudás- és technológiatranszfer hálózati együttműködések erősítése	Korszerű menedzsment, minőségbiztosítási rendszerek és technikák oktatása	Széleskörű együttműködés a kijelölt pólusokkal
	Inkubátorházak, technológiai parkok, innovációs transzfer központok fejlesztése	Az ipari parkokba települt vállalkozások és a K+F tevékenységet folytatók együttműködésének ösztönzése		
	A közfinanszírozású és non-profit kutatás-fejlesztéssel foglalkozó intézmények infrastruktúrájának erősítése	A kutatás -, fejlesztés -, gyártási kapcsolatok erősítése- támogatása		

1.4. Szolgáltatásfejlesztés

Rövid távú célpiramis			
célok	A fejlesztési célok meghatározása	A közszolgáltatások javítása	Image kialakítása
célok eléréséhez szükséges műveletek	A vállalkozások igényeinek felmérése alapján a célok felállítása	A közsztéra szolgáltatói jellegének erősítése, a színvonal és hatékonyság növelése	Promóciós anyagok, ismertető készítése, publikálása

Középtávú célpiramis		
célok	Célok eléréséhez szükséges infrastrukturális fejlesztések megvalósítása	Megfelelő életminőség biztosításához szükséges szolgáltatások felmérése és fejlesztése
célok eléréséhez szükséges műveletek	Közlekedési és kommunikációs infrastruktúra fejlesztése	Az életminőséget javító szolgáltatások támogatása
	Informatikai eszközök fejlesztése, elterjesztése	

1.5. Agrárszektor fejlesztése

1.5.1. Az agro-ökológiai potenciálnak megfelelő gazdálkodás kialakítása, az agrárgazdaság hatékonyságának növelése, birtok összevonások támogatása

Rövid távú célpiramis			
célok	A mezőgazdasági termelés és termékek minőségének javítása	Hatékony gazdálkodást elősegítő birtokszerkezet kialakítása	A humán erőforrás, gazdálkodók és vállalkozók képzése
célok eléréséhez szükséges műveletek	Gépeszerzések és korszerűsítések támogatása	A birtokfejlesztési hitel kamattámogatása	Szakképzés, tájékoztatási tevékenységek, innováció
	Korszerű, piacképes termékszerkezet kialakítása	A genetikai erőforrások megőrzése	Általános agrárpolitikai ügyfélszolgálati tájékoztatás
	Mezőgazdasági termékek értéknövelése	Mezőgazdasági és erdészeti infrastruktúra fejlesztése	Fiatalkorú mezőgazdasági termelők elindítása

Középtávú célpiramis				
célok	A mezőgazdaság környezetbarát fejlesztése a terület agroökológiai adottságaihoz igazodó földhasználat térnyerésével	A táj adottságainak, természeti értékeinek és a hagyományos vidéki tájkép fenntartása	A vidéki lakosság életminőségének, jövedelmi és foglalkoztatottsági helyzetének javítása	A vidéki gazdasági potenciál erősödése a helyi adottságokon nyugvó integrált programok révén
célok eléréséhez szükséges műveletek	Az agrár-környezetgazdálkodás kiszélesítése, támogatása	NATURA 2000 előírások betartásának kompenzációval történő támogatása	Ültetvénytelepítés támogatása	A vidéki térségekben új mikro-vállalkozások létrehozásának, illetve működő mikro-vállalkozások beruházásainak, műszaki-technológiai fejlesztésének támogatása
	Termelői csoportok működése	Nem termelő mezőgazdasági beruházások támogatása	Mezőgazdasági területek első erdősítésének támogatása	LEADER program
	Kertészeti ágazat erősítése		Rövid vágásfordulójú fás szárú energiaültetvények telepítése	A mezőgazdaságból kiszoruló átképzésének támogatása, jövedelemszerzési lehetőségek biztosítása

1.5.2. Az erdőgazdálkodás értékteremtésének elismerése, a kedvezőtlen adottságú területek erdősítésének kiszámítható támogatása

Rövid távú célpiramis			
célok	Az erdőterület növelése, a mezőgazdasági művelésre kevésbé alkalmas területek erdősítésével	Rendezetlen gazdálkodói magántulajdonú erdőterületek művelésbe vonása	A vidéki térségek természeti és táji örökségének fenntartása, a lakosság életkörülményeinek javítása
célok eléréséhez szükséges műveletek	A kedvezőtlen mezőgazdasági (erőzióra érzékeny) területek erdősítésének támogatása	A magán-erdőgazdálkodók működésének költségeinek támogatása	A természetközeli erdőgazdálkodás kiszélesítése, figyelembe véve a várható, a fásszáru növényzet számára jelentősen kedvezőtlen klímatisztázásokat
	A termelői érdekeltség biztosítása átlátható szabályozással és támogatással	Erdőgazdálkodói integrátorok támogatása	A természetvédelmi szempontok érvényesítése, az érdekeltség biztosításával
	Az erdőtelepítés kiegészítő (vadvédelmi kerítés, úthálózat) létesítményeinek támogatása	Erdőgazdálkodási gépek beszerzésének támogatása	Az erdőterületek maradéktalan megőrzése, a fenntarthatóság szakmai és gazdasági biztosítása

Középtávú célpiramis				
célok	Az erdők védelmi, gazdasági, szociális, közjóléti szerepének növelése	Az erdőterület növelésével a fa, mint a megújuló, környezetbarát természetes energiaforrás mennyiségének biztosítása	A természetvédelmi célú erdőgazdálkodás anyagi elismertetése	Az erdészeti ágazat fejlesztése révén a vidéki foglalkoztatottsági viszonyok javítása
célok eléréséhez szükséges műveletek	Innovatív technológiák megismertetése bemutató-üzemi tájékoztató programokkal	A természetközeli és hagyományos (faanyagtermelést is szolgáló) erdőgazdálkodás egységének biztosítása	NATURA 2000 kompenzációk kifizetések	Erdőszet fejlesztésével és korszerűsítésével összefüggő infrastruktúra javítása és fejlesztése
	A jóléti és parkerdők létesítményeinek üzemeltetésére és fenntartására adott támogatások	Erdészeti termékek struktúra váltása, kiszélesítése	Természetvédelmi célú eseti korlátozások ellensúlyozása	Az erdőhöz kapcsolódó egyéb gazdasági ágazatok (turizmus, erdei melléktermék feldolgozás, manufaktúrák) tájegységi összehangolási fejlesztése
	Az erdőgazdálkodás széles társadalmi érdekek, igények szerinti alakítása	A megújuló energiát biztosító, biomassza-termelő erdők, fásítások létesítése, új területek biztosításával	Az erdővédelem – biológiai és társadalmi – költségeinek elismerése, biztosítása	

1.5.3. A megye hegy és dombvidéki részein a legeltetési állattartás versenyképességének javítása

Rövid távú célpiramis			
célok	Az erőltetett szántóművelésbe vonás okozta környezeti károk megszüntetése	A megbomlott növénytermesztés-állattartási egyensúly helyreállítása.	Az állattartó telepek korszerűsítése
célok eléréséhez szükséges műveletek	A mezőgazdasági művelésre kevésbé alkalmas területek kivonása a termelésből	A kisüzemi, külterjes állattartók támogatása	Az állattenyésztésben alkalmazott - önálló építéssel nem járó - gépek, technológiai berendezések beszerzése
	A struktúra átalakítások megvalósítása a növénytermelésben	A földhiánnyal küzdő állattartók földhöz jutásának preferálása	A mezőgazdasági telepek energia - és vízellátásának fejlesztése
		Az extenzív területhasznosítási módszerek elterjesztése, visszaállítása	Meglévő állattartó telepek korszerűsítése, a hígtrágya kezelés, elhelyezés racionalizálása

Középtávú célpiramis				
célok	Az állattartás közösségi jogszabályokon alapuló követelményeinek való megfelelés	A bemutató gazdaságok számának növelése	A környezetkímélő gazdálkodási módszerek elterjesztése	A humán erőforrás, gazdálkodók és vállalkozók képzése
célok eléréséhez szükséges műveletek	Az állattartási előírásoknak való megfelelés támogatása	A bemutató gazdaságok újbóli támogatása	A fogoly fajvédelmi program	Szaktanácsadás
	A higiéniai feltételeket kialakító rendszerek alkalmazása	Nem termelő beruházások beindítása	Az élőhely-védelmet szolgáló támogatások	Fiatal mezőgazdasági termelők elindítása
	A környezetvédelmi előírásoknak megfelelő technológiák, trágyakezelések bevezetése, támogatása		Az ökológiai állattartás támogatása	Üzemvezetési, helyettesítési és gazdálkodási tanácsadói szolgáltatások létrehozása

1.5.4. Élelmiszeripari, élelmiszer-feldolgozás támogatása

Rövid távú célpiramis			
célok	A megye élelmiszer ipari szerkezetátalakításának előkészítése	Az élelmiszer-feldolgozás korszerűsítésének elindítása, a középtávú versenyképesség megalapozása	A helyi, kisközösségi élelmiszer feldolgozás, diverzifikáció kiszélesítése
célok eléréséhez szükséges műveletek	Az élelmiszer alapanyag termelő bázisok feltárása	A technológiai modernizáció támogatása	A piaci lehetőségek kihasználásához illeszkedő új termékfejlesztések támogatása
	A piaci igények és helyi lehetőségek felmérése, a lehetőségek harmonizálása	A környezetvédelmi beruházások támogatása	A mikro vállalkozások támogatása
		A piaci lehetőségek kihasználásához illeszkedő fejlesztések támogatása	A piacra kerülés biztosítása

Középtávú célpiramis			
célok	Korszerű és versenyképes élelmiszeripari ágazatok biztosítása	Az EU piaci követelményeknek megfelelő minőségbiztosítási rendszerek kialakítása	A humán erőforrás, gazdálkodók és vállalkozók képzése
célok eléréséhez szükséges műveletek	A műszaki-technológiai fejlesztésének támogatása	A széleskörű tájékoztatás biztosítása	A szakemberek iránti igény kielégítése
	A vállalkozói aktivitás, a versenyképesség, az innovációs képesség ösztönzése	A higiéniai feltételeket kialakító rendszerek alkalmazása	A piacra kerülés, vásárokon való részvétel biztosítása
	Élelmiszeripari Integrációkban való tartós részvétel biztosítása	Az állattartási előírásoknak való megfelelés támogatása	Tanácsadás biztosítása

1.6. A megújuló és alternatív energiaforrások felhasználásának ösztönzése

Rövid távú célpiramis			
célok	A megyei és regionális hulladék, biomassza, szél, nap és egyéb megújuló potenciál feltérképezése és hozzáférhetővé tétele a célcsoport és közreműködők részére	Elérhető, gyors, autentikus és kétirányú információáramlás a megyéről energetikai szempontból is	Folyamatos kapcsolat az energetikai cégekkel, távhőszolgáltatókkal, ipari parkokkal, klaszterekkel és egyéb integrációkkal, a nagyvállalatok képviselőivel
célok eléréséhez szükséges műveletek	Befektetői konferenciák szervezése és hasonló külföldi rendezvényeken, találkozókra történő aktív részvétel	Hivatalos, interneten elérhető, naprakész adatbázis készítése és ezek illesztése regionális és országos szakmai oldalakkal. A leggyakoribb befektetői és lakossági kérdésekre adjon hiteles, pontos választ.	A megye, kistérségi és települési energetikai és környezetvédelmi szakreferensek és vállalati energetikusok szerepének erősítése, támogatása

	potenciális befektetők számára promóciós anyagok , ismertetőik készítése, publikálása (rövid távú cél)	Ezen weboldal promóciója a potenciális célcsoportok körében	MTESZ Energetikai Tanácsadó Központ erősítése a civil szféra, a vállalkozások és kormányzati szféra közötti kapcsolatok erősítése érdekében
		Promóciós anyagok, ismertetőik készítése , publikálása, a megfelelő image kialakítása	Rendszeres találkozók és órumok szervezése

Középtávú célpiramis		
célok	Biomassza és hulladék alapú mintaprojektek megvalósulásának elősegítése	Megújulókat és a távhőt ösztönző helyi adópolitika
célok eléréséhez szükséges műveletek	Megújuló villamos energia kötelező átvétele	Az Unió és országos szinten megfogalmazott célok leképezése helyi szinten is
	Környezetterhelési díj mértékének és arányainak optimalizálása a megújulókat preferálása érdekében	Megújuló és kapcsolt energiatermelésből származó villamos energia kötelező átvétele (törvényi szint)
	Energiaültetvények kialakítására vonatkozó kezdeményezések támogatása	Az emissziókereskedelemből kibővítése és a megyei lehetőségek kihasználása

1.7. Turizmusfejlesztés

Rövid távú célpiramis				
célok	Turisztikai célból látogatott helyszínek állapotjavítása és fenntartása	Turisztikai termékek kialakítása, szervezése	Az idegenforgalmi marketing hatékonyságának javítása	Tájkep-, településképi tervezés, védett természeti területek hasznosítása
célok eléréséhez szükséges műveletek	A turisztikai helyszínek, valamint ezek állapotának feltérképezése	Egész éves programkínálatot nyújtó komplex turisztikai csomagok kidolgozása a szezonális oldására	Új típusú, megyei és regionális szemléletű, célirányos tájékoztató anyagok előállításának ösztönzése és hatékony terjesztési mechanizmusok bevezetésének támogatása	A kiemelt térségek táji és természeti értékeinek turisztikai potenciáljának kiaknázása a fenntarthatóság szigorú keretei között
	A turisztikai helyszínek karbantartása, fejlesztése	A turisztikai kínálat bővítése a kiemelt vonzerőket kiegészítő termékekkel	Turisztikai információs rendszer fejlesztése (a turisztikai vonzerőkhöz közvetlenül kapcsolódó, az igényeket kielégítő, újszerű, színvonalas tájékoztató anyagok [pl.: on-line információs rendszer], valamint közúti és helyszíni információs eszközök és információs táblarendszerek készítése) Új Tourinform Iroda kialakítása Esztergom térségében	Natúrparkok, látogatóközpontok kialakítása
	„Innovatív” rendezvények, egyediséget nyújtó fesztiválok felkarolása, fejlesztése	Új piacépes, nemzetközi szinten is versenyképes attrakciók, turisztikai termékek létrehozása	Utazás szervezők számára promóciós anyagok készítése	A turizmusfejlesztés természetvédelmi kritériumrendszerének kidolgozása az elsődleges célterületeken
		Az exkluzív turizmus feltételeinek megfelelő, rétegigényeket kielégítő, innovatív, termékör kialakítása	Marketingkutatás, piacelemzés, hatékonyabb marketing kommunikációs eszközök támogatása	A vidéki településképi megóvása, a turizmus számára is vonzó települési környezet kialakítása

Középtávú célpiramis			
célok	Turisztikai vonzerők és a kapcsolódó turisztikai infrastruktúra fejlesztése	Turisztikai fogadóképesség javítás	A turizmus szervezeti és működési rendszerének fejlesztése
célok eléréséhez	A megye építészeti emlékeinek helyreállítása és hasznosítása turisztikai szempontok szerint	Strukturált szálláshely, kereskedelmi és vendéglátó kínálat fejlesztése	Humánpolitikai intézkedések, szakmai felkészültség feltételeinek biztosítása

szükséges műveletek	A turisztikai vonzerőkhöz kapcsolódó szolgáltatási háttér bővítése	A szálláshelyek színvonalának emelése, szolgáltatásaik bővítése	A turisztikai fogadó helyszínek környezetében lévő háttértelepülések feladatának és turisztikai szerepének kidolgozása
	Turisztikai fogadó helyszínek közlekedési kapcsolatrendszerének fejlesztése (pl.: kerékpárutak, akadálymentesítés)		Világörökség-várományos helyszínek teljeskörű feltárása és előkészítése

2. Örökségvezérelt környezetfejlesztés prioritás

2.1. Épített környezet védelme, műemlékvédelem

Rövid távú célpiramis			
célok	Nemzetközi szintű védelem elérése	Országosan védett műemlékek felújítása	Helyi építészeti örökség védelme
célok eléréséhez szükséges műveletek	Felkeresések, megalapozó tanulmányok készítése	Országos védelemre érdemes emlékeink számbavétele; felkeresések, tanulmányok készítése	Helyi védelemre érdemes emlékek számbavétele; önkormányzati rendeletek, tanulmányok készítése
	Tervezési feladatok	Tervezési feladatok	Tervezési feladatok
	Egyes pilot-projektek megvalósítása	Tervekkel bíró műemlék-helyreállítási kivitelezési munkák megkezdése	Tervekkel bíró örökség-védelmi kivitelezési munkák megkezdése

Középtávú célpiramis				
célok	Nemzetközi szintű védelem	Országosan védett műemlékek felújítása	Helyi építészeti örökség védelme	Általános építészeti kultúra fejlesztése
célok eléréséhez szükséges műveletek	Tervezési feladatok	Tervezési feladatok	Tervezési feladatok	Tervtanácsok életrehívása
	Világörökség-címet elnyert emlékeink integrált védelme, fejlesztése	Tervekkel bíró műemlék-helyreállítási kivitelezési munkák elvégzése	Tervekkel bíró örökség-védelmi kivitelezési munkák elvégzése	Tervezési és kivitelezési nívódíjak, tervpályázatok fedezet-biztosítása
	Kiadványok, publikációk	Kiadványok, publikációk	Kiadványok, publikációk	Kiadványok, publikációk

2.2. Természeti-táji örökség védelme

Rövid távú célpiramis				
célok	Turizmus szervezők számára promóciós anyagok, ismertető készítése	Testvérvárosi-, határmenti kapcsolatok, kulturális kapcsolatok erősítése zöld értelemben is, közös rendezvények	Fenntarthatóságot ösztönző helyi költségvetés- és adópolitika	Biológiai sokféleség, földtani értékek megőrzése
célok eléréséhez szükséges műveletek	Közös rendezvények, konferenciák szervezése a turizmus-szervezők és természetvédők részére; „Utazás” kiállításon résztvevő megyei szervezetek támogatása	Testvérvárosi és határmenti kapcsolatok bővítése környezet- és természetvédelmi vonatkozásokkal	Az önkormányzatok ökológiai szemléletű finanszírozási gyakorlatainak szintézise; A helyi, megyei és állami Környezetvédelmi Alapok kezelési gyakorlatának alapulvételével javaslatok kidolgozása, ajánlások megfogalmazása	A védett növény- és állatfajok, társulások fenntartását szolgáló kezelési tervek kidolgozása, ökológiai szemléletű tájgazdálkodás, egyedi tájértékek megőrzése Veszélyeztető tényezők feltárása
	Közös adatbázisok létrehozása, fenntarthatóság	Zöld szervezetek bevonása az interregionális kapcsolatokba	A ciklusra szóló gazdasági programok környezet- és természetvédelmi vonatkozásainak közkinccsé tétele (elemzések, kiadványok, konferenciák)	
	Védett területek turisztikai terhelhetőségének vizsgálata és ez alapján az optimális turisztikai szolgáltatások meghatározása	A hagyományos testvérvárosi kapcsolatok „zöldítése”, jó külföldi példák átvétele	A védett területeken gazdálkodók bevonása a természet- és tájvédelemben	

Középtávú célpiramis				
célok	Natúrparkok kialakítása a Bakonyalján és a Gerecsében, történeti kertek, arborétumok, kastélyparkok helyreállítása	Információs rendszerek, látogatóközpontok a megye több pontján, kiemelten a Duna-kanyarban és a meglévő ill. tervezett natúrparkokban	Környezet- és természetvédelmi konferenciák szervezése és hasonló külföldi rendezvényeken, találkozókra történő aktív részvétel	Folyamatos kapcsolat a védett területeken gazdálkodókkal és egyéb környezethasználókkal, a nagyvállalatok képviselőivel
célok eléréséhez szükséges műveletek	A térségben közelmúltban megalakított Vértesi és Sokorói Natúrparkok követendő példáinak átvétele	A természetvédelem minőségi fejlesztése (infotechnológia, eszközpark, látogatóbarát fejlesztések)	A zöld konferenciákat, rendezvényeket szervezők részére támogatási alap létrehozása	A védett területeken gazdálkodók regiszterének összeállítása, a tájfenntartó tevékenységet ösztönző alapok elősegítése
	A natúrparkok elkészült megvalósíthatósági tanulmányai alapján kistérségi és regionális források megteremtése a Bakonyalja és a Gerecse natúrparkjai számára	A spontán érdeklődés helyett fokozatosan irányítottá tenni a védett területek forgalmát (turista-utak, tanösvények, parkolók)	Környezet- és természetvédő szervezetek Országos Találkozójának (OT) megszervezése megyei helyszínen (Tata, Esztergom)	A nagy környezethasználók azonosítása, zöld gyakorlatuk megismerése és a termelés fenntarthatóságának elősegítése
	A natúrparkok megalakítását, működtetését felvállaló munkaszervezetek, egyesületek foglalkoztatási támogatása	Információs táblarendszerek létrehozása a megye minél több pontján, látogatóközpontok létrehozása a kiemelt helyszíneken, oktatási szerepük elősegítése		„Nyitott kapuk” kezdeményezés széles körű gyakorlatának kialakítása
	Természeti és műemléki védetség alatt egyaránt álló gyűjteményes növénykertek, történeti kertek megőrzése, helyreállítása			

2.3. Hátrányos helyzetű térségek; aprófalvak, tanyák, puszták, majorságok fejlesztése

Rövid- és középtávú célpiramis			
célok	A mezőgazdasági jelleg megőrzése	Új típusú lakó és üdülőfunkciók megteremtése	Az elérhetőség és az életfeltételek javítása
célok eléréséhez szükséges műveletek	Birtok és üzemi viszonyok rendezése	A tanyák, puszták, majorságok területén az ökoturizmus, egészségturizmus, stb. rekreációs tevékenységek megteremtése, az idegenforgalmi vállalkozások támogatásával.	Infrastruktúra fejlesztés az elektromos közműpótló megoldások –alternatív energiaforrások- illetve önálló rendszerek „ökoház” kialakításának ösztönzése
	A tanyák, puszták, majorságok ingatlanpiacának átláthatóvá, szabályozottá tétele	Az értékes egyedi kultúrtáji értékek megőrzése fenntartása	Vízpótlási és vízvisszatartási integrált fejlesztések, a külterületi, elsősorban telep-és lakóhelyhez kötött környezeti szennyező források feltárása, és felszámolása
	A tájgazdálkodásra, a piacképes biogazdálkodásra és a megújuló alapanyagok feldolgozására és helyben értékké történő alakítására alapozott kisipari tevékenység feltámasztása	.	Az információs technológiák alkalmazásával a távmunkába való bekapcsolódás feltételeinek biztosítása Az idősödő, rászoruló lakosság szociális és egészségügyi ellátásának fejlesztése. Falu- és tanyagondnoki szolgáltatás, indokolt esetben a belterületre költözés támogatása A közbiztonság megteremtése, hosszú ideje üresen álló létesítmények önkormányzati birtokba vétele és rehabilitációja.

2.4. Településfejlesztés, települési környezetvédelem

Rövid távú célpiramis					
célok	Településfejlesztés és tervezése	Víz Keretirányelv érvényre juttatása	Hulladékgazdálkodás korszerűsítése, Légszennyezés mérséklése	Zajártalom csökkentése	
célok eléréséhez szükséges műveletek	Integrált városfejlesztési ill. falumegújítási stratégiák elkészítése a természet- és tájvédelmi szempontok érvényre juttatásával	A vizek 2015-re elérendő jó ökológiai állapota megyei vonatkozású kritériumrendszerének meghatározása	Települési szilárd és folyékony hulladék közszolgáltatás korszerűsítése Környezettudatos szemlélet terjesztése	A koncentrált zajszennyező források (ipari üzemek, bizonyos szolgáltatások) visszaszorítása településrendezési eszközökkel	
	Település-megújítási akció-területekre fókuszáló tervezés; Egyedi vízellátású települések egészséges ivóvízzel történő ellátása	Tatai Öreg-tó és Által-ér vízgyűjtő rehabilitációja	Városi fűtőművek technológiai korszerűsítése, légszennyező hatásának mérséklése	Közeledési eredetű zajszennyezés visszaszorítása forgalomtechnikai módszerekkel	
	Tervekkel rendelkező település-megújítási akcióterületek rehabilitációja	Szennyvízcsatorna-hálózatra való rákötési arány további emelése	Közeledési eredetű levegőszennyezés mérséklése forgalomtechnikai módszerekkel	Többszintű védő fásítások	
Középtávú célpiramis					
célok	Településfejlesztés és tervezése	Vizes élőhelyek és vízgyűjtők komplex rehabilitációja	Légszennyezés mérséklése	Zajártalom csökkentése	Regionális hulladékgazdálkodási rendszerek kialakítása
célok eléréséhez szükséges műveletek	Település-megújítási akció-területekre fókuszáló tervezés	Szennyvíztisztító telepek további korszerűsítése, csatormára kötési arány jelentős emelése	Közeledési eredetű levegőszennyezést csökkentő elkerülő utak kialakítása	Közeledési eredetű zajszennyezést csökkentő elkerülő utak kialakítása	Az uniós pályázatok függvényében megtervezett rekultivációk, hulladékudvarok, átrakók és komposztáló megvalósítása
	Tervekkel rendelkező település-megújítási akcióterületek rehabilitációja	Ökológiai szemléletű tó- és folyógazdálkodás kialakítása	Oroszlányi Erőmű további blokkjainak biomassza alapú átállítása		Hulladékok energetikai célú hasznosítása
	A környezettudatos szemlélet elterjesztése és a szükséges intézményrendszer kiépítése és támogatása	Karszt-, réteg- és talajvizek mennyiségi és minőségi védelme			Talajvédelem, a termőtalajok mennyiségi és minőségi károsodását okozó területfelhasználási gyakorlat visszaszorítása (pl. barnamezős beruházásokkal)

2.5. Tájrehabilitáció, a nehézipari múlt tájsebeinek felszámolása

Rövid távú célpiramis			
célok	A gazdaság, a turizmusfejlesztés és a természetvédelem céljainak összehangolásával a természeti értékek helyreállításának pontos meghatározása	A víz, levegő és talajszennyezés megállítása érdekében a környezetkárosítás megszüntetése	Rehabilitációs ütemterv készítése
célok eléréséhez szükséges műveletek	Naprakész felmérés a nehézipari múlt tájsebeiről a környezet és természetkárosodás mértékéről.	Folyamatos monitoring alapján a környezeti károsodások figyelése és dokumentálása, a nyilvánosság hozzáféréseivel.	A tájsebek és károk ismeretében a kár mértékéről és veszélyességéről függően a gazdasági, turisztikai és természetvédelmi célok figyelembevételével a helyreállítások ütemezése.
	Az egyes tájsebek helyreállíthatóságánál alkalmazható technológiák meghatározása	A károk ismeretében a lehetséges rehabilitációs módszerek kiválasztása társadalmi egyeztetéssel.	Közérthető, tájékoztató kiadványok készítése a rekultivációs tervekről térségenként.

	A hasznosítás irányának meghatározása (pl. turisztikai, gazdasági, mezőgazdasági stb.), az ásványvagyon gazdálkodás stratégiájának kidolgozása a turisztikai, mezőgazdasági, vízgazdálkodási, környezet- és természetvédelmi szempontokkal összhangban	Környezeti kárelhárítási terv készítése	A potenciális befektetők részére ösztönző rendszer kidolgozása.
--	--	---	---

Középtávú célpiramis			
célok	A nehézipari múlt tájsebeinek felszámolásával a karsztvízbázisok, a talaj, a levegő elszennyeződésének megakadályozása	Folyamatos együttműködés az önkormányzatok, gazdálkodó szervezetek, civil szervezetek, hatóságok között a tájrendezési feladatok megoldásában	Gazdaságfejlesztésben, turizmus fejlesztésben, idegenforgalomban érdekelt befektetők felkutatása
célok eléréséhez szükséges műveletek	Felhagyott bányaterületek rehabilitációja Bányagödörök a) Szénbányászat (Nagygyháza, Bajna) b) Kő és murvabányák (Nyergesújfalu, Lábatlan, Csolnok, Epöl, Süttő, Bajna, Dorog, Vértesszőlős, Tatabánya, Tardos, Vértestolna, Mátyás) c) Homok, kavics, agyag - homok: Máriahalom, Tokod, Piliscsév, Baj, Dunaalmás, Csép, Tata, Császárt - agyag: Neszmély, Tata, Kisbér - kavics: Bábolna, Ács, Naszály, Grébics, Bársonyos, Tata		Kőbányák tájrendezése a hasznosítási lehetőségek feltárásával (pl. hegymászó paradicsom kialakítása a Gerecsében)
	Meddőhányók, zagytározók, pernyehányók tájrendezése, a másodlagos kiporzás megakadályozása (Almásfüzitő, Lencsehegy, Dorog, Tatabánya, Tokod, Sárissáp, Csolnok, Mátyás, Oroszlány, Pusztavám, Bokod, Vértessomló)		

2.6. Korszerű környezetbarát technológiák ösztönzése az ipari, illetve szolgáltató szektorban

Rövid távú célpiramis			
célok	A gazdaságfejlesztési célokkal összehangoltan az elvárt környezetvédelmi célok meghatározása	A környezetbarát technológiák alkalmazási lehetőségeinek feltárása, a különböző ipari és szolgáltatási területeken	Hiteles, gyors információ áramlás biztosítása a korszerű, környezetbarát technológiák ösztönzése céljából
célok eléréséhez szükséges műveletek	A célok összehangolása a támogató és a kerüendő technológiák meghatározása	A leginkább környezetszennyező gazdálkodó szervezetek és technológiák számbavétele valamint annak kimutatása, hogy hol válthatók ki a meglévők korszerűbbre és a környezetet kevésbé veszélyeztetőkre	Pontos adatbázis a környezetszennyezések mértékéről, valamint a technológia transzfert elősegítő szervezetekről, információs adatbázis készítése
	Az új befektetők kiválasztásánál a környezetbarát technológia alkalmazása alapvető feltételként való előírása	Az elvárt paraméterek pontos meghatározása, a beruházás helyszínétől függően	A környezetvédelmi elvárások egzaktt publikálása a potenciális befektetők felé
		az ásványvagyon gazdálkodás stratégiájának kidolgozása a turisztikai, mezőgazdasági, vízgazdálkodási, környezet- és természetvédelmi szempontokkal összhangban	Promóciós anyagok, ismertetők készítése, publikálása, a megfelelő image kialakítása

Középtávú célpiramis			
célok	Harmonikus és ésszerű viszony alakuljon ki a gazdaság és a környezet igénybevétele között	Folyamatos, állandó kapcsolat a gazdálkodó szervezetek, önkormányzatok, civil szervezetek között a környezetbarát technológiák ösztönzése érdekében	A környezettudatos gazdálkodás elvének terjesztése
célok eléréséhez szükséges műveletek	Valós ösztönző rendszer kidolgozása mind a vállalkozói, mind a szolgáltatói, mind pedig a lakosság számára a környezetbarát technológiák alkalmazására	Állandó egyeztetés az önkormányzatok, gazdálkodó szervezetek, hatóságok, civil szervezetek között a környezetbarát technológiák kiválasztása érdekében	Reális jövőképek kidolgozása és propagálása valamint a veszélyek megismertetése
	Pályázati lehetőségek, adókedvezmények feltérképezése, kidolgozása	A technológiai transzferrel foglalkozó szervezetek, hídképző szervezetek támogatása	Az iskolai nevelés, konferenciák, ismeretterjesztő anyagok révén a környezettudatos szemlélet terjesztése

2.7. A hatékonyabb energiagazdálkodás ösztönzése az önkormányzati, a vállalkozói és a lakossági területen

Rövid távú célpiramis			
célok	Az önkormányzati ingatlanvagyon energetikai auditjának elvégzése	A rendezési tervek készítésében az energetikai szempontokat figyelembe kell venni.	Energiahatékonysági mintaprojektek megvalósulásának elősegítése
célok eléréséhez szükséges műveletek	Folyamatos kapcsolat az érintettekkel, potenciális kedvezményezettekkel	Megújulókat és a távhőt ösztönző helyi adópolitikák	Potenciális befektetők számára promóciós anyagok , ismertető készítése, publikálása (
		Szakmai vitafórumok, konzultációk a döntéshozók és a energetikával foglalkozó reál ágazati szakemberek között	Környezetterhelési díj mértéke és arányainak felvétele a hatékonyságnövelése érdekében
			Megújuló villamos energia kötelező átvétele

Középtávú célpiramis				
célok	Energetikai szempontból rossz minőségű lakó- és önkormányzati épületek felújítása	„Energiatudat” kialakítása; Az energiatakarékos szemléletmód folyamatos terjesztése	Kapcsolt hő- és villamosenergia-termelő egységek kiépítése, fejlesztése	Települési, kistérségi és megyei energiastratégiák összeállítása, bevezetése; illetve elfogadtatása
célok eléréséhez szükséges műveletek	Önkormányzati tulajdonban lévő, közüzemi szolgáltatásként működő távhő szolgáltatások átlátható, költségarányos, árképzése.	Tanácsadó központok fejlesztése, ill. kialakítása az önkormányzatokkal és oktatási intézményekkel is együttműködésben.	Ipari Parkok bekapcsolása a távhőszolgáltatásba.	Pályázati lehetőségek biztosítása
			Az indokolt ráfordításokat elismerő és megfelelő jövedelmet biztosító, de a szolgáltató és a fogyasztó részéről is takarékosságra ösztönző tarifarendszer kialakítása és bevezetése, az ehhez szükséges műszaki feltételek biztosítása	

2.8. Vízgazdálkodás, katasztrófavédelem

Rövid távú célpiramis (vízgazdálkodás)			
célok	Víz Keretirányelv érvényre juttatása	Karsztvizek mennyiségi és minőségi védelme	A vízgazdálkodás szervezeti és finanszírozási hátterének erősítése
célok eléréséhez szükséges műveletek	A vizek 2015-re elérendő jó ökológiai állapota megyei vonatkozású kritériumrendszerének meghatározása és annak megvalósítása	Műszaki védelem előkészítése és megteremtése a karsztforrások újrakadásti területein (főként Tatán, Dunaalmáson)	Vízgyűjtőgazdálkodási tanácsok és a VKI hatékony végrehajtásához szükséges szakmai koordinációk létrehozása
	A VKI gyakorlati végrehajtásához szükséges feladatok (monitoring is)	Szennyvíztisztítás és elvezetés fejlesztése főként a Kisbéri kistérségben	Határmenti kapcsolatok, műszaki együttműködések erősítése vízgazdálkodási értelemben is (közös beruházások, információs rendszerek)
	Települési csapadékvízvezető rendszerek kiépítése, fejlesztése	Bányászati, ipari és ivóvíz célú vízemelések integrált keretrendszerének meghatározása, mennyiségi és minőségi monitoring megteremtése	A tudományos, ismeretterjesztési és információtechnológiai kezdeményezések támogatása (monitoring rendszerek, Magyar Hidrológiai Társaság vándorgyűlései, konferenciák stb.)

Rövid távú célpiramis (katasztrófavédelem)			
célok	SEVESO II. irányelvek érvényesítése.	A megye mentő-tűzvédelmi helyzetének erősítése	Veszélyhelyzetekre történő reagálóképesség erősítése, kezelésük hatékonyságának növelése
célok eléréséhez szükséges műveletek	Hatósági tevékenység végzése.	A tűzoltóságok és tűzoltó egyesületek személyi és tárgyi (technikai) feltételrendszerének folyamatos fejlesztése.	Az operatív tevékenységhez szükséges szakemberállomány biztosítása.
	Tervezési, lakosságfelkészítési tevékenység végzése.	Az EU normákhoz igazodó vonulási idő biztosítása.	A beavatkozásokhoz szükséges technikai feltételrendszer folyamatos biztosítása, illetve fejlesztése.
	Részleges és teljes védelmi tervgyakorlatok végrehajtása.	A hatósági, megelőzési tevékenység színvonalának emelése, a beavatkozó állomány képességeinek folyamatos fejlesztése.	Az állomány folyamatos képzése, gyakoroltatása.

Középtávú célpiramis (vízgazdálkodás)				
célok	Dombvidéki felszíni vízelvezetés fejlesztése	Ár- és belvízvédelmi biztonság teljes körű megteremtése	Vizes élőhelyek és vízgyűjtők komplex rehabilitációja	Az ivóvízellátás fejlesztése
célok eléréséhez szükséges műveletek	Hidrológiai észlelő és előrejelző rendszerek kiépítése illetve korszerűsítése a Concón és az Által-éren	Árvízvédelem a 2 dunai öblötben	A Tatai Öreg-tó és Által-ér vízgyűjtő komplex rehabilitációja	Külterületi majorok, puszták regionális ivóvízhálózatról történő ellátása
	Kistérségi felszíni vízrendezési programok	Dunai hajózás és átkelés feltételeinek javítása az ökológiai elvek szem előtt tartásával	Duna mellékágrendszerének rehabilitációja (Koppánymonostor, Szőny, Neszmély, Tát)	Parti szűrésű ivóvízbázisok védelme (potenciális szennyezőforrások kockázatainak csökkentése a Duna mentén)
	Mezőgazdasági vízrendezések, meliorációk felülvizsgálata	Belvízvédelem fejlesztése az ökológiailag is indokolt kereteken belül	A vizes élőhelyeken történő fenntartható gazdálkodás elősegítése	A vízellátás környezeti és műszaki biztonságának fejlesztése, a szolgáltatott ivóvíz minőségének javítása

Középtávú célpiramis (katasztrófavédelem)				
célok	A polgári védelem feladatrendszerének korszerűsítése.	A lakosság riasztási, tájékoztatási, felkészítési rendszerének korszerűsítése.	Hatósági, szakhatósági tevékenység fokozása.	A közigazgatás átalakulásához, a kistérségekhez kapcsolódó szervezeti forma kialakítása.

célok eléréséhez szükséges műveletek	Jogszályalkotási, harmonizációs tevékenység.	A lakosság riasztását szolgáló eszközök modernizációja (MOLARI rendszer)	Új hatósági jogkörök beépítése a működési rendbe (ADR)	A polgári védelmi irodák működési feltételeinek biztosítása.
	Polgári védelmi tervezési, képzési rendszer módosítása.	Lakossági tájékoztató kiadványok készítése, terjesztése.	Helyszíni ellenőrzések számának növelése.	A területi munka jellegének erősítése.
	Polgári védelmi szervezetek korszerűsítése, alkalmazási feltételeik biztosítása.	Tanulóiifjúság felkészítésének folytatása.		

3. Humán erőforrás- és közösségfejlesztés prioritás

3.1. Oktatás, képzés, szakképzés fejlesztése

Rövid távú célpiramis			
célok	A szakképzési rendszer felülvizsgálata és átalakítása	A kereslethez igazodó, dinamikus oktatási rendszer létrehozása	Oktatási infrastruktúra fejlesztése
célok eléréséhez szükséges műveletek	A középfokú oktatási intézmények képzési struktúrájának felülvizsgálata (profilizáltítás)	A munkaerő-kereslet változásainak, a trendek folyamatos nyomon követése, rendszeres felülvizsgálat és utóértékelések készítése	Épületek, tantermek, csoportszobák, tanműhelyek, laborok, sport-, közösségi és rekreációs célú helyiségek, kollégiumok, oktatóközpontok fejlesztése, mely lehetővé teszi az oktatás hatékonyságának növeke- dését és az esélyegyenlőség megvalósulását
	A képző szervezetek szerepének átgondolása	A képzés munkaerő-kereslethez való igazítása adminisztratív eszközökkel	Az „intelligens iskola” infrastruktúrájának fejlesztése (Az IKT eszközök fejlesztése)
	Együttműködés a termelői- és szolgáltatóipar képviselőivel	Ösztönző rendszer kidolgozása, mely a kívánt irányba tereli a pályaválasztókat	Az általános iskolák infrastruktúrájának többcélú hasznosításra is alkalmassá tétele (elsődlegesen a kisebb településeken)
	Pályaorientációs programok támogatása (pl.: képesség – tehetség - érdeklődés mérési eszköztár létrehozása)	Hatékonyan működő, versenyképes, színvonalas tudást nyújtani képes rendszer létrehozása	Humán infrastruktúra (óvónők, pedagógusok, szakoktatók) fejlesztése, folyamatos továbbképzése
	A szakképzés területén az elhelyezkedés folyamatos vizsgálata.	A középfokú oktatásban végzett tanulók további sorsának nyomon követése, ennek megfelelő dokumentálása	
	Térségi Integrált Szakképző Központ fenntartása, fejlesztése		

Középtávú célpiramis			
célok	A felsőoktatás, különösen a műszaki felsőoktatás erősítése	A munkavállalók szakmai ismereteinek növelése	Az esélyegyenlőség megteremtése az oktatás minden szintjén
célok eléréséhez szükséges műveletek	A megyei műszaki felsőoktatás beindítása és fejlesztése	A felnőttoktatás támogatása	Szakszerű nevelés, oktatás biztosítása a sajátos nevelésű gyermekek részére
	A megye bekapcsolása a hazai és nemzetközi tudományos közéletbe	Az élethosszig tartó tanulás elterjesztése	A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulók segítése, integrációjuk támogatása
	Alkalmazott kutatásokat végző központok alapítása, új oktató- kutatóhelyek, központok létesítése	Idegennyelv-tanulás, számítógépes- vállalkozói, projektmenedzsment- és pályázati ismeretek elsajátításának támogatása	A nemzetiségi oktatás feltételeinek erősítése

3.2. Egészségügy és szociális ellátás fejlesztése

Rövid távú célpiramis			
célok	Az egészségi állapot megőrzésének, a betegségek megelőzésének, az egészségkárosító hatások csökkentésének előtérbe helyezése az élet valamennyi területén	Az egészségügyi ellátás fejlesztése	Szociális alapellátás bővítése
célok	Az egészségnevelés fejlesztése, elterjesztése annak keretében	A járóbeteg szakellátás fejlesztése	A szociális alapellátási formák (házigondozás, étkeztetés,

eléréséhez szükséges műveletek	hangsúlyozva az egyén lehetőségeit és felelősségét egészsége megőrzésével kapcsolatban		családsegítés, gyermekjóléti rendszer) tárgyi és személyi feltételeinek megteremtése valamennyi településen
	Az ifjúság-egészségügyi gondozás terén a kiskorúak testi és lelki fejlődésének biztosítása	Sürgősségi betegellátás fejlesztése (mentőszolgálat fejlesztése, egynapos sebészet kialakítása), hiányzó osztályok, műszerpark felállítás megyénk kórházaiban	A meglévő ellátási formáknál a minőségi feltételek biztosítása
	A munkakörnyezet javítása oly módon, hogy az egyént munkavégzése közben ne érje káros fizikai, túlzott lelki terhelés	Az egészségügyi dolgozók számára a továbbképzés tárgyi és személyi feltételeinek biztosítása a megszerzett ismeretek szinten tartása, fejlesztése érdekében	
		Otthoni szakápolás fejlesztése	

Középtávú célpiramis			
célok	Az egészségügyi ellátó intézmények fejlesztése, korszerűsítése	A szociális ellátás intézményrendszerének fejlesztése	Az egészségügy finanszírozási rendszerének átalakítása
célok eléréséhez szükséges műveletek	Az alapellátás orvosi és fogorvosi gép-műszer parkjának fejlesztése a prevenció és a gyógyítás területén	A szociális intézményrendszer ütemezett fejlesztése a mennyiségi és minőségi elvárások és igényeknek való megfelelés érdekében	A társadalombiztosítási rendszer reformja: a kiegészítő biztosítók megjelenése
	A védőnői szolgálat fejlesztése megfelelő műszaki háttérrel	A meglévő intézményrendszer átalakítása, korszerűsítése; valamint a hiányzó ellátási formák létrehozása és az egymásra épülő struktúra kialakítása.	Az egészségügyi ellátó intézmények teljesítményalapú finanszírozása, versenyhelyzet megteremtése (pl.: házi orvosoknál a depressziós finanszírozás eltörlése)
	A megyében található fekvőbeteg ellátó intézmények épületekonstrukciója, fejlesztése; valamint a gép-műszer park korszerűsítése	A tartós elhelyezést biztosító intézmények fejlesztése	

3.3. Foglalkoztatottság növelése

Rövid távú célpiramis			
célok	Meglévő munkahelyek megőrzése	Új munkahelyek teremtése a többi intézkedéssel összhangban	A munkaerő-piaci kereslet és kínálat összhangjának javítása
célok eléréséhez szükséges műveletek	Munkahelyek megőrzésének támogatása adókedvezmények-kel	Munkahelyek létrehozása főként a non-produktív ágazatokban – például az erdőgazdálkodás és a turizmus területén	A kínálat kereslethez való hozzáigazítása
		Önálló vállalkozás indításának támogatása	A szakképzési rendszer felülvizsgálata, szükség esetén átalakítása
			Átképzés támogatása

Középtávú célpiramis			
célok	Az esélyegyenlőség megteremtése a munkaerőpiacon	A „nem hagyományos foglalkoztatás” támogatása	A pályakezdekők munkába állásának segítése
célok eléréséhez szükséges műveletek	Az idősebb korosztályok foglalkoztatásának elősegítése	Távmunka, részmunkaidős foglalkoztatás támogatása	Gyakornoki programok támogatása
	Megváltozott munkaképességű és fogyatékos emberek foglalkoztatásának támogatása		Start-program kiterjesztése (adókedvezmények biztosítása)
	Munkaerő-piaci szempontból hátrányos helyzetű emberek (pl.: alacsony iskolai végzettségűek, tartós munkanélküliek, nők...) foglalkoztatásának támogatása		Munka- és pályainformációs rendszer fejlesztése

3.4. A kulturális örökség és a hagyományok őrzése, kulturális fejlesztések

Rövid távú célpiramis			
célok	Értékrend-formálás	A kulturális értékek hatékonyabb terjesztése	Új művészeti alkotások létrejöttének ösztönzése, valamint az amatőr művészeti tevékenység támogatása
célok eléréséhez szükséges műveletek	A kultúra és a hagyományok jelentőségének, szerepének hangsúlyozása a fogyasztói társadalom értékrendjével szemben	Attraktív és informatív kulturális kiadványok készítése, amelyek bemutatják értékeinket.	Lehetőség biztosítása a kortárs művészeknek alkotásuk prezentálására
	A környezetkultúra elterjedésének támogatása	A modern kommunikációs csatornák kihasználása a kultúra népszerűsítése érdekében	Művészeti tevékenység adókedvezményekkel való támogatása

Középtávú célpiramis		
célok	A megye kulturális értékeinek fejlesztése	A kulturális szolgáltatások komplexszé tétele
célok eléréséhez szükséges műveletek	A megye gazdag épített örökségének, a műemléki környezetnek a megóvása; a történelmi múlt örökségeinek nagyobb fokú kihasználása	A helyi erők mozgósítása, a lokálpatriotizmusban szunnyadó, s a helyi érdekek feltárásában rejlő lehetőségek kihasználása
	Az épített örökség rendbetétele, újjáteremtése, és a gondos karbantartás	Magas színvonalú kulturális szolgáltatás általánossá tétele
	Magántőke bevonása a fejlesztésekbe	

3.5. Ifjúsági és sport-célú fejlesztések

Rövid távú célpiramis				
célok	A mozgás, a sport népszerűsítése a lakosság körében, kiváltképp a fiataloknál	Az aktív és egészséges életmódra való nevelés támogatása	Közösségi élet fejlesztése, szabadidő hasznos eltöltése, közösségi élet színtereinek biztosítása	A drogprevenció támogatása, az alkoholfogyasztás és dohányzás visszaszorítása, ezen termékek árusítására vonatkozó szabályok betartásának szigorúbb ellenőrzése
célok eléréséhez szükséges műveletek	Sport programok, népszerűsítő rendezvények szervezése, minél több sportág bevonásával	Az iskolai testnevelés oktatás és a diáksport szerepének és színvonalának erősítése	Közösségi helyek, találkozási lehetőségek bővítése	Drogprevenációs előadások szervezése
	Tömegsport támogatása	Utánpótlás nevelés támogatása, szervezése	Szakmai, kulturális, közösségi programok szervezése	Szenvedélybetegségek kezelésének támogatása
	Szabadidős programok szervezése (kulturális, sport) az oktatási intézmények, a művelődési intézmények és a (sport)egyesületek együttműködésével	A sport, az aktív életmód támogatása, ösztönzése az iskolákban	Az ifjúság bevonása a társadalmi szemlélet formálásába, a demokráciára, önkormányzatiságra nevelés megvalósítása	Árusító helyek ellenőrzésének fokozása

Középtávú célpiramis	
célok	Sportolásra, szabadidő tevékenységekre, közösségi programokra, szórakozásra alkalmas területek helyiségek, létesítmények létrehozása, karban tartása
célok eléréséhez szükséges műveletek	Sport létesítmények létrehozása, felújítása, fejlesztése, karbantartása
	Parkok, közösségi terek létrehozása, felújítása, fejlesztése, karbantartása
	Közművelődési intézmények, közösségi házak, ifjúsági központok támogatása

3.6. A nemzetiségi hagyományok, értékek érvényesítése

Rövid távú célpiramis	
cél	A tárgyasult kulturális örökség felmérése

Középtávú célpiramis		
célok	Nyelvmegőrzés támogatása	A tárgyasult kulturális örökség fenntartása
célok	Nemzetiségi nyelvek oktatása	Ezen értékek bemutatható és/vagy kutatható állapotban tartása
eléréséhez szükséges műveletek	Fenti célhoz szükséges humán erőforrás biztosítása	

3.7. A társadalmi aktivitás növelése

Rövid távú célpiramis				
célok	Társadalmi, civil együttműködések létrehozása és működtetése a társadalmi kontroll és az érdekérvényesítés érdekében	Képviselési, érdekeltségi rendszerek létrehozása, a meglévők aktivizálása	Tájékoztató fórumok a rendszeres, folyamatos információcserére	Információs adatbázisok létrehozása
célok	Településenként, kistérségenként a működő társadalmi és civil szervezetek felmérése	Működési területenként, közös célok érdekében együttműködések kialakítása	Civil szervezetek bevonása az önkormányzati döntés előkészítésekbe. Társadalmi vélemények meghallgatása.	Az egész megyére vonatkozó adatbázis kialakítása
eléréséhez szükséges műveletek				

Középtávú célpiramis			
célok	A civil szféra erősítése városon és falun egyaránt. A civil társadalom fejlesztése.	Hatékony részvétel a helyi, kistérségi, megyei döntéshozatalban.	A civil szervezetekről, tevékenységükről, szolgáltatásaikról adatbázisok közzétételének létrehozása, folyamatos karbantartása
cél eléréséhez szükséges műveletek	A helyi erők mozgósítása, a lokálpatriotizmusban rejlő erő, a helyi érdekek feltárása	Tapasztalatcserék, találkozások szervezése az önkormányzatok és a civil szervezetek között	Környezetvédelmi, szociális, kulturális, hagyományörző, sport, szakmai stb. célú szervezetekről információ biztosítás, internetes tanácsadás
	Egyes társadalmi, szakmai csoportok támogatásával a kirekesztés, a hátrányos megkülönböztetés megakadályozása, az esélyegyenlőség megteremtése	Helyi, kistérségi, megyei civil fórumok működtetése	Tájékoztató kiadványok készítése a civil szervezetekről
	A környezetvédelemmel foglalkozó szervezetek érdekérvényesítő képességének növelése	Aktív részvétele a szervezeteknek a helyes társadalmi tudatformálásban	Civil expók szervezése térségenként
	A KKV-k tevékenységét segítő szervezetek támogatása		A szervezetek összefogásával figyelemfelkeltő akciók szervezése
	A kulturális hagyományok őrzése, a kultúra fejlesztése		Fesztiválok szervezése, népi hagyományok újraélesztése
	Sport és szabadidős tevékenységekre létrejött szervezetek támogatása az egészségmegőrzés érdekében		

3.8. Társadalmi befogadást támogató fejlesztések

Rövid távú célpiramis			
célok	A hátrányos helyzetű csoportok meghatározása, a támogatási igények felmérése, a módszerek kidolgozása	A támogatási rendszerbe bevonható szervezetek, intézmények feltárása	Az érintettek számára elérhető információ biztosítása a lehetőségekről
célok eléréséhez szükséges műveletek	Felmérés készítése térségenként a hátrányos helyzetű személyekről és ezzel szinkronban a támogatási lehetőségek és módszerek meghatározása	A támogatásban résztvevő szervezetek és a területi igények összehangolása	Kiadványok készítése, tanácsadó szolgálat működtetése, internetes adatbázis készítés

Középtávú célpiramis				
célok	A fogyatékkal élők társadalmi befogadása	A hajléktalanok társadalmi befogadása	Hátrányos helyzetű népcsoportok társadalmi befogadása	A munkaerőpiacról kiszorult 50 év felettiek visszavezetése a munkavilágába
célok eléréséhez szükséges műveletek	Munkalehetőségek biztosítása részükre - otthon végezhető - szociális foglalkoztatók	Otthonteremtő programok elindítása (elnéptelenedő falvak benépesítése) helyi munkavégzéssel	A munkaerőpiacon hiányszakmának számító területekre nappali rendszerű képzés	Átképző programok szervezése a munkaerőpiac igényeinek figyelembevételével
	A közintézmények akadálymentesítése, vakok és gyengénlátók közlekedésének segítése	Korszerűbb hajléktalan ellátás szervezése	A felnőttképzés vonzóvá tétele pozitív példák bemutatása	Idegen nyelvek oktatásának támogatása az 50 év feletti diplomás munkanélkülieknek
	A fogyatékkal élők otthoni gondozásának támogatása		A szegregálódás megakadályozása	

4. Kapcsolatfejlesztés - eszközök és funkciók - prioritás

4.1. Közlekedésfejlesztés – a fizikai elérhetőség javítása

Rövid távú célpiramis		
célok	Tervezés	Tervezés és kivitelezés
műveletek	A Duna hajózhatóságának fejlesztése, ahhoz kapcsolódó közlekedési létesítmények kiépítése	A megye külső kapcsolatrendszerének javítása észak-dél irányban
	Autópálya –fejlesztés	A megye belső kohézióját elősegítő hálózatok fejlesztése, és megteremtése, a zsák települések elérhetőségének javítása. Az országos fő és mellékút hálózati elemek korrekciója
	A közösségi közlekedés fejlesztése és egymással való összehangolása	A kerékpárút hálózat fejlesztése és kiépítése
		A vasúti fejlesztése, ezen belül a Budapest elővárosi vasútvonal fejlesztése A megyei vasútvonalak korszerűsítése, a megye külső kapcsolatait elősegítő szakaszok fejlesztése, illetve kiépítése Tatabánya-Székesfehérvár közötti vasúti kapcsolat megteremtése, az Oroszlány –Mór közötti szakasz kiépítése
		Az önkormányzati utak fejlesztése, a városokon belüli szerkezeti hiányosságok pótlása

Középtávú célpiramis		
célok	Kivitelezés	Tervezés és kivitelezés
műveletek	A kerékpárút hálózat fejlesztése és kiépítése	A megye külső kapcsolatrendszerének javítása észak-dél irányban
	A vasúti fejlesztése, ezen belül a Budapest elővárosi vasútvonal fejlesztése, valamint a Tatabánya-Székesfehérvár közötti vasúti kapcsolat megteremtése	A megye belső kohézióját elősegítő hálózatok fejlesztése, és megteremtése, a zsák települések elérhetőségének javítása. Az országos fő és mellékút hálózati elemek korrekciója

		Autópálya –fejlesztés
		A Duna hajózhatóságának fejlesztése, ahhoz kapcsolódó közlekedési létesítmények kiépítése
	Közösségi közlekedés fejlesztés kivitelezése, az autóbusz pályaudvarok összekötése a vasúti pályaudvarokkal	A közösségi közlekedés fejlesztése és egymással való összehangolása
		Az önkormányzati utak fejlesztése, a városokon belüli szerkezeti hiányosságok pótlása

A megyei közúthálózat fejlesztése

A megyei úthálózat fejlesztésre és korszerűsítésre hatással lévő operatív programok és akcióterv alapján az alábbiakban részletezett feladatok megvalósítására kerülhet sor rövid, illetve középtávon:

RÖVIDTÁVÚ FEJLESZTÉSI PROGRAM 2007-2013 évek közötti kivitelezéssel**I. Nemzetközi elérhetőség****Tervezett költség**

1.)	10. sz. főút Megyehatár – Keszthely szakasz fejlesztése	840 millió Ft
	o Fejlesztés jellege: új út építése	
	o Össz-hossz: 4,0 km	
	o Sáv: 2×1, majd 2×2	
2.)	Új Duna-Híd (Komárom-Komárno)	3 milliárd Ft
	o Fejlesztés jellege: új híd kiépítése	
	o Össz-hossz: 0,8 km	
	o Sáv: 2×1	
3.)	Komárom elkerülő I. ütem	700 millió Ft
	o Fejlesztés jellege: új út építése	
	o Össz-hossz: 3,0 km	
	o Sáv: 2×1	
4.)	13. sz. főút Komárom elkerülő I. ütem – M1 csomópont	1,4 milliárd Ft
	o Fejlesztés jellege: korszerűsítés	
	o Össz-hossz: 6,0 km	
	o Sáv: 2×1, majd 2×2	
5.)	M1 csomópont – Megyehatár
(Komárom-Tata-Oroszlány-Mór közúti tengely részeként)	4,9 milliárd Ft
	o Fejlesztés jellege: új főút kiépítése	
	o Össz-hossz: ~31,0 km	
	o Sáv: 2×1, majd 2×2	

II. Regionális elérhetőség**Tervezett költség**

1.)	8119. sz. ök út 43+311-48+510 szakasz fejlesztése
Oroszlány-Környe majki elágazás – Környe átkelési szakasz	504 millió Ft
	o Fejlesztés jellege: korszerűsítés	
	o Össz-hossz: 4,8 km	
	o Sáv: 2×1	
2.)	8135. sz. ök út 0+000 – 6+508 szakasz fejlesztése
Környe-Tatabánya	975 millió Ft
	o Fejlesztés jellege: korszerűsítés	
	o Össz-hossz: 6,5 km	
	o Sáv: 2×1	

KEM STRATÉGIAI PROGRAM

3.)	8119. sz. ök út 56+177-60+460 szakasz fejlesztése
Tata M1-Ady E út közötti szakasz
o Fejlesztés jellege: korszerűsítés
o Össz-hossz: 4,3 km
o Sáv: 2×2	452 millió Ft
4.)	8143. sz. ök út 2+402-9+728 szakasz fejlesztése
Oroszlány-Bokod
o Fejlesztés jellege: korszerűsítés
o Össz-hossz: 9,7 km
o Sáv: 2×1	260 millió Ft

III. Kistérségi elérhetőség

Tervezett költség

1.)	1126-1125. sz. összekötőút fejlesztése
o Fejlesztés jellege: korszerűsítés
o Össz-hossz: 8,0 km
o Sáv: 2×1	280 millió Ft
2.)	1105. sz. összekötő út fejlesztése, Bajna és Szomor
elkerülő szakasz kiépítése
o Fejlesztés jellege: új út építése + korszerűsítés
o Össz-hossz: 17,0 km
o Sáv: 2×1	2,7 milliárd Ft

IV. Helyi elérhetőség

Tervezett költség

1.)	Várgesztes – Majk összekötőút
o Fejlesztés jellege: új út építése
o Össz-hossz: 2,5 km
o Sáv: 2×1 | 800 millió Ft |
|-----|--|---------------|

V. Kerékpárutak

Tervezett költség

1.)	Duna-menti kerékpárút hálózat (I. ütem)
o Fejlesztés jellege: új út építése
o Össz-hossz: 88,2 km	2,5 milliárd Ft
2.)	Által-ér völgyi kerékpárút (Tata-Tatabánya)
o Fejlesztés jellege: új út építése
o Össz-hossz: 6,4 km	200 millió Ft
3.)	Komárom-Kisbér – Balaton	2,0 milliárd Ft

KÖZÉPTÁVÚ FEJLESZTÉSI PROGRAM 2013-2020 évek közötti kivitelezéssel

I. Nemzetközi elérhetőség

Tervezett költség

1.)	81. sz. főút fejlesztése Megyehatár-Megyehatár között
(Kisbér északi elkerülőút) | 50 milliárd Ft |
|-----|---|----------------|

KEM STRATÉGIAI PROGRAM

- o Fejlesztés jellege: új út építés + szakaszos kapacitásbővítés
 - o Össz-hossz: 20,4 km
 - o Sáv: 2×1, majd 2×2
- 2.) 13. sz. főút Kisbér-M1 szakasz fejlesztése 50 milliárd Ft
 - o Fejlesztés jellege: korszerűsítés
 - o Össz-hossz: 20,0 km
 - o Sáv: 2×2
- 3.) Új Duna-Híd (Esztergom-Párkány) 30 milliárd Ft
 - o Fejlesztés jellege: új híd kiépítése
 - o Össz-hossz: ~1,2 km
 - o Sáv: 2×1
- 4.) M100 Megyehatár-Megyehatár 55 milliárd Ft
 - o Fejlesztés jellege: új út kiépítése
 - o Össz-hossz: ~23,0 km
 - o Sáv: 2×2 sáv

II. Regionális elérhetőség

Tervezett költség

- 1.) 88. sz. főút Bakonybánk-Esztergom szakasz 180 milliárd Ft
 - o Fejlesztés jellege: főúttá való fejlesztés
 - o Össz-hossz: ~90,0 km
 - o Sáv: 2×1
- 2.) 1. sz. főút Komárom déli elkerülőút II. ütem 25 milliárd Ft
 - o Fejlesztés jellege: új út építése
 - o Össz-hossz: 10,5 km
 - o Sáv: 2×1+kapaszkodósáv
- 3.) Komárom – M1 csomópont (Komárom-Tata-Oroszány-Mór közúti tengely részeként) 50 milliárd Ft
 - o Fejlesztés jellege: új út építése + 8139. ök. út korszerűsítése
 - o Össz-hossz: ~20,0 km
 - o Sáv: 2×1
- 4.) 1. sz. főút Tatabánya a.p. csp – Vértesszőlős – Tata elkerülő szakasz építése 32 milliárd Ft
 - o Fejlesztés jellege: új út építése
 - o Össz-hossz: 15,5 km
 - o Sáv: 2×1

III. Kistérségi elérhetőség

Tervezett költség

- 1.) Nyergesújfalu-Lábatlan-Süttő 10. sz. főút elkerülő szakasz 80 milliárd Ft
 - o Fejlesztés jellege: új út építése
 - o Össz-hossz: ~15,0 km
 - o Sáv: 2×1

IV. Helyi elérhetőség

Tervezett költség

- 1.) Baj – 1128. sz. összekötőút 5 milliárd Ft

KEM STRATÉGIAI PROGRAM

	o Fejlesztés jellege: új út építése	
	o Össz-hossz: 1,7 km	
	o Sáv: 2×1	
2.)	Csatka – 8219. sz. összekötőút	9 milliárd Ft
	o Fejlesztés jellege: új út építése	
	o Össz-hossz: 3,9 km	
	o Sáv: 2×1	
3.)	Dunaszentmiklós – Neszmély (10. sz. főút) összekötőút	10 milliárd Ft
	o Fejlesztés jellege: új út építése	
	o Össz-hossz: 4,5 km	
4.)	Hántai bekötőút (8208. sz. összekötőútról)	5 milliárd Ft
	o Fejlesztés jellege: új út építése	
	o Össz-hossz: 2,1 km	
	o Sáv: 2×1	
5.)	Mogyorósbánya – Bajót összekötőút	7 milliárd Ft
	o Fejlesztés jellege: új út építése	
	o Össz-hossz: 3,2 km	
	o Sáv: 2×1	
6.)	Piliscsév – 11126. sz. ök. út kapcsolat	7 milliárd Ft
	o Fejlesztés jellege: új út építése	
	o Össz-hossz: 3,0 km	
	o Sáv: 2×1	

V. Kerékpárutak

Tervezett költség

1.)	Duna-menti kerékpárút hálózat (II. ütem)	2,5 milliárd
	o Fejlesztés jellege: új út építése	
	o Össz-hossz: 88,2 km	

ÖSSZESEN

417,68 MILLIÁRD

A nagytávú fejlesztési programok előkészítő munkái- tervezés, engedélyezés, területmegszerzés

I. Nemzetközi elérhetőség

1.)	Dunaalmás-Path komp	
	o Fejlesztés jellege: révátkelő megnyitása	
	o Össz-hossz: 0,5 km	
	o Sáv: 2×1	
	o Kivitelezés várható időpontja: nagytáv	
2.)	Esztergom-Párkány komp	
	o Fejlesztés jellege: révátkelő megnyitása	
	o Össz-hossz: 1,1 km	
	o Sáv: 2×1	
	o Kivitelezés várható időpontja: nagytáv	
3.)	Lábatlan-Karva komp	
	o Fejlesztés jellege: révátkelő megnyitása	

- o Össz-hossz: 0,5 km
- o Sáv: 2×1
- o Kivitelezés várható időpontja: nagytáv

II. Kistérségi elérhetőség

- 1.) Ács-Nagyszentjános összekötőút
 - o Fejlesztés jellege: mezőgazdasági út szilárd burkolattal való kiépítése
 - o Össz-hossz: 10,5 km
 - o Sáv: 2×1
 - o Kivitelezés várható időpontja: nagytáv
- 2.) Ácsteszer-Réde összekötőút
 - o Fejlesztés jellege: mezőgazdasági út szilárd burkolattal való kiépítése
 - o Össz-hossz: 6,5 km
 - o Sáv: 2×1
 - o Kivitelezés várható időpontja: nagytáv
- 3.) Bábolna-Rétalap összekötőút
 - o Fejlesztés jellege: mezőgazdasági út szilárd burkolattal való kiépítése
 - o Össz-hossz: 6,0 km
 - o Sáv: 2×1
 - o Kivitelezés várható időpontja: nagytáv
- 4.) Bakonyszombathely-Réde összekötőút
 - o Fejlesztés jellege: mezőgazdasági út szilárd burkolattal való kiépítése
 - o Össz-hossz: 6,6 km
 - o Sáv: 2×1
 - o Kivitelezés várható időpontja: nagytáv
- 5.) Császár-Ete összekötőút
 - o Fejlesztés jellege: mezőgazdasági út szilárd burkolattal való kiépítése
 - o Össz-hossz: 6,0 km
 - o Sáv: 2×1
 - o Kivitelezés várható időpontja: nagytáv
- 6.) Ete-Szákszend összekötőút
 - o Fejlesztés jellege: mezőgazdasági út szilárd burkolattal való kiépítése
 - o Össz-hossz: 7,6 km
 - o Sáv: 2×1
 - o Kivitelezés várható időpontja: nagytáv
- 7.) Kocs-Szákszend összekötőút
 - o Fejlesztés jellege: mezőgazdasági út szilárd burkolattal való kiépítése
 - o Össz-hossz: 6,0 km
 - o Sáv: 2×1
 - o Kivitelezés várható időpontja: nagytáv
- 8.) Mocsá-Nagyigmánd összekötőút
 - o Fejlesztés jellege: mezőgazdasági út szilárd burkolattal való kiépítése
 - o Össz-hossz: 7,5 km
 - o Sáv: 2×1
 - o Kivitelezés várható időpontja: nagytáv
- 9.) Tarján – Vasztélypuszta (Fejér megye) összekötőút
 - o Fejlesztés jellege: mezőgazdasági út szilárd burkolattal való kiépítése
 - o Össz-hossz: 8,1 km
 - o Sáv: 2×1

- o Kivitelezés várható időpontja: nagytáv
- 10.) Ács – Mocska összekötőút
 - o Fejlesztés jellege: mezőgazdasági út szilárd burkolattal való kiépítése
 - o Össz-hossz: 11,0 km
 - o Sáv: 2×1
 - o Kivitelezés várható időpontja: nagytáv

III. Helyi elérhetőség

- 1.) Aka-Nagyveleg (Fejér megye) összekötőút
 - o Fejlesztés jellege: mezőgazdasági út szilárd burkolattal való kiépítése
 - o Össz-hossz: 4,9 km
 - o Sáv: 2×1
 - o Kivitelezés várható időpontja: nagytáv
- 2.) Aka-Súr összekötőút
 - o Fejlesztés jellege: mezőgazdasági út szilárd burkolattal való kiépítése
 - o Össz-hossz: 4,8 km
 - o Sáv: 2×1
 - o Kivitelezés várható időpontja: nagytáv
- 3.) Ászár-Kerézteleki összekötőút
 - o Fejlesztés jellege: mezőgazdasági út szilárd burkolattal való kiépítése
 - o Össz-hossz: 4,1 km
 - o Sáv: 2×1
 - o Kivitelezés várható időpontja: nagytáv
- 4.) Csolnok-Leányvár összekötőút
 - o Fejlesztés jellege: mezőgazdasági út szilárd burkolattal való kiépítése
 - o Össz-hossz: 3,9 km
 - o Sáv: 2×1
 - o Kivitelezés várható időpontja: nagytáv
- 5.) Dad-Szákszend összekötőút
 - o Fejlesztés jellege: mezőgazdasági út szilárd burkolattal való kiépítése
 - o Össz-hossz: 4,0 km
 - o Sáv: 2×1
 - o Kivitelezés várható időpontja: nagytáv
- 6.) Epöl-Nagysáp összekötőút
 - o Fejlesztés jellege: mezőgazdasági út szilárd burkolattal való kiépítése
 - o Össz-hossz: 4,3 km
 - o Sáv: 2×1
 - o Kivitelezés várható időpontja: nagytáv
- 7.) Epöl-Sárisáp összekötőút
 - o Fejlesztés jellege: mezőgazdasági út szilárd burkolattal való kiépítése
 - o Össz-hossz: 3,9 km
 - o Sáv: 2×1
 - o Kivitelezés várható időpontja: nagytáv
- 8.) Kecskéd-Majkpuszta-Vértessomló összekötőút
 - o Fejlesztés jellege: mezőgazdasági út szilárd burkolattal való kiépítése
 - o Össz-hossz: 4,5 km
 - o Sáv: 2×1
 - o Kivitelezés várható időpontja: nagytáv

- 9.) Leányvár – Dág összekötőút
- o Fejlesztés jellege: mezőgazdasági út szilárd burkolattal való kiépítése
 - o Össz-hossz: 2,0 km
 - o Sáv: 2×1
 - o Kivitelezés várható időpontja: nagytáv
- 10.) Leányvár – Úny összekötőút
- o Fejlesztés jellege: mezőgazdasági út szilárd burkolattal való kiépítése
 - o Össz-hossz: 7,8 km
 - o Sáv: 2×1
 - o Kivitelezés várható időpontja: nagytáv
- 11.) Naszály – Dunaalmás összekötőút
- o Fejlesztés jellege: mezőgazdasági út szilárd burkolattal való kiépítése
 - o Össz-hossz: 4,8 km
 - o Sáv: 2×1
 - o Kivitelezés várható időpontja: nagytáv
- 12.) Réde – Lázi (Győr-Moson-Sopron megye) összekötőút
- o Fejlesztés jellege: mezőgazdasági út szilárd burkolattal való kiépítése
 - o Össz-hossz: 6,7 km
 - o Sáv: 2×1
 - o Kivitelezés várható időpontja: nagytáv
- 13.) Sárísáp – Csolnok összekötőút
- o Fejlesztés jellege: mezőgazdasági út szilárd burkolattal való kiépítése
 - o Össz-hossz: 2,8 km
 - o Sáv: 2×1
 - o Kivitelezés várható időpontja: nagytáv

A prioritások közé nem került de szakmailag indokolt felújítások a négy és ötszámjegyű utakon:

2008-2013 között:

Felújítandó út és szakaszhatárai	Tervezett költség
1.) 8139 sz. út 0+000-15+023 szelvények között Tata-Komárom	475 millió
2.) 81128 sz. út 1+000-9+413 szelvények között Környe -Várgesztes	263 millió
3.) 8136.sz.út 18+777-34+518 szelvények között Nagyigmánd –Megyehatár	491 millió
4.) 8217 sz. út 1+540-11+645 szelvények között Megyehatár - Réde	315 millió
5.) 8127 sz. út 13+701-20+600 szelvények között Megyehatár - Dad	207 millió
6.) 8218 sz. út 5+500-12+102 szelvények között	206 millió

Bakonyszombathely - Bakonybánk

- 7.) 1117 sz. út 0+000-2+934 szelvények között 92 millió
Esztergom
2013-2020 között

Felújítandó út és szakaszhatárai

Tervezett költség

1.) 1125 sz. út 7+707-13+472 szelvények között
Bajót-Bajna	180 millió Ft
2.) 1119 sz. út 3+000-21+680 szelvények között
Tokod-Héreg	583 millió Ft
3.) 8135 sz. út 17+200-32+953 szelvények között
Dad-Vérteskethely	471 millió Ft
4.) 11136 sz. út 0+000-7+540 szelvények között
Tata-Dunaszentmiklós	235 millió FT
5.) 1126 sz. út 0+500-7+027 szelvények között
Lábatlan-Bajót	204 millió Ft
6.) 11125 sz út 0+004-4+005 szelvények között
Piliscsév	125 millió Ft
7.) 8144 sz. út 4+500-17+678 szelvények között
Szákszend-Nagyigmánd	411 millió Ft
8.) 1111 sz út 21+251-33+122 szelvények között
Dobogókő-Esztergom	370 millió Ft
9.) 1127 sz. út 2+000-5+549 szelvények között
Süttő-Bikolpuszta	118 millió Ft
10.) 1106 sz. út 3+000-14+817 szelvények között
Csolnok-Úny	369 millió Ft
11.) 8146 sz. út 0+000-11+800 szelvények között
Nagyigmánd-Tárkány	368 millió Ft
12.) 1105 sz. út 4+000-7+200 szelvények között
Szomor	131 millió Ft
13.) 1123 sz. út 8+000-13+382 szelvények között
Tarján	168 millió Ft
14.) 8127 sz. út 20+600-31+197 szelvények között
Dad-Kocs	427 millió Ft

15.) 81142 sz út 0+000-0+999 szelvények között Csém	31 millió Ft
16.) 1124 sz. út 1+000-5+300 szelvények között Bajót	13 millió Ft
17.) 11131 sz. út 0+000-1+278 szelvények között Nagysáp	40 millió Ft
18.) 1127 sz. út 13+584-16+692 szelvények között Tardos-Vértestolna	97 millió Ft
19.) 11324 st. út 0+000-2+910 szelvények között Pilismarót	91 millió Ft

4.2. Virtuális elérhetőség fejlesztése – infokommunikáció

Rövid távú célpiramis					
célok	A helyi információs társadalom helyzetét és lehetőségeit feltáró dokumentum elkészítése	Stratégiai dokumentum összeállítása. Meghatározni, melyek azok a feladatok, amiket közösen kell megoldani.	2007-2013 feladatok meghatározása, a megvalósítás ütemezése		
célok eléréséhez szükséges műveletek	Települések, térségek szélessávú elérhetőségének feltárása (vannak –e fehér foltok, esélyegyenlőség...	A jelenleg rendelkezésre álló, eszköz és infrastruktúra rögzítése, a rendelkezésre álló „tudás” –l együtt	Projektek meghatározása		
	Civil, üzleti és önkormányzati szféra helyzete, lehetőségek feltárása. Versenyképes megoldások megtalálása	A várható központi fejlesztések megismerése, a helyi felhasználható tapasztalatok összegzése	Finanszírozási lehetőségek megkeresése		
	Informatikai oktatás, egy életen át történő tanulás jelenlegi lehetőségei.....	Saját koncepció és program kialakítása	A megvalósítás ütemezése		
	A legjobb helyi példák kiválasztása				
Középtávú célpiramis					
célok	Minden település legyen széles sávon elérhető. Elérhetőség, esélyegyenlőség biztosításával	E – önkormányzatok, e-közigazgatás megvalósítása	Versenyképes „helyi” tartalom fejlesztése	Rendszerek, alkalmazások együttműködésének, átjárhatóságának megoldása	A helyi „tudás”, tevékenységek és eszközök fejlesztése, koordinálása
célok eléréséhez szükséges műveletek	Lobbizás a települések szélessávú elérhetőségéért. A vállalkozói alapon megvalósítható fejlesztések elindításának ösztönzése.	ASP központok kialakításának támogatása. Felkészülés az új rendszerre	A térség „virtuális világának” folyamatos értékelése. A menedzselés lehetőségének megteremtése	Tudatosan törekedni kell a készülő fejlesztések, alkalmazások átjárhatóságának megoldására	Informatika oktatásának és használatának ösztönzése.
	Lobbizás a fehér foltok megszüntetéséért	Legjobb gyakorlatok megtalálása, bevezetésének támogatása	A helyi tartalom fejlesztésére alkalmas támogatási környezet kialakítása		A tanárok a lehető legjobb képzést, tájékoztatást kapják a legjobb megoldásokról
	Esélyegyenlőség megteremtése....	Fogadókészség fejlesztése. Oktatás, képzés....	Bizonyítani kell, hogy az együttműködés messzebbre vezet és ösztönözni		Tehetséggondozás megoldása. Egy életen át történő tanulás helyi megoldásainak támogatása

4.3. Határmenti és régióközi együttműködések

Rövid távú célpiramis			
célok	A fejlesztési irányok összehangolása	Kulturális együttműködés erősítése	Gazdasági kapcsolatok erősítése
célok eléréséhez szükséges műveletek	Egyeztető fórumok szervezése, melyen meghatározásra kerülhetnek a közös fejlesztési irányok	(Felső)oktatási intézmények hatékony együttműködése	Az megye jobb bekapcsolása az európai gazdasági vérkeringésbe
		Rendezvények szervezése	Nemzetközi vásárok, konferenciák szervezése
			Térségbeli turizmus közös fejlesztése

Középtávú célpiramis			
célok	Határon átvívelő civil szerveződések támogatása	Nemzetiségi, kisebbségi hagyományörző szervezetek létrehozásának támogatása	Helyi és térségi kohéziót segítő infrastrukturális fejlesztés
célok eléréséhez szükséges műveletek	Pályázati források biztosítása	Pályázati források biztosítása	A határon átvívelő infrastruktúra fejlesztése
			Térségi elérhetőség javítása

4.4. Kistérségek és települések közötti együttműködés

Rövid távú célpiramis		
célok	Hatékony, valódi igényekre támaszkodó együttműködések kialakítása	Civil szerveződések támogatása
célok eléréséhez szükséges műveletek	Az együttműködést igénylő feladatok felmérése	Pályázati keret biztosítása
	Az együttműködések, integrációk megszervezése, kialakítása	

Középtávú célpiramis	
célok	Az együttműködések által a kapacitások jobb kihasználása
műveletek	A felesleges kapacitások megszüntetése, együttműködést ösztönző támogatások
	A párhuzamosságok felszámolása, struktúraváltást elősegítő támogatások

4.5. Területfejlesztés és –rendezés, területi monitoring fejlesztése

Rövid távú célpiramis			
célok	Komárom-Esztergom megye szerepének erősítése a területfejlesztési programokban, tervekben (régiós, országos)	A támogatási rendszer hatékonyságának növelése	A monitoring rendszer fejlesztése, az adatok elérhetőbbé tétele az állampolgárok részére
célok eléréséhez szükséges műveletek	Az érdekérvényesítő képesség erősítése a Regionális Területfejlesztési Tanácsban és országos szinten egyaránt	Az intézményrendszer egészének felkészülését segítő képzési, szervezetfejlesztési programok kidolgozása és végrehajtása.	A monitoring rendszer eszköz együttesének áttekintése, a kapcsolódások világossá tétele
	Lobbyi tevékenység folytatása	Lehetséges kedvezményezettek felkészítése, a szélesebb közvélemény tájékoztatása, szakértői hálózat a minőségi projektek előkészítése és megvalósítása érdekében.	A monitoring rendszer publikus adatainak ingyenes hozzáférhetőségének biztosítása
		Fejlesztési programok értékelése, a folyamatos értékelés rendszerének működtetése, tanulmányok, útmutatás	

Középtávú célpiramis	
célok	A közigazgatási szintek jog- és feladatköreinek ésszerűsítése, egyértelműsítése, a párhuzamosságok megszüntetése
célok eléréséhez szükséges műveletek	A közigazgatás rendszerének független szakértői értékelése
	Egyeztetések a közigazgatás szintjei között, az együttműködések által a kapacitás jobb kihasználása

FINANSZÍROZÁS

Az Európai Unió költségvetésének kohéziós politika fejezetéből a 2007–2013-as időszakra 2004-es árakon számolva **22,4 milliárd euró uniós** (folyó áron 25,3 milliárd euró) forrás áll a rendelkezésünkre. Ezt kiegészíti a magyar nemzeti hozzájárulás, amely a teljes felhasználható keret 15%-át teszi ki, így **összesen 26,3 milliárd eurót fordíthatunk fejlesztésekre**.

E források kiegészülnek még a fejlesztéseket megvalósító szervezetek (vállalkozások, nonprofit szervezetek, stb.) saját forrásnak tekinthető ráfordításaival, így összességében e keretnél még nagyobb volumenű fejlesztések valósulhatnak meg.

Magyarország számára a kohéziós fejezeten kívül az Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alapból (EMVA) folyó áron 3,8 milliárd euró és az Európai Halászati Alapból folyó áron 34,3 millió uniós fejlesztési forrás áll rendelkezésre.

Az alábbi forrásmegosztás kialakításánál főbb szempontként figyelembe lettek véve:

- a Kohéziós Alap és a strukturális alapok felhasználására vonatkozó EU-irányelvek;
- az egyes beavatkozási területek relatív súly a kitűzött fő célok elérésében;
- európai uniós tagságunkból eredő fejlesztési kötelezettségeink a környezetvédelem és a közlekedés területén;
- az ország egyes régióinak egymáshoz viszonyított fejlettsége;
- az egyes beavatkozási területek valószínűsíthető forrásfelszívó képessége;
- a Kormányprogramban meghatározott célok.

A kohéziós politika fejezetében a források három fejlesztési alapból származnak:

- a Kohéziós Alapból (KA – közlekedés, környezetvédelem, energia)
- az Európai Regionális Fejlesztési Alapból (ERFA – fizikai beruházások, eszközbeszerzés, K+F stb.)
- az Európai Szociális Alapból (ESZA – humánfejlesztés, képzések, közigazgatás stb.).

Az alapokon belüli kötöttségek:

- nem lehet eltérni attól, hogy a pénzügyi megállapodásnak megfelelően a **2. célkitűzés alá eső Közép-Magyarországra jutó uniós forrás – a strukturális alapokon belül - 1860 millió euró** (2004-es árakon), amelynek ESZA-forrású fejlesztései a Társadalmi megújulás és az Államreform operatív programokban valósulnak meg, míg ERFA-forrású fejlesztései a Közép-magyarországi OP-ban, illetve az Elektronikus közigazgatás OP-ban;
- az Új Magyarország Fejlesztési Terv és az operatív programok előkészítési, menedzsment-, monitoring-, értékelési, tájékoztatási és ellenőrzési tevékenységeinek finanszírozására – beleértve a programok megvalósításához szükséges adminisztratív kapacitás megerősítését is – a rendelkezésre álló, teljes keret legfeljebb 4%-áig van lehetőség; e források (**technikai segítségnyújtás**) két helyen jelennek meg: az OP-k külön prioritásaiban és egy külön erre a célra létrehozott, horizontális Végrehajtás operatív programban (e keretet a pénzügyi táblában külön sorban szerepeltetjük);
- az „Európai Területi Együttműködés” célkitűzés (határon átnyúló programok, projektek) pénzügyi kerete rögzített: 343 millió euró uniós társfinanszírozást tesz ki (2004-es árakon). A vonatkozó programok azonban nem képezik részét az ÚMFT-nek

A Kormány az egyes operatív programok közötti forrásmegoszlást az alábbiak szerint határozta meg:

(A táblázat a vonatkozó rendeletnek megfelelő szerkezetben, folyó árakon, euróban tartalmazza az indikatív forrásmegosztást, feltüntetve az EMVA és az EHA források éves bontását is.)

Az ÚMFT pénzügyi táblája operatív programonként, 2007-2013									
Konvergencia célkitűzés									euró, folyó ár
Operatív program	Forrás	Összesen	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Gazdaságfejlesztés OP	ERFA	2 495 769 115	349 782 391	339 388 697	323 261 469	334 787 073	379 936 601	373 572 834	395 040 050
	KA+ERFA	6 223 429 149	377 573 713	579 030 146	806 195 123	961 770 204	1 026 318 669	1 204 565 521	1 267 975 773
Közlekedés OP	KA	4 544 368 075	181 123 815	388 207 487	624 243 605	773 131 736	812 018 061	858 636 636	907 006 735
	ERFA	1 679 061 074	196 449 898	190 822 659	181 951 518	188 638 468	214 300 608	345 928 885	360 969 038
Elektronikus közigazgatás OP	ERFA								
Konvergencia régiók		282 022 559	39 493 535	38 335 193	36 527 769	37 844 568	42 964 373	42 206 931	44 650 190
Társadalmi infrastruktúra OP	ERFA	1 948 922 941	274 027 118	265 989 934	253 449 059	262 585 709	298 109 639	288 943 529	305 817 953
Környezet és energia OP	KA+ERFA	4 178 846 341	209 078 522	381 248 023	575 168 329	698 939 671	735 573 217	769 312 106	809 526 473
	KA	3 782 815 205	153 394 806	327 197 504	523 666 181	645 580 908	674 995 810	710 597 299	747 382 697
	ERFA	396 031 136	55 683 716	54 050 519	51 502 148	53 358 763	60 577 407	58 714 807	62 143 776
Nyugat-dunántúli OP	ERFA	463 752 893	65 205 692	63 293 216	60 309 072	62 483 170	70 936 210	68 755 103	72 770 430
Közép-dunántúli OP	ERFA	507 919 836	71 415 758	69 321 142	66 052 793	68 433 948	77 692 040	75 303 208	79 700 947
Dél-dunántúli OP	ERFA	705 136 988	99 145 354	96 237 434	91 700 038	95 005 754	107 858 617	104 542 240	110 647 551
Dél-alföldi OP	ERFA	748 714 608	105 272 560	102 184 927	97 367 119	100 877 132	114 524 303	111 002 973	117 485 594
Észak-alföldi OP	ERFA	975 070 186	137 099 147	133 078 045	126 803 690	131 374 869	149 147 929	144 562 012	153 004 494
Észak-magyarországi OP	ERFA	903 723 589	127 067 503	123 340 627	117 525 372	121 762 074	138 234 666	133 984 304	141 809 043
Végrehajtás OP	KA	315 132 937	13 657 998	28 613 502	44 976 553	54 455 175	55 915 579	57 807 640	59 706 490
Társadalmi megújulás OP	ESZA								
Konvergencia régiók		3 038 729 475	415 841 539	403 644 954	384 613 929	398 478 976	452 387 238	478 675 802	505 087 037
Államreform OP	ESZA								
Konvergencia régiók		102 900 475	14 308 183	13 888 526	13 233 711	13 710 777	15 565 640	15 650 638	16 543 000
ÚMFT összesen		22 890 071 092	2 298 969 013	2 637 594 366	2 997 184 026	3 342 509 100	3 665 164 721	3 868 884 841	4 079 765 025
ERFA összesen		11 106 124 925	1 520 642 672	1 476 042 393	1 406 450 047	1 457 151 528	1 654 282 393	1 747 516 826	1 844 039 066
KA összesen		8 642 316 217	348 176 619	744 018 493	1 192 886 339	1 473 167 819	1 542 929 450	1 627 041 575	1 714 095 922
ESZA összesen		3 141 629 950	430 149 722	417 533 480	397 847 640	412 189 753	467 952 878	494 326 440	521 630 037
EMVA		3 805 843 392	570 811 818	537 525 661	498 635 432	509 252 494	547 603 625	563 304 619	578 709 743
EHA		34 291 356	4 885 263	4 641 875	4 331 579	4 441 817	5 042 728	5 326 934	5 621 161

KÖZREMŰKÖDŐK LISTÁJA

Felkért szakértők:

Név	Szervezet
Agócs István	Nemzeti Közlekedési Hatóság KD. Regionális Igazgatósága
Szuromi Zsolt	Magyar Fejlesztési Bank Rt.
Aradi Nikolett	KEMÖH idegenforgalmi referens
Benkovics László	KEM Falusi Turizmusért Egyesület
Szőkéné Fekete Erzsébet	Duna Múzeum Esztergom
Laky Dóra	Tata Város PH idegenforgalmi referens
Sebestyén Csaba	Közép-Pannon Regionális Fejlesztési Zrt.
Sólyom Jöran	Oroszlány Város Térség - és Gazdaságfejlesztő Kht.
Birizdó Imre	IPH Kft.
Kerekes Tibor	KEM KGY Nemzetközi Kapcsolatok és Idegenforgalmi Bizottság
Zahorán Tamás	KEM Kereskedelmi és Iparkamara
Györi István	KEM Közgyűlés Pénzügyi Bizottsága
Eck András	Ister-Granum Eurorégió Munkaszervezet
Budai Ágnes	KEM Munkaadók és Gyáriparosok Szövetsége
Dr. Sztruhár Gyula	KEM Vállalkozásfejlesztési Alapítvány
Ravasz Sándor	Vállalkozók Háza
Jagicza Krisztina	Vág – Duna - Ipoly Eurorégió Kht.
Silvia Sórádová	Vág Duna Ipoly Regionális Társulás
Kovács Tamás	KD Regionális Fejlesztési Ügynökség Kht.
Dr. Petőcz Erzsébet	KEM Gazdasági Érdekképviselők Szövetsége
Dr. Csermák Vilmos	Komárom-Esztergom Megyei Önkormányzati Hivatal
Faragó Éva	Magyar Államkincstár Komárom-Esztergom Megyei Területi Igazgatósága
Tóthné Dr. Menczel Zsuzsa	KD. Regionális Közigazgatási Hivatal, KEM Kirendeltsége
Gerébi Ákos	ÖTM képviselője a KEM Területfejlesztési Tanácsban
Mészáros Tamás	K-D Regionális Fejlesztési Ügynökség Kht.
Borsiné Mester Valéria	K-D Regionális Fejlesztési Ügynökség Kht.
Kovács Istvánné	United Way Vértes Vidéke Alapítvány
Nagy Éva	Naszály Polgármesteri Hivatal
Kajdi Ákos	VÁTI Közép-Dunántúli Regionális Képviselő
Dr. Sikos T. Tamás	Selye János Egyetem
Varga Zoltánné	Velencei-tó-Vértes Térségi Fejlesztési Tanács
Dr. Szirmai Viktória	MTA RKK
Dr. Hardi Tamás	MTA RKK NYUTI
Petrikné Molnár Erika	KEMÖ Területfejlesztési Osztály
Dr. Pozsár Gáborné Dr. Alt Dóra	KEMÖ Intézményi és Jogi Főosztály
Kisné Cseh Júlianna	KEMÖ Kuny Domokos Megyei Múzeum
Csombor Erzsébet	KEMÖ Megyei Levéltár
Harsányi Sulyom László	Jászai Mari Színház, Népház
Dr. Nemeskéri Marianna	KEMÖ Szt. Borbála Kórház
dr. Udvardi Erzsébet	KEM Közgyűlés Egészségügyi és Szociális Bizottság
dr. Szentesi Zsuzsanna	ÁNTSZ Tatabányai, Tatai, Oroszlányi Kistérségi Intézete
Dr. Kandikó József	Modern Üzleti Tudományok Főiskolája
Benkő Benedek	Magyary Zoltán Városi és Megyei Művelődési Központ

KEM STRATÉGIAI PROGRAM

László Ferenc	TBMJV Polgármesteri Hivatal
Fűrészné Molnár Anikó	Tatabányai Múzeum
Győrvári Kálmánné	TBMJV Polgármesteri Hivatal
Dr. Monostori Imre	KEMŐ József Attila Megyei Könyvtár
Rácz Tiborné	KEMŐ Időskorúak Otthona
Gábor Klára	Csokonai Művelődési Központ
Élesné Dr. Pék Zsuzsanna	KEMŐ Intézményi Főosztály
Bacsó Ágnes	KEMŐ Intézményi Főosztály
Vidáné Vági Judit	KEM Gyámhivatal
Vogel Rudolf	KEMŐ Intézményi Főosztály
Németh Petra	KEMÖH közgyűjteményi és közművelődési referens
Smiger András	KEMŐ Dobó Katalin Gimnázium
Barsi Márta	KD. Regionális Munkaügyi Központ Tatabányai Regionális Kirendeltsége
Domonkos Ágnes	Magyary Zoltán Városi és Megyei Művelődési Központ
Menoni Gabriella	Várgesztes Polgármesteri Hivatal
Varga István	Komáromi Hadkultúra Központ Kht.
Nagy Mária	Piliscsév Polgármesteri Hivatal
Faragóné Godó Mária	Esztergom Város Polgármesteri Hivatal
Fésű József György	NKÖM Stratégiai, Tervezési és EU Koordinációs Főosztálya
Csohány Klára	KD. Regionális Közigazgatási Hivatal, állami főépítész
Kiss Zsolt	Tata Város Polgármesteri Hivatal
Garai Gáborné	
Dr. Nagy Klára	Kulturális Örökségvédelmi Hivatal Felügyeleti Igazgatóság
Dr. Bárdos István	
Pengő Julianna	KEMÖH
Sipos Imre	KEM Közgyűlés Környezetvédelmi Bizottság
Tóth Mária	Észak-Dunántúli Vízmű Rt.
Koltai Gábor	ÉDV Vízügyi Ig. - Tatai Szakasztechnika Kht.
Székely Nóra	K-D Regionális Fejlesztési Ügynökség Kht.
Boda Andrásné	MTESZ Tatabánya
Szabó Béla Gábor	KEM MTESZ Energiahatékonysági Centrum
Kocsány Zita	KEM Katasztrófavédelmi Igazgatóság
Benkő Ferenc	Duna Eurorégió
Dr. Kovács György Zoltán	Északdunántúli Vízmű Rt.
Janák Emil	É-Dtúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság
Meggyes Tamás	Ister-Granum Eurorégió, Dunakanyar Térségi Fejlesztési Tanács
Dr. Titkos Attila	KEM Növényegészségügyi és Talajvédelmi Szolgálat
Bende Péter	Otto Magyarország Kft.
dr. Szakács Imre	Szigetköz Térségi Fejlesztési Tanács
Rab János	GYMS Megye Területfejlesztési Tanács
Gerencsér Tivadar	ÉDV Vízügyi Felügyelőség
dr. Nedeczky Árpád	KEM Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Állategészségügyi és Élelmiszerellenőrző Állomása
Laki Ferenc	TBMJV Polgármesteri Hivatal
Vörös Mihály	Modern Üzleti Tudományok Főiskolája
Otos Csilla	Vértesi Erőmű ZRt.
Pokovics József	Vértesi Erőmű ZRt.
Hartdégén József	AVE Tatabánya Rt.
Viszló Levente	Pro Vértes Közalapítvány
Csonka Péter	KEM Madártani Egyesület

KEM STRATÉGIAI PROGRAM

Busics Anna	K-D Regionális Fejlesztési Ügynökség Kht.
Czumpf Attila	Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság
Bauer Zsolt	Agóra Vidékfejlesztési Alapítvány
Maszlavér István	Naszály Polgármesteri Hivatala
Pölöskei József	Bakonytérsgéi Önkormányzatok Szövetsége (BÖSZ)
Dr. Pallagi Béla	Komárom-Esztergom Megyei Földhivatal
Kerek Katalin	Komárom-Esztergom Megyei Földművelésügyi Hivatal
Heroldné Hájos Júlia	Nemzeti Földalapkezelő Szervezet KEM Kirendeltsége
Dr. Széles Attila	Vértesi Erdészeti és Faipari Rt.
Sashalmi Béla	Komárom-Esztergom Megyei Agrárkamara
Móricz Beáta	Által-ér Szövetség
Schusztar Margit	Oroszlány Polgármesteri Hivatal
Lepesi Zoltán László	MÁV ZRt.
Pillmann József	ALBACOMP Zrt.
Dr. Horváth István	Vértes Volán Rt.
Köller László	MÁV ZRt. Fejlesztési és Beruházási Főosztály
Nágel Béla	Nemzeti Autópálya Rt.
Szilágyi András	Nemzeti Infrastruktúrafejlesztő ZRt
Barabás Zsolt	Magyar Közút Kht.KEM Területi Igazgatósága
Nagy Attila	Állami Autópálya Kezelő Zrt.
Balla Károly	K-D Regionális Fejlesztési Ügynökség Kht.
Komjáthy László	KEM Mérnökakara

A megye településeinek polgármesterei:

Név	Település	Név	Település
Csöböneyei Imre	Ács	Zatykó János	Komárom
Lunk György	Ácsteszér	Madari Ferenc	Kömlőd
Balom Lászlóné	Aka	Beke László	Környe
Karánsebesy Lukács	Almásfüzitő	Török István	Lábatlan
Bánhidi József	Annavölgy	Tóth János	Leányvár
Dr. Árvai Lajos	Ászár	Murczim Kálmán	Máriahalom
Kovácsné Dr. Horváth Klára	Bábolna	Áy József	Mocsa
Schunder Tibor	Baj	Havrancsik Tibor	Mogyorósbánya
Pallagi Tibor	Bajna	Szíjj Ferencné	Nagyigmánd
Tóth Zoltán	Bajót	Balogh Miklós	Nagysáp
Major László	Bakonybánk	Maszlavér István	Naszály
Weilandits István	Bakonysárkány	Benkő Ferenc	Neszmély
Pintér Lajos	Bakonyszombathely	Miskolczi József	Nyergesújfalu
Petőcz Imre	Bana	Rajnai Gábor	Oroszlány
Lamanda Károlyné	Bársonyos	Nagy Mária	Piliscsév
Valter Alajos	Bokod	Benkovics László	Pilismarót
Takács Gusztáv Imre	Császár	Pölöskei József	Réde
Hanig Antal	Csatka	Kollár Károly Imre	Sárisáp
Aranyosi István	Csém	Sógorka Miklós	Súr
Széber József	Csép	Czermann János	Süttő
Bérces József	Csolnok	László Kálmán	Szákszend
Rokosz Zsigmond	Dad	Andráská Gyula	Szárliget
Steiner Tamás	Dág	Suvadáné Végh Katalin	Szomód
Dr. Tittmann János	Dorog	Nagy György	Szomor
Novák Lajos	Dömös	Csabán Béla Csaba	Tardos

KEM STRATÉGIAI PROGRAM

Lévai Péter	<i>Dunaalmás</i>	Jelli János	<i>Tarján</i>
Név	Település	Név	Település
Pogrányi Pál	<i>Dunaszentmiklós</i>	Futó Lajos	<i>Tárkány</i>
Muszela Imre	<i>Epöl</i>	Szenes Lajos	<i>Tát</i>
Meggyes Tamás	<i>Esztergom</i>	Michl József	<i>Tata</i>
Rohonczi László	<i>Ete</i>	Bencsik János	<i>Tatabánya</i>
Sáros György	<i>Gyermely</i>	Pánczél Mihály	<i>Tokod</i>
Dékán János	<i>Héreg</i>	ifj Petrik József	<i>Tokodaltáró</i>
Grüber Zoltán	<i>Kecskéd</i>	Pósfai József	<i>Úny</i>
György István	<i>Kerézteleki</i>	Menoni Gabriella	<i>Várgesztes</i>
Gaál Lajos	<i>Kesztölc</i>	Vida László	<i>Vértesskethely</i>
Dr. Udvardi Erzsébet	<i>Kisbér</i>	Hartdében József	<i>Vértessomló</i>
Pécsvárady Attila	<i>Kisigmánd</i>	Harmados Oszkár	<i>Vértestolna</i>
Bódis Jánosné	<i>Kocs</i>	Dr. Nagy János	<i>Vértesszőlős</i>

A megye országgyűlési képviselői:

Bencsik János	Országgyűlési Képviselő
Dr. Schvarcz Tibor	Országgyűlési Képviselő
Dr. Tittmann János	Országgyűlési Képviselő
Keleti György	Országgyűlési Képviselő
Kovácsné Dr. Horváth Klára	Országgyűlési Képviselő
Lukács Zoltán	Országgyűlési Képviselő
Meggyes Tamás	Országgyűlési Képviselő
Tatai-Tóth András	Országgyűlési Képviselő
Winkfein Csaba	Országgyűlési Képviselő
Zatykó János	Országgyűlési Képviselő

A koncepció és stratégia véleményezésére törvény szerint kötelezettek:

Név	Szervezet
Meggyes Tamás	Dunakanyar Térségi Fejlesztési Tanács
Gombaszöginé dr. Balogh Ibolya	Fejér Megyei Közgyűlés
Gombaszöginé dr. Balogh Ibolya	Fejér Megyei Területfejlesztési Tanács
dr. Szakács Imre	Győr-Moson-Sopron Megyei Közgyűlés
dr. Szakács Imre	Győr-Moson-Sopron Megyei Területfejlesztési Tanács
Szűcs Lajos	Pest Megyei Közgyűlés
Szűcs Lajos	Pest Megyei Területfejlesztési Tanács
Szabó Gábor	Velence-tó Vértessérségi Fejlesztési Tanács
Lasztovicza Jenő	Veszprém Megyei Közgyűlés
Lasztovicza Jenő	Veszprém Megyei Területfejlesztési Tanács
Vági Róbertné dr	Komárom-Esztergom Megyei Munkaügyi Központ
Dr. Kandikó József	Modern Üzleti Tudományok Főiskolája
Dr. Gaál Endre	Vitéz János Római Katolikus Tanítóképző Főiskola
Blanckenstein Miklós	Esztergomi Hittudományi Főiskola és Érseki Papnevelő Intézet
Markos Anikó	Komárom-Esztergom Megyei Építész Kamara
Juhász József	Komárom-Esztergom Megyei Kereskedelmi és Iparkamara
Dr. Marton László	Komárom-Esztergom Megyei Agrárkamara
Sasvári József	Komárom-Esztergom Megyei Mérnöki Kamara
Beluzsár János	Komárom-Esztergom Megyei Munkaadók és Gyáriparosok Szövetsége
Szabó Béla Gábor	MTESZ Komárom-Esztergom Megyei Szervezete

KEM STRATÉGIAI PROGRAM

Benkovics Alajos	KISZÖV Komárom-Esztergom Megyei Iparszövetség
Pál Béla	Közép-Dunántúli Regionális Fejlesztési Tanács
Marekné Dr. Pintér Aranka	OKÉV Közép-dunántúli Regionális Igazgatóság
Gyülingné Schindler Rózsa	Székesfehérvári Regionális Munkaerőfejlesztő és Képző Központ
Molnár Albert	Közép-Dunántúli Regionális Idegenforgalmi Bizottság
Rusznák Imre	Budapest -Közép-Dunavidéki Regionális Idegenforgalmi Bizottság
Gerencsér Tivadar	Észak-Dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség
Janák Emil	Észak-Dunántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság
Csohány Klára	Közép-Dunántúli Regionális Közigazgatási Hivatal
Gonda Judit	Kulturális Örökségvédelmi Hivatal Székesfehérvári Regionális Iroda
Honyák Árpád	Nemzeti Hírközlési Hatóság Piacszabályozás Felügyeleti Igazgatóság
	Nemzeti Hírközlési Hatóság, Budapesti Igazgatóság
Kazár Attila	Veszprémi Bányakapitányság
Kneifel Ferenc	Veszprémi Bányakapitányság Földtani és Adattári Osztálya
Füri András	Duna- Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság
Kneifel Ferenc	Magyar Geológiai Szolgálat Közép-Dunántúli Területi Hivatala
Tóthné dr. Menczel Zsuzsa	Közép-dunántúli Regionális Közigazgatási Hivatal KEM Kirendeltsége
Dr. Illés László	Komárom-Esztergom Megyei Rendőr-főkapitányság
Dr. Bujdosó László	ÁNTSZ Tatabányai, Közép-dunántúli Regionális Intézete
Barabás Zsolt	Magyar Közút Kht. Komárom-Esztergom Megyei Területi Igazgatósága
Kerek Katalin	Komárom-Esztergom Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal
Czibik József	Komárom-Esztergom Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság
Agócs István	Nemzeti Közlekedési Hatóság KD. Regionális Igazgatósága
Dr. Titkos Attila	Komárom-Esztergom Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Növény- és Talajvédelmi Igazgatóság
Dr. Pallagi Béla	Komárom-Esztergom Megyei Földhivatal
Barsi Márta	Közép-dunántúli Regionális Munkaügyi Központ Tatabányai Kirendeltsége
Kiss Péter	Miniszterelnöki Hivatal
Gráf József	Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium
Fodor Gábor	Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium
Bajnai Gordon	Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztérium
Dr. Szaló Péter	Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztérium
Dr. Virág Rudolf	Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztérium
Dr. Bujdosó Sándor	Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztérium
Kóka János	Gazdasági és Közlekedési Minisztérium
dr. Horváth Ágnes	Egészségügyi Minisztérium
Dr. Lamperth Mónika	Szociális és Munkaügyi Minisztérium
Dr. Hiller István	Oktatási és Kulturális Minisztérium
Dr. Veres János	Pénzügyminisztérium
Dr. Szekeres Imre	Honvédelmi Minisztérium
Dr. Takács Albert	Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium
Dr. Vizi E. Szilveszter	Magyar Tudományos Akadémia
Havril András	Honvéd Vezérkar
Bíró József	Nemzeti Közlekedési Hatóság, Kiemelt Ügyek Központja

KEM STRATÉGIAI PROGRAM

Kovácsné Németh Klára	Nemzeti Közlekedési Hatóság, Közúti Hatósági Főosztály
Érsek László	Nemzeti Közlekedési Hatóság, Központi Hivatal Másodfokú Hatósági Főosztály
Horváth László	Közlekedésfejlesztési Koordinációs Központ
Nagy Attila	Állami Autópálya Kezelő Zrt.
Reményik Kálmán	Nemzeti Infrastruktúrafejlesztő ZRt.
	MÁV Zrt. Stratégiai Főosztály
Dr. Becske Lóránd	Nemzeti Közlekedési Hatóság Polgári Légiközlekedési Igazgatóság
	Állami Erdészeti Szolgálat
Dr. Ódor Ferenc	Megyei Önkormányzatok Országos Szövetsége
Kósa Lajos	Megyei Jogú Városok Szövetsége
Szilágyi Menyhért	Települési Önkormányzatok Országos Szövetsége
Dr. Wekler Ferenc	Községek, Kistelepülések és Kistérségek Országos Önkormányzati Szövetsége
Janzsó Tamás	Magyar Önkormányzatok Európai Szövetsége
Eltér István	Magyar Építész Kamara
Dr. Kováts Gábor	Magyar Mérnöki Kamara
Dr. Parragh László	Magyar Kereskedelmi és Iparkamara
Dr. Csikai Miklós	Magyar Agrárkamara
Tokár István	Magyar Iparszövetség
Dr. Kiss István	Magyar Iparszövetség Oktatási Központ
Dr. Horváth Gyula	Magyar Regionális Tudományi Társaság
Acél Gábor	Magyar Urbanisztikai Társaság
Dr. Farkas István	Magyar Természetvédők Szövetsége
Dr. Gordos Géza	Műszaki és Természettudományi Egyesületek Szövetsége
Tömör László	Nemzeti Földalapkezelő Szervezet